

KONKURRENCE- OG FORBRUGERSTYRELSEN

Betalingskortmarkedet

2014

Betalingskortmarkedet

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Carl Jacobsens Vej 35

2500 Valby

Tlf.: +45 41 71 50 00

E-mail: [**kfst@kfst.dk**](mailto:kfst@kfst.dk)

Online ISBN 978-87-7029-569-7

Analysen er udarbejdet af
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

Maj 2014

Indhold

Kapitel 1	
Sammenfatning.....	5
1.1 Indledning og konklusioner.....	5
Kapitel 2	
Strukturen på betalingskortmarkedet	10
2.1 Indledning.....	10
2.2 Markedets centrale aktører	10
2.3 Hvad er et betalingsinstrument?.....	11
2.4 Gebyrstrukturen i markedet	13
2.5 Markedets dynamik.....	14
2.6 Regulering af betalingskortmarkedet.....	16
Kapitel 3	
Brugen af betalingskort i Danmark.....	17
3.1 Indledning og konklusioner.....	17
3.2 Udviklingen i brugen af betalingskort	17
3.3 Antallet af forretninger, der modtager betalingskort.....	20
3.4 Udviklingen i brug og udbredelse af dankortet.....	22
3.5 Udviklingen for dansk udstedte internationale betalingskort over de sidste 5 år.	28
3.6 Andre betalingskort i Danmark (benzin og detailhandel)	30
3.7 Det danske betalingskortmarked sammenlignet med udlandet.	33
Kapitel 4	
Sikkerhed ved brug af betalingskort	36
4.1 Indledning og konklusioner.....	36
4.2 Misbrug af dankort i Danmark	37
4.3 Misbrug med dansk udstedte internationale betalingskort i Danmark.....	41
4.4 Misbrug med Visa/dankort og dansk udstedte internationale betalingskort i udlandet.....	43
4.5 Misbrug med benzinkort og detailhandelskort.....	44
Kapitel 5	
Gebyrregler	45
5.1 Indledning.....	45
5.2 Fysisk og ikke-fysisk handel.....	46
5.3 Fastsættelse af gebyrer.....	47
5.4 Overvæltning i den fysiske handel	48
5.5 Overvæltning af gebyrer i den ikke-fysiske handel	49
5.6 Oplysningspligt om gebyrer	49
5.7 Rækkevidden af betalingstjenesteloven	50

Kapitel 6	
Gebyrudvikling og overvæltning.....	53
6.1 Indledning og konklusioner.....	53
6.2 Udvikling i gebyrer efter ophævelsen af gebyrloftet	54
6.3 Forbrugerne og gebyrovervæltning	55
6.4 Forretningerne og gebyrovervæltning.....	60
Kapitel 7	
Reguleringen af dankortet.....	65
7.1 Indledning.....	65
7.2 Omkostningerne ved driften af dankortsystemet i den fysiske handel	66
7.3 Baggrund for den nye regulering af dankortet.....	66
7.4 Den nye bekendtgørelse.....	67
7.5 Resultatet af omkostningsundersøgelsen fra 2013.....	67
7.6 Beregningen af det samlede årlige abonnement for 2012	69
7.7 Abonnementssatser og efterregulering	72
7.8 De beregnede abonnementssatser for 2014.....	72
7.9 Dankortgebyrer ved handel på internettet	73
Kapitel 8	
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens tilsynsarbejde	75
8.1 Indledning.....	75
8.2 Afgørelser om dankortgebyrer på internettet.....	76
8.3 Branchespecifikke undersøgelser af gebyropkrævninger	81
8.4 Undersøgelse af kortindløseres skiltning af maksimalgebyrer	83
Kapitel 9	
Nyt betalingstjenestedirektiv og forordning om interbankgebyrer	84
9.1 Indledning.....	84
9.2 Nye bestemmelser i betalingstjenestedirektivet relateret til det danske marked for betalinger	85
9.3 Kommissionens forslag til forordning om interbankgebyrer.....	86
Kapitel 10	
Nye betalingsløsninger	89
10.1 Indledning.....	89
10.2 Hvorfor nye betalingsløsninger	89
10.3 Nye betalingsløsninger	90

Kapitel 1

Sammenfatning

1.1 Indledning og konklusioner

Brugen af betalingsinstrumenter er en vigtig faktor i samfundsøkonomien, da de er med til at skabe gode betingelser for vækst og velstand. Det er derfor vigtigt, at betalingsinstrumenterne er effektive og fleksible. Betalingskort er et af de mest effektive elektroniske betalingsinstrumenter, der findes. Derfor er det vigtigt, at der skabes gode rammevilkår for betalingskortmarkedet.

Danskerne er blandt de forbrugere i Europa, der bruger betalingskort mest, når de handler. Det gælder både handel i en almindelig fysisk forretning og handel på internettet. Det mest udbredte og mest benyttede betalingskort i Danmark er dankortet. I dag har de fleste danskere minimum et dankort i pungen, og mange har derudover også en række andre betalingskort. For at forbrugerne nemt, sikkert og effektivt kan bruge alle deres betalingskort, er det vigtigt, at betalingskortmarkedet er velfungerende.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen varetager en del af tilsynet med betalingskortmarkedet og følger derfor løbende udviklingen på markedet. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen skal ifølge betalingstjenestelovens § 98, stk. 9, hvert andet år udarbejde en rapport om forholdene på betalingskortmarkedet til erhvervs- og vækstministeren. Denne rapport er den femte i rækken siden 2005.

Boks 1.1 Hovedkonklusioner

- » **Danskerne er blandt de europæere, der bruger deres betalingskort mest.** En dansker foretager i gennemsnit 224 betalingskorttransaktioner årligt kun overhalet af svenskerne, der i gennemsnit foretager 231 betalingskorttransaktioner årligt.
- » **Der udstedes flere betalingskort i Danmark end nogensinde før.** Danskerne er samlet set i besiddelse af mere end 10 mio. betalingskort i 2013. Det er 15 pct. flere betalingskort end i 2009. Det er fortsat dankortet og Visa/dankortet, der er de absolut mest anvendte betalingskort i Danmark. Ultimo 2013 var der knap 5 mio. af disse kort i omløb.
- » **Brugen af især internationale betalingskort er steget i Danmark.** Antallet af transaktioner med internationale betalingskort er steget med 300 pct. fra 2009 til 2013, og omsætningen med de internationale betalingskort er steget med 200 pct. i perioden.
- » **Misbrug med dankort på internettet er steget.** Der blev beløbsmæssigt misbrugt for 2,75 gange så meget i 2013 i forhold til 2008. Ligeledes er antallet af sager om misbrug på internettet næsten fordoblet. Antallet af misbrugssager pr. 1000 udstedte dankort er dog faldet siden 2008.
- » **Det er blevet billigere at foretage en dankorttransaktion.** De gennemsnitlige omkostninger pr. dankorttransaktion er fra 2010 til 2012 faldet fra 0,78 kr. til 0,73 kr.
- » **Forretningernes betaling for at modtage dankort i den fysiske handel stiger.** Forretningernes årlige abonnementsbetaling for modtagelse af dankort vil stige markant fra 2013 til 2014. Stigningen skyldes delvist, at omkostningerne ved driften af dankortsystemet er steget, men stigningen skyldes især en ændring af lovgivningen på området, der betyder, at forretningerne i 2014 bærer op til 65 pct. af omkostningerne ved driften ved dankortsystemet mod 55 pct. i 2013.

- » **Forbrugerne har et begrænset kendskab til de danske gebyrregler.** En undersøgelse udført af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen i 2013 viser, at 4 ud af 10 danske forbrugere ikke er klar over, at der gælder et forbud mod at opkræve gebyr på dankort i den fysiske handel i Danmark. Over halvdelen af forbrugerne ved desuden ikke, at forretninger må opkræve gebyr ved betaling med MasterCard.
- » **Forbrugerne tror, at det er gebyrfrit at betale med dankort på internettet.** 3 ud af 4 danske forbrugere er ikke klar over, at forretningerne må opkræve gebyr ved betaling med dankort i den ikke-fysiske handel – fx ved handel på internettet.
- » **Ny EU-regulering på vej.** Kommissionen fremsatte den 24. juli forslag til nyt betalingstjestedirektiv og en forordning om interbankgebyrer. Direktivet indfører bl.a. et forbud mod overvæltning af gebyrer, mens forordningen introducerer en række regler om interbankgebyrer. Der fastsættes bl.a. konkrete prislofter for interbankgebyrer.

Danskere er blandt de europæere, der bruger deres betalingskort mest

Danmark er blandt de lande i EU, hvor betalingskort anvendes oftest. En dansker gennemfører i gennemsnit 224 betalingskorttransaktioner årligt. Kun svenskerne benytter deres betalingskort oftere end danskerne, idet en svensker årligt foretager 231 transaktioner med betalingskort. Disse transaktionstal er væsentlig højere end det vægtede gennemsnit i EU, som er 80 transaktioner pr. borger om året.

Danmark er samtidig det land i EU, der har den fjerde højeste omsætning med betalingskort. Den gennemsnitlige årlige kortomsætning i EU er 30.477 kr. pr. indbygger, mens den i Danmark er hele 70.879 kr. pr. indbygger.

Der udstedes flere betalingskort i Danmark end nogensinde før

Over de seneste år har udbredelsen af betalingskort været støt stigende i Danmark. Danskerne får flere og flere betalingskort, hvilket betyder, at danskerne samlet set er i besiddelse af mere end 10 mio. betalingskort i 2013.

Det er fortsat dankortet og Visa/dankortet, der er de mest udbredte betalingskort i Danmark. Ultimo 2013 var der knap 5 mio. af disse kort i omløb, hvilket svarer til, at hver enkelt dansker over 18 år i gennemsnit har 1,11 dankort. Siden 1995 er der desuden kommet knap 82 pct. flere dankort i omløb.

Brugen af betalingskort er steget i Danmark

I takt med stigningen i antallet af udstedte betalingskort er brugen af kortene også steget. I de seneste fem år er antallet af betalingskorttransaktioner og omsætningen med betalingskort steget markant.

Det er Visa/dankortet, der er den væsentligste drivkraft bag stigningen i transaktioner og omsætning med betalingskort. Der har således været en stigning i dankortomsætningen på 42 mia. kr. i perioden fra 2009 til 2013.

Relativt set er det dog de danskudstedte internationale betalingskort, der har haft den største stigning i både antal transaktioner og omsætning. Antallet af transaktioner med internationale betalingskort er steget med hele 300 pct. fra 2009 til 2013, og omsætningen med de internationale betalingskort er tilsvarende steget med 200 pct. i perioden. Til sammenligning har dankortet alene haft en stigning i antallet af transaktioner på 25. pct., mens dankortomsætningen er steget med 15 pct. i den samme periode.

Da der samtidig kun er udstedt marginalt flere internationale betalingskort end dankort i perioden, kan det på baggrund af den kraftige stigning i antallet af transaktioner med interna-

tionale betalingskort konkluderes, at danskerne benytter deres internationale betalingskort i langt højere grad end tidligere.

Misbrug med betalingskort på internettet er steget

Den sidste sag med et forfalsket dankort fandt sted i 2008. Dette betyder, at siden introduktionen af chip er der ikke blevet registreret nationale problemer med forfalskede dankort og Visa/dankort.

Udviklingen i det samlede antal af misbrugssager med dankort i Danmark er nogenlunde konstant. Fordelingen mellem de forskellige former for misbrug har dog ændret sig, således at 54 pct. af sagerne nu finder sted i forbindelse med fjernsalg (herunder internettet) mod 30 pct. i 2008. Der har siden 2008 været en stigning på 89 pct. i antallet af misbrugssager i fjernsalgshandlen, mens der har været et fald på 29 pct. i antallet af sager med misbrug af tabte og stjålne kort.

På trods af en stigning i antallet af udstedte dankort har der ikke været en tilsvarende stigning i antallet af misbrugssager, og antallet af misbrugssager pr. 1000 udstedte dankort er faldet med 13 pct.

Størrelsen af det beløb, der svindles for med dankort, er dog steget over de sidste par år. Dette skyldes bl.a., at der siden 2008 har været en tredobling i værdien af den svindel, der foregår i fjernsalgshandlen.

Det er blevet billigere at foretage en dankorttransaktion

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen skal hvert andet år foretage en undersøgelse af omkostningerne ved driften af dankortsystemet i den fysiske handel. I 2013 og primo 2014 foretog Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen en undersøgelse af omkostningerne for 2012. Undersøgelsen viste, at de samlede omkostninger ved driften af dankortsystemet i den fysiske handel fra 2010 til 2012 er steget med ca. 4 pct. Samtidig er antallet af dankorttransaktioner i den fysiske handel steget med 11 pct.

Selvom de samlede omkostninger i perioden er steget en smule, betyder stigningen i antallet af dankorttransaktioner i samme periode, at de gennemsnitlige omkostninger pr. dankorttransaktion fra 2010 til 2012 er faldet fra 0,78 kr. til 0,73 kr., svarende til et fald på 5 pct. Det er således blevet billigere at indløse en dankorttransaktion i den fysiske handel i 2012 i forhold til 2010.

Forretningernes betaling for at modtage dankort stiger

Dansk Erhverv og en række af detailhandlens øvrige organisationer indgik i 2013 en ny aftale med Nets om dankortbetalinger i den fysiske handel. Med aftalen er Dansk Erhverv og Nets enige om de fremtidige rammer for dankortets omkostningsstruktur og videreudvikling. Aftalen betyder dels, at bankerne fortsat vil udbyde dankortet, dels at forretningernes betaling af omkostningerne ved driften af dankortsystemet øges fra 50 pct. til 100 pct. over 5 år.

På denne baggrund valgte erhvervs- og vækstministeren at ændre reglerne for forretningernes abonnementsbetaling, der fastsættes i bekendtgørelsen om beregning af det årlige abonnement.

Det er omkostningerne ved driften af dankortsystemet for 2012, der danner grundlag for beregningen af det samlede dankortabonnement, som Nets maksimalt kan opkræve af forretningerne for at modtage dankort i den fysiske handel i henholdsvis 2014 og 2015.

Nets vil maksimalt kunne opkræve en samlet abonnementsbetaling på 417 mio. kr. fra forretningerne i den fysiske handel i 2014 og 492 mio. kr. i 2015. I 2013 kunne Nets maksimalt opkræve en samlet abonnementsbetaling på 297 mio. kr. Det betyder, at det samlede beregnede abonnement vil stige med 121 mio. kr., svarende til ca. 40 pct. fra 2013 til 2014.

Der er tale om en relativt stor stigning i abonnementsbetalingen, der delvist skyldes, at omkostninger ved driften af dankortsystemet er steget fra 2010 til 2012. Størstedelen af stigningen skyldes dog for det første selve abonnementsmodellen og for det andet ændringen i bekendtgørelsen om beregning af det årlige abonnement, som medfører, at indløser i 2014 må opkræve op til 65 pct. af omkostningerne ved driften af dankortsystemet af forretningerne mod 55 pct. i hele 2013.

Overvæltning af betalingskortgebyrer

I 2011 blev de danske regler om overvæltning af betalingskortgebyrer ændret. I dag følger reglerne om overvæltning den såkaldte splitmodel, der sonder mellem debetkort og kreditkort. Ifølge reglerne må forretningerne i den fysiske handel udelukkende opkræve gebyr af kortbrugerne, når der betales med kreditkort. Forretningerne må derimod ikke opkræve gebyr af forbrugere, der anvender debetkort til betaling i den fysiske handel. I den ikke-fysiske handel må forretningerne opkræve gebyr af forbrugerne ved betaling med alle betalingskort.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har som følge af regelændringerne i 2011 undersøgt udviklingen i brugen af betalingskort og har i den forbindelse set nærmere på forretningernes og forbrugernes kendskab og holdning til overvæltningsreglerne.

Det har i den forbindelse vist sig, at forbrugerne generelt set har et begrænset kendskab til gebyrreglerne. Forbrugerne har ikke overraskende størst kendskab til de overvæltningsregler, der gælder for de betalingskort, den enkelte forbruger selv benytter. Dog er der alligevel 4 ud 10 forbrugere, der ikke er klar over, at der gælder et forbud mod at opkræve gebyr på dankort i den fysiske handel. Mere end halvdelen af forbrugerne er desuden ikke klar over, at forretningerne må opkræve gebyr ved betaling med MasterCard i den fysiske handel.

Forbrugerne har større kendskab til gebyrreglerne i den ikke-fysiske handel, dog med undtagelse af dankortet, hvor 3 ud 4 forbrugere ikke ved, at forretningerne må opkræve gebyr ved betaling med dankort på internettet.

Det har endvidere vist sig, at det overordnet set er få forretninger, der benytter sig af muligheden for at overvælte betalingskortgebyrer på deres kunder. I den fysiske handel overvælter ca. 17 pct. af forretningerne gebyr på kunderne, mens der i internethandlen er 22 pct., der vælger at overvælte gebyrer.

Forretningerne undlader at overvælte gebyrer, da forretningerne oplever en stor utilfredshed fra kundernes side, såfremt kunden pålægges et betalingskortgebyr. En stor andel af de forretninger, der ikke opkræver betalingskortgebyrer, begrundes desuden dette med, at deres konkurrenter ligeledes undlader gebyropkrævning. Forretningerne undlader at opkræve betalingskortgebyrer, idet forretningerne frygter, at deres kunder vil vælge at handle i en forretning, der *ikke* opkræver betalingskortgebyrer. Betalingskortgebyrer kan således være en ikke ubetydelig konkurrenceparameter.

Ny EU-regulering på vej

Kommissionen fremsatte den 24. juli 2013 forslag til et nyt betalingstjenestedirektiv og en forordning om interbankgebyrer. Kommissionens forslag skal behandles af Rådet og Parlamentet som medlovgiver. Der er endnu ikke foreslået en ikrafttrædelsesdato.

Det nye direktiv stiller øgede krav til udbydere af betalingstjenester om bl.a. gennemsigtighed, innovation og sikkerhed. Formålet er at skabe større retssikkerhed og et fald i de omkostninger og priser, der er forbundet med betalingstjenester.

Direktivforslaget vil gøre det lettere og mere sikkert at bruge internetbaserede betalingstjenesteudbydere ved at inkludere de såkaldte tredjepartsbetalingstjenesteudbydere i reguleringen. Derudover udvider direktivet adgangen til eksisterende betalingssystemer, således at

eksempelvis kortselskaber i mindre omfang vil kunne nægte indlødere adgang til betalingssystemet.

I sammenhæng med forordningen om interbankgebyrer indfører direktivet et forbud mod overvæltning af betalingskortgebyrer, når der benyttes betalingskort, som er omfattet af reguleringen af interbankgebyrer.

Forordningen introducerer en række regler om interbankgebyrer (gebyrer der betales fra kortindløser til kortudsteder for hver kortbetaling). Reglerne berører primært de mest almindelige betalingskort, men forordningen indeholder også bestemmelser, der berører alle betalingstjenesteudbydere.

Det væsentligste i forordningen er indførelsen af et specifikt prisloft for interbankgebyrer, som vil gælde for både grænseoverskridende og nationale betalinger. Der indføres et prisloft for interbankgebyrer på 0,2 pct. af transaktionsværdien for debetkort og 0,3 pct. af transaktionsværdien for kreditkort.

Kapitel 2

Strukturen på betalingskortmarkedet

2.1 Indledning

I forhold til mere traditionelle markeder, hvor én sælger udbyder et produkt til én køber, adskiller betalingskortmarkedet sig på to måder.

For det første er der flere forskellige sælgere på betalingskortmarkedet (kortselskaber, banker og kortindløserne), der arbejder sammen om at sælge betalingssystemet. For det andet opnår et betalingssystem først en værdi for sælgerne, når det bliver solgt til to forskellige købere, nemlig forretninger og forbrugere, som kan have forskellige interesser.

For at forstå udviklingen i brugen af betalingskort og reguleringen af betalingskortmarkedet er det derfor vigtigt at have kendskab til de centrale aktører og samspillet mellem disse. Dette kapitel præsenterer derfor markedets centrale aktører og beskriver deres roller samt markedets struktur og dynamik.

Boks 2.1 Væsentlige konstateringer ved betalingskortmarkedet

- » Der findes fem centrale aktører på markedet for betalingskort. De centrale aktører er kortselskaberne, kortudstederne, kortindløserne, betalingsmodtagerne og kortbrugerne.
- » Der findes en række forskellige betalingskort. Kortene kan kategoriseres som debetkort, kreditkort, forudbetalte betalingskort samt internationale betalingskort.
- » Betalingskortmarkedet er et tosidet marked. Dette marked er kendetegnet ved, at markedet har to aktører, der ofte er indbyrdes afhængige af hinanden. Udbyderne af betalingskort skal fx "sælge" deres ydelse til to grupper, nemlig kortbrugere og betalingsmodtagere, før markedet kan fungere optimalt.
- » Det danske marked for betalingskort er reguleret ved betalingstjenesteloven. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fører tilsyn med lovens gebyrbestemmelser.

2.2 Markedets centrale aktører

Når en forbruger benytter sit betalingskort til at betale for en vare, igangsættes et komplekst samspil mellem en række aktører for, at betalingen kan gennemføres.

Aktørerne er:

1. Kortselskab (fx MasterCard, Visa etc.)
2. Kortudsteder (fx en bank)
3. Kortindløser (fx Teller¹, SwedBank etc.)
4. Betalingsmodtager (fx en forretning)
5. Kortbruger (fx en forbruger)

¹ Teller er en del af Nets-koncernen og varetager indløsning af betalingskort. Nets-koncernen er et resultat af, at PBS i 2009 fusionerede med det norske selskab Nordito, som også leverer løsninger inden for betalingskort, betalingsformidling og informationstjenester. Nets-koncernen er ejet af danske og norske pengeinstitutter samt Danmarks Nationalbank, og selskabets bestyrelse består af repræsentanter fra ejerne.

Kortselskabet ejer rettighederne til selve kortkonceptet og giver kortudstedere og kortindløser tilladelse til at tilbyde betalingskort til deres kunder. Det betyder, at hvis fx en bank ønsker at tilbyde et MasterCard til sine kunder, skal den indgå aftale med MasterCard og overholde de krav og regler, som MasterCard har fastsat. Herved opnår en bank ret til at producere og sælge et kort med MasterCards logo på. Som modydelse betaler banken en licens til kortselskabet. Kortselskaberne kan også opkræve transaktionsafhængige gebyrer.

Som eksempler på kortselskaber kan nævnes Visa International, MasterCard International, American Express og Diners, som er rettighedshavere til henholdsvis Visa-kort, MasterCard, American Express og Diners Club kort. Nets ejer rettighederne til dankort og kan derfor også betegnes som et kortselskab.

Kortudstedere producerer og udsteder betalingskort efter licens fra kortselskaberne. Kortudstedere er typisk banker, men også benzinselskaber og detailhandelskæder kan udstede betalingskort. I sidstnævnte tilfælde er det ofte selskabet selv eller moderselskabet, som ejer rettighederne til betalingskortet.

Kortindløser tilbyder indløsningsaftaler til betalingsmodtagerne. Ved en indløsningsaftale forpligtes kortindløser til at sørge for, at betalingen overføres fra kortbrugerens konto til betalingsmodtagers konto inden for en rimelig frist, efter at kortbruger har anvendt betalingskortet i forretningen. I Danmark indløser Teller langt størstedelen af internationale betalingskort, men bl.a. Swedbank, Valitor, Handelsbanken, Nordea og enkelte udenlandske pengeinstitutter tilbyder også indløsning af betalingskort i den fysiske handel. Når det drejer sig om handel på internettet, er der flere udenlandske indløser.

Betalingsmodtagere er de forretninger, som indgår indløsningsaftale med kortindløser for at kunne modtage betalingskort som betalingsmiddel. Forretningerne kan både være fysiske og ikke-fysiske, fx internetforretninger. Betalingsmodtagere kan dog også være læger, offentlige myndigheder og andre institutioner.

Kortbrugere er de forbrugere, der benytter betalingskort til at betale for varer eller tjenesteydelser.

2.3 Hvad er et betalingsinstrument?

Når forbrugere køber varer eller tjenesteydelser, kan de benytte en række forskellige betalingsmidler, såsom kontanter, bankoverførsel, girokort, betalingskort m.fl. Hver af disse har forskellige karakteristika og reguleres på forskellig vis. I betalingstjenesteloven, som regulerer betalingskortmarkedet, omtales ikke "betalingskort", men derimod "betalingsinstrumenter"³.

Det oftest anvendte betalingsinstrument er betalingskort. Mobiltelefoner og andre former for elektronisk betaling kan også være betalingsinstrumenter. Selvom brugen af mobiltelefoner som betalingsinstrument er voksende og forventes at få en stigende betydning i fremtiden, benyttes betalingskort dog stadig i langt større udstrækning i dag og vil også gøre det i den nærmeste fremtid.

Der findes en række forskellige typer af betalingskort, heriblandt dankort, internationale debet- og kreditkort, samt andre former for forud- og efterbetalte betalingskort, som fx benzin-kort, kontokort mv.

Debetkort er et betalingskort, hvor købsbeløbet trækkes fra forbrugerens konto med det samme, eller senest næste bankdag. Derfor er det ofte banker, som udsteder debetkort, da det

² Fysisk handel defineres i betalingstjenestelovens § 6, stk. 1, nr. 13, defineret som: "Afvikling af en betalingstransaktion, der forudsætter fysisk tilstedeværelse af betaler og betalingsmodtager."

³ I betalingstjenestelovens § 6, nr. 9, defineres et betalingsinstrument således: "Enhver form for personligt instrument eller sæt af procedurer, der er aftalt mellem brugeren og udbyderen af betalingstjenester, og som brugeren benytter til at iværksætte en betalingsordre."

er nødvendigt at have direkte adgang til kortbrugerens konto for at kunne trække købsbeløbet med det samme. Dankort er et eksempel på et debetkort.

Flere banker tilbyder debetkort med såkaldt saldokontrol. Ved sådanne debetkort undersøges det, om der er tilstrækkeligt indestående på forbrugerens konto til at dække købsbeløbet, før en betalingstransaktion iværksættes. Er dette ikke tilfældet, afvises transaktionen. Eksempler på saldokontrolkort er MasterCard Debet, Maestro og Visa Electron.

Kreditkort er et betalingskort, hvor der går et vist tidsrum, inden beløbet trækkes fra forbrugerens konto. Hvor lang tid der går, vil afhænge af den aftale, som forbrugerens har med kortudstederen. Fx kan det være aftalt, at kortbrugerens ved udgangen af hver kalendermåned betaler for månedens køb på kortet. Det kan også aftales, at kortbrugerens ud over den løbende måned har en ekstra måneds kredit. Et kreditkort kan således være et alternativ til et lån i en bank eller hos en detailforretning. Eksempler på kreditkort er MasterCard, Diners Club og American Express.

Forudbetalte betalingskort er udstedt med et på forhånd betalt beløb, som kortbruger løbende kan bruge. Eksempler på forudbetalte kort er telekort og gavekort. For nogle af disse kort gælder, at kortet er værdiløst, når værdien er opbrugt, mens andre kan genoplades i særlige terminaler. I forhold til debet- og kreditkort kan mange af de forudbetalte betalingskort kun benyttes i begrænset omfang, fx alene til telefonopkald eller køb af varer i en bestemt forretning.

Endelig kan nævnes *internationale betalingskort*, som er betalingskort, der kan benyttes i flere lande. Disse kort kan være både debet- og kreditkort. Eksempler på internationale debet- og kreditkort er Visa Electron og MasterCard Debet (debetkort) samt Visa, Diners Club, American Express og MasterCard (kreditkort).

Nogle af de nævnte betalingskort har andre funktioner end den at kunne gennemføre en betaling. Der kan være knyttet forskellige ydelser til betalingskortene, fx rabatter på køb i bestemte forretninger eller opsamling af bonuspoint. Til nogle kort, fx internationale kreditkort, kan der endvidere være knyttet forsikringsydelser som fx en personlig ulykkesforsikring til kortbrugerens.

Gennemførelse af en betalingstransaktion

Når en kortbruger benytter sit betalingskort til at foretage en betaling for en vare i en forretning, påbegyndes en række udvekslinger af informationer mellem de centrale aktører, som er beskrevet i afsnit 2.2. Formålet er, at beløbet bliver trukket fra kortbrugerens konto og sat ind på forretningens konto. I boks 2.1. er det beskrevet, hvordan en betalingstransaktion foregår.

Boks 2.2 Hvordan en betalings- transaktion foregår i praksis

Når en kortbruger betaler for en vare med et betalingskort, sker der en verificering og accept af handlen fx via PIN-koden. Samtidig sker der en informationsudveksling fra forretningen (fx et supermarked) til forbrugerens, det kan eksempelvis være i form af en bon, der er vedhæftet den kvittering, forretningen udskriver til kunden.

Betalingsmodtageren identificerer sig selv over for sin indløser ved at oplyse, hvilken virksomhed der er tale om, hvorefter indløseren informeres om hvilket betalingskort, der er brugt, og betalingstransaktionens størrelse.

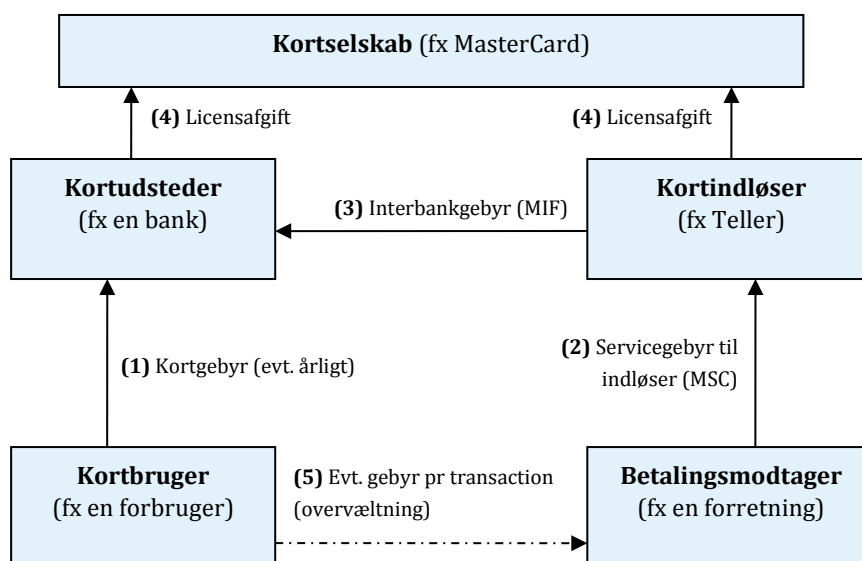
Indløseren videreformidler dernæst oplysninger om betalingstransaktionen og kortbrugen til den bank, der har udstedt kortet.

Banken oplyser omvendt, at beløbet vil blive overført. Endelig giver banken meddelelse til kortbruger om, at betalingstransaktionen er gennemført, fx ved udskrift af en kontoopgørelse eller postering på kortbrugerens netbank.

Betalingskortmarkedet omtales ofte som et fire-part-system. Dette skyldes, at alle indenlandske betalinger primært indebærer en interaktion mellem kortbrugeren, kortudstederen, kortindløseren og betalingsmodtageren. Alle fire aktører er nødvendige for gennemførelsen af en betalingstransaktion⁴, og markedet kan kun opretholdes ved interaktion mellem *alle* fire aktører, jf. figur 2.1. I relation til grænseoverskridende betalinger indgår kortselskabet som mellemed mellem indløser og kortudsteder i forbindelse med udvekslingen af informationer.

2.4 Gebyrstrukturen i markedet

Figur 2.1 4-partsystemet

Kortbruger betaler ofte et kortgebyr (1) til sin kortudsteder. Dette gebyr kan enten være et årligt gebyr eller en engangsbetaling for udstedelse af kortet. Endelig er der nogle kortudstedere, hvor betalingskortet tilbydes gratis til kortbrugeren eller i forbindelse med en samlet årlig betaling for kortudstederens ydelser.

Betalingsmodtageren/forretningen betaler et transaktionsbestemt gebyr (2) til kortindløseren, som kaldes et servicegebyr (merchant service charge, MSC). Dette kan variere alt efter, hvilken type kort der betales med, og hvilken aftale betalingsmodtageren har indgået med sin indløser.

Derudover betaler indløseren et transaktionsbestemt gebyr (3), kaldet et interbankgebyr (multilateral interchange fee, MIF), til kortbrugerens kortudsteder. Interbankgebyrer er beskrevet nærmere i boks 2.3. Endvidere betaler kortudsteder og kortindløser en licensafgift til kortselskabet for retten til at udstede og indløse betalingskortet (4).

Endelig kan forretningen opkræve et gebyr af kortbrugeren (5), når der betales med et kreditkort i den fysiske handel og ved betaling med alle betalingskort i den ikke-fysiske handel.

⁴ Ved nogle betalingskortsystemer er der tale om trepartssystemer, hvor kortudsteder også fungerer som indløser. Dette er fx tilfældet ved American Express og Diners Club.

Forretningen må i dette tilfælde ikke opkræve et højere gebyr, end det forretningen selv betaler til sin indløser for at modtage betalingskortet. Derfor omtales forretningens gebyr overfor kortbrugeren ofte som "overvæltning", eller "overvæltning af gebyrer". Kapitel 5 beskriver nærmere reglerne for overvæltning af gebyrer.

Boks 2.3 Interbankgebyrer

Et interbankgebyr (engelsk: interchange fee) er et transaktionsbestemt gebyr, der betales af forretningens/betalingsmodtagerens indløser til kortbrugers bank/kortudstederen. Gebyret betales, når kortbrugeren betaler med et betalingskort hos den pågældende forretning/betalingsmodtager. Hver gang en kortbruger foretager et køb af en vare i en forretning (dvs. foretager en transaktion med sit betalingskort), betaler forretningens indløser et interbankgebyr til kortbrugers bank. Et interbankgebyr kan være en procentsats, et fast beløb, eller en kombination af disse.

Interbankgebyrer er enten aftalt bilateralt mellem kortudsteder og indløser, eller multilateralt, mellem en række kortudstedere og indløsere, som er bindende for alle aktører, der deltager i betalingskortsystemet. Multilaterale interbankgebyrer omtales ofte som MIF (multilateral interchange fee).

Derudover skelnes der mellem interbankgebyrer ved indenlandske og grænseoverskridende betalinger. Indenlandske interbankgebyrer vedrører betalings-transaktioner, hvor indløser og kortudsteder er fra samme land, mens grænseoverskridende interbankgebyrer vedrører betalings-transaktioner, hvor indløser og kortudsteder er fra to forskellige lande.

Interbankgebyrer har igennem de senere år været genstand for megen debat. Baggrunden er, at multilaterale interbankgebyrer kan begrænse konkurrencen mellem indløsere, idet gebyret i praksis kan medføre et "prisguld" for den pris, indløser kan kræve overfor forretningerne/betalingsmodtagerne. Som følge heraf har nogle lande indført regulering af interbankgebyrer (USA og Australien), mens EU-Kommissionen og andre EU-lande har ført konkurrenceretlige sager mod kortselskaberne MasterCard og Visa. EU-Kommissionens sager mod MasterCard og Visa har medført reduktioner i en række af MasterCards og Visas grænseoverskridende interbankgebyrer.

Kommissionen fremsatte den 24. juli 2013 forslag til en forordning om interbankgebyrer, hvorved der føres et specifikt loft for interbankgebyrer, som vil gælde for både grænseoverskridende og nationale betalinger. Læs mere herom i kapitel 9.

2.5 Markedets dynamik

For at betalingskortmarkedet kan fungere, er det afgørende, dels at kortbrugere benytter betalingskort som betalingsinstrument, dels at forretninger modtager betalingskort som betalingsinstrument. Hvis kun forretningerne tilslutter sig markedet, men ingen forbrugere ønsker at betale med betalingskort, har forretningerne ingen gavn af at kunne modtage betalingskort. Omvendt har forbrugerne ingen gavn af at anskaffe sig et betalingskort, hvis ikke der er forretninger, som ønsker at modtage betalingskort. Betalingskortmarkedet opstår derfor kun, når begge grupper "tilslutter sig" markedet.

For at udbyderne (kortudstedere, kortindløsere og kortselskaber) kan tjene penge på den serviceydelse, der ligger i at betale med et betalingskort, skal ydelsen derfor "sælges" til to grupper, nemlig kortbrugere og betalingsmodtagere. På denne måde adskiller betalingskortmarkedet sig fra andre og mere traditionelle markeder, hvor en sælger udbyder et produkt til en køber.

Denne type markeder omtales ofte som tosidede markeder, hvor henholdsvis kortbrugere og betalingsmodtagere udgør markedets to "sider". Boks 2.3 beskriver kort, hvad der kendetegner tosidede markeder.

Boks 2.4

Tosidede markeder

Tosidede markeder har især tre kendetegn:

1. For det første har markedet to grupper af aktører (to sider), som har brug for en fælles platform eller et produkt for at kunne interagere. Den eller de virksomheder, som tilvejebringer et produkt til de to grupper, der muliggør interaktionen, omtales ofte som "platformen".
2. For det andet er de to sider ofte indbyrdes afhængige. Eksempelvis kan et større antal aktører på den ene side gøre det mere attraktivt for den anden sides aktører at tilslutte sig platformen.
3. Endelig fastsætter platformen to priser; én til hver side af markedet med det formål at få begge sider af markedet "om bord". Det betyder, at platformen forsøger at tage højde for det indbyrdes forhold mellem de to sider og sætte nogle priser, som bevirker, at markedet får gavn af at tilslutte sig platformen.

Prisstrukturen ved to-sidede markeder er ofte kendetegnet ved, at hele prisen lægges på den ene side af markedet, mens den anden side betaler en pris på nul. Nedenstående tabel viser en række eksempler på to-sidede markeder med denne type prisstruktur. Fælles for disse eksempler på to-sidede markeder er, at platformen sætter en pris på nul overfor aktør 2 for at trække en masse af disse aktører "om bord" i markedet. Herved bliver det attraktivt for aktør 1 at indgå i markedet og tilmed at betale en pris for det.

Marked	Internetauktioner	Gratisaviser	Internationale betalingskort
Platform	Fx Ebay	Fx MetroExpress	Kortindløser og kortudstedere
"Gode"	Brug af internetsite	Gratisavis	Betalingskort og indløsningsaftale
Aktør 1	Sælgere	Annoncører	Forretninger
Aktør 2	Købere	Læsere	Kortbrugere
Pris for aktør 1	$P > 0$	$P > 0$	$P > 0$
Pris for aktør 2	$P = 0$	$P = 0$	$P = 0$

Anm.: Bemærk at platformen ved betalingskort er delt i to, hvor indløser sælger indløsningsaftaler til forretningerne, mens pengeinstitutterne sælger betalingskort til kortbrugerne. Den "skæve" prissætning og det, at platformen er delt i to, kan således fordele en betaling fra indløser til kortudsteder, som udgør interbankgebyret.

Kilde: OECD paper on two-sided markets, (<http://competition.practicallaw.com/5-501-3070>), samt diverse økonomiske artikler om to-sidede markeder og interbankgebyrer.

Kortbrugere og forretninger kan ikke selv udstede og indløse betalingskort, hvorfor de har brug for en fælles platform for at interagere. Kortudstedere, kortindløser og kortselskaber tilvejebringer et gode, nemlig "betalingskortsystemet" (betalingskort og indløsningsaftale) til henholdsvis kortbrugere og forretninger. Betalingskortsystemet muliggør interaktionen mellem kortbrugere og forretninger. De to sider har en indbyrdes afhængighed, idet kortbrugernes gavn af betalingskortet vokser med antallet af forretninger med indløsningsaftaler. Omvendt vokser forretningernes gavn af deres indløsningsaftale med antallet af forbrugere med et betalingskort.

Der fastsættes to priser: én pris for indløsningsaftalen til forretningerne, der fastsættes af kortindløser, og én pris for betalingskortet til kortbrugerne, der fastsættes af kortudbyder for at få flest mulige aktører til at tilslutte sig markedet. De to priser er ikke nødvendigvis særskilt omkostningsbegrundede, da platformen tager hensyn til de forskellige aktørers betalingsvilighed og den indbyrdes afhængighed. Ved fuldkommen konkurrence vil summen af de to priser dog være konkurreret ned, så de svarer til de samlede omkostninger.

2.6 Regulering af betalingskortmarkedet

Betalingskortmarkedet er i Danmark reguleret ved betalingstjenesteloven⁵ med tilhørende bekendtgørelser. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fører tilsyn med bestemmelserne i lovens §§ 40 og 77-81 samt bekendtgørelsen om beregningen af det årlige abonnement⁶ og bekendtgørelsen om gebyrer ved brug af betalingstjenester i den fysiske handel⁷. Tilsynet omfatter bl.a. de gebyrbestemmelser, der gælder for brug af betalingskort i Danmark.

Her er fastsat generelle regler for forretningers overvæltning af gebyrer samt for kortindløses gebyrfastsættelse.

Lovens bestemmelser gælder for alle udbydere af betalingstjenester i Danmark. Selskaber, der indløser og udsteder betalingskort på det danske marked uden at være etableret i Danmark, er også omfattet af betalingstjenestelovens bestemmelser og dermed de samme regler som selskaber, der er etableret i Danmark. Der er således ikke noget krav om, at virksomhederne skal have filialer eller lignende i Danmark. Det eneste krav er, at disse virksomheder aktivt tilbyder deres produkter/ydelser på det danske marked.

Lovens gebyrbestemmelser har siden 1999 sondret mellem fysisk og ikke-fysisk handel. Baggrunden for at indføre en sondring var at sikre, at udviklingen af nye handelsformer og betalingssystemer i den ikke-fysiske handel blev fremmet ved at give indløserne mulighed for at finansiere omkostningerne til udvikling heraf ved opkrævning af gebyrer. Derved sikredes det også, at dankortet fremover kunne følge med den teknologiske udvikling på området. Nedenfor i kapitel 7 beskrives den seneste udvikling på dankortområdet.

Betalingstjenestedirektivet⁸ er grundlaget for betalingstjenestelovens konkrete gebyrregler. Gebyrreglerne beskrives nærmere i denne rapport's kapitel 5. EU-kommissionen fremsatte desuden den 24. juli 2013 forslag til et nyt betalingstjenestedirektiv samt en forordning om interbankgebyrer. Det nye direktiv samt forordningen er endnu ikke vedtaget endeligt, men kommer med stor sandsynlighed til at medføre betydelige ændringer i bl.a. de nugældende danske gebyrregler, læs mere herom i kapitel 9.

⁵ Lovbekendtgørelse nr. 365 af 26. april 2011 af lov om betalingstjenester og elektroniske penge.

⁶ Bekendtgørelse nr. 1475 af 22. december 2009 om beregning af det årlige abonnement i henhold til § 80, stk. 3, i lov om betalingstjenester.

⁷ Bekendtgørelse nr. 1411 af 28. december 2011 om gebyrer ved brug af betalingsinstrumenter i den fysiske handel.

⁸ Rådets direktiv 2007/64/EF af 13. november 2007 om betalingstjenester i det indre marked.

Kapitel 3

Brugen af betalingskort i Danmark

3.1 Indledning og konklusioner

Betalingskort er generelt anerkendt for at være en sikker og effektiv betalingsform. Derfor er der hos mange et ønske om en stor udbredelse af betalingskort i Danmark. Det dækker først og fremmest over et ønske om, at mange forbrugere vælger at benytte betalingskort. Samtidig er det vigtigt, at et højt antal forretninger tager imod betalingskort.

Dette kapitel ser nærmere på udviklingen i brugen af betalingskort i Danmark. Det omfatter både udviklingen i antallet af udstedte betalingskort, antallet af forretninger, der tager imod disse kort samt udviklingen i antallet af transaktioner og omsætningen med betalingskort. Kapitlet beskriver endvidere udbredelsen af detailhandelskort og benzinkort i Danmark.

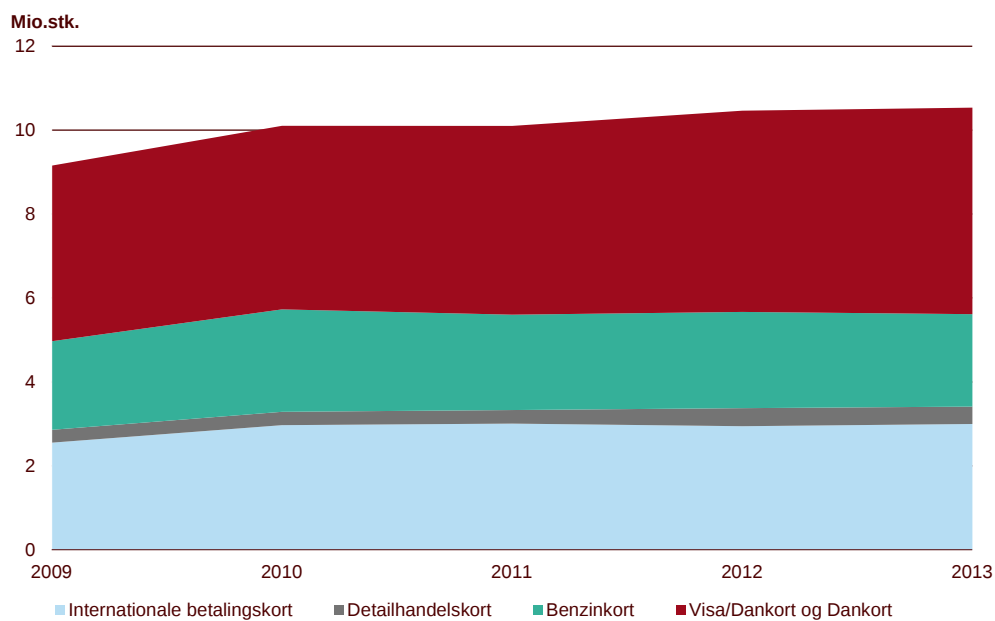
Boks 3.1 Hovedkonklusioner

- » **Danskerne bruger deres betalingskort oftere.** Siden 2009 er antallet af transaktioner steget med 40 pct., mens omsætningen med betalingskort er steget med 26 pct.
- » **Danskerne får flere og flere dankort pr. person.** I gennemsnit har hver enkelt dansker over 18 år 1,11 dankort. Det vil sige, at flere danskere har to dankort.
- » **Brugen af betalingskort stiger fortsat i den ikke-fysiske handel.** I 2013 blev der i den ikke-fysiske handel foretaget op mod 50 pct. flere transaktioner end for 5 år siden og samtidig omsat for ca. 50 pct. mere.
- » **De internationale betalingskort anvendes oftere.** Siden 2009 har der været en stigning på mere end 300 pct. i antallet af transaktioner med internationale betalingskort og en stigning på ca. 200 pct. i omsætningen med internationale betalingskort.
- » **Der har været en lille stigning i antallet af benzin- og detailhandelskort.** Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen estimerer, at der har været en stigning i antallet af udstedte kort på ca. 8 pct. siden 2009.
- » **Danskerne er blandt de europæere, der benytter deres betalingskort mest.** En dansker foretager i gennemsnit 224 transaktioner årligt med betalingskort. Kun svenskerne foretager flere transaktioner med betalingskort, idet en svensker udfører knap 231 transaktioner årligt.

3.2 Udviklingen i brugen af betalingskort

Over de seneste år har udbredelsen af betalingskort været støt stigende i Danmark. Danskerne har over de seneste 5 år således fået endnu flere betalingskort, jf. figur 3.1. Samlet set er danskerne i besiddelse af mere end 10 mio. betalingskort i 2013. Dankortet og Visa/dankortet er de mest udbredte betalingskort i Danmark.. jf. figur 3.1.

Figur 3.1 Antal udstedte betalingskort 2009-2013

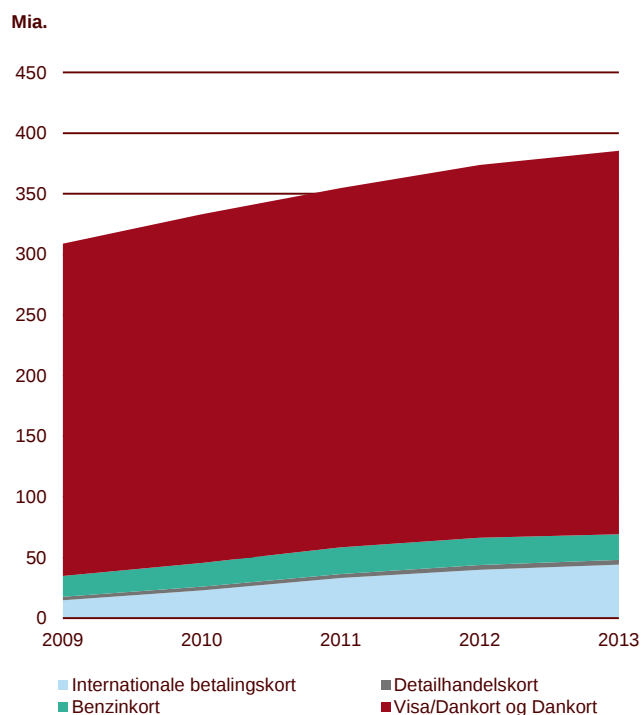
Anm.: Tallene før 2012 er opgjort på en anderledes måde for internationale betalingskort, detailhandelskort og benzinkort, hvorfor tallene ikke er fuldt ud sammenlignelige for perioderne 2009-2011 og 2012-2013. Forskellen skyldes primært, at der er kommet nye kort med i opgørelsen, mens andre er udgået siden den foregående analyse af betalingskortmarkedet i 2012.

Kilde: Nets, SEB kort, Acceptcard, Forbrugsforeningen, LIC, Shell, OK, Uno-x m.fl.

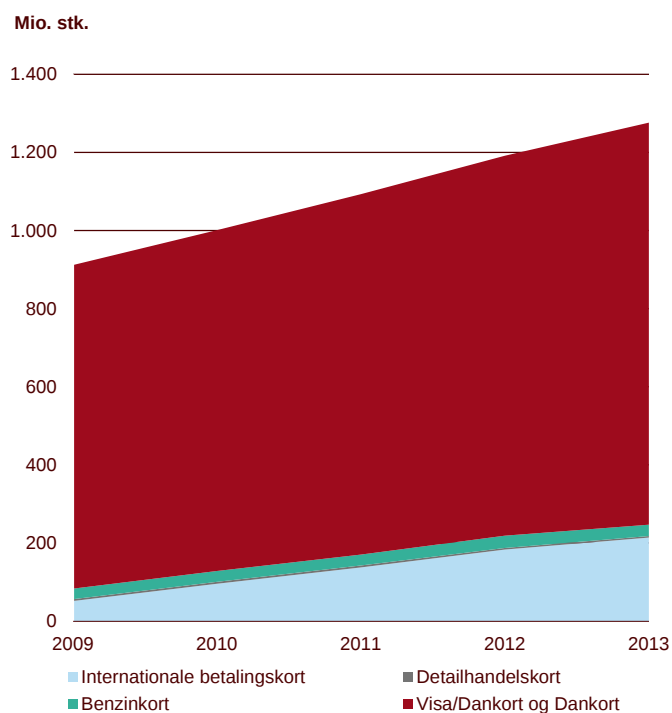
Samtidig med at der er blevet udstedt flere betalingskort, har der også været et større brug af kortene. I de seneste 5 år er såvel antallet af transaktioner som omsætningen med betalingskort vokset jf. figur 3.2

Figur 3.2 Vækst i danske betalingskort 2009-2013

(a) Omsætning

(b) Transaktioner

Anm.: Tallene før 2012 er opgjort på en anderledes måde for internationale betalingskort, detailhandelskort og benzinkort, hvorfor tallene ikke er fuldt ud sammenlignelige for perioderne 2009-2011 og 2012-2013. Forskellen skyldes primært, at der er kommet nye kort med i opgørelsen, mens andre er udgået siden den foregående analyse af betalingskortmarkedet i 2012.

Kilde: Nets, SEB kort, Acceptcard, Forbrugsforeningen, LIC, Shell, OK, Uno-x m.fl.

Væksten i både transaktioner og omsætning har været højere end i væksten af ny udstedte kort, jf. figur 3.1 sammenholdt med figur 3.2a og 3.2b. Siden 2009 har der for betalingskort været en vækst på henholdsvis 25 pct. i omsætningen og 40 pct. i antallet af transaktioner, mens der kun har været en vækst på 15 pct. i antallet af udstedte betalingskort. Det betyder, at væksten i omsætning og antallet af transaktioner ikke kun kan forklares ud fra stigningen i antallet af betalingskort, men også skyldes en stigning i brugen af kortene.

Det kan på baggrund heraf konkluderes, at danskerne bruger deres betalingskort oftere end for 5 år siden. Samtidig bliver der også omsat for mere med betalingskort end tidligere.

Hvad angår både omsætning og antal transaktioner, er det dankortet og Visa/dankortet, der er den væsentligste drivkraft bag denne udvikling, idet der har været en stigning i dankortomsætningen på 42,25 mia. kr. i løbet af de sidste 5 år.

Relativt set er det dog de internationale betalingskort, som har rykket mest på sig, idet der har været en stigning på ca. 200 pct. i omsætningen for disse kort.⁹ Der er i perioden siden 2009 udstedt 18 pct. flere internationale betalingskort, hvilket er marginalt flere, end tilfældet er for dankort sammen med Visa/dankort. Det betyder, at der er sket en forholdsvis stor vækst i brugen af internationale betalingskort på trods af, at der relativt set ikke er udstedt mange flere internationale betalingskort end fx dankort over de sidste 5 år.

Ligeledes er antallet af transaktioner med internationale betalingskort også steget meget i forhold til den tilsvarende stigning for de øvrige korttyper. Antallet af transaktioner med internationale betalingskort er vokset med mere end 300 pct. over de sidste 5 år. For så vidt angår dankort og Visa/dankort er antallet af transaktioner med disse kort kun steget med 24 pct.

Denne forskel skal ses i lyset af, at antallet af transaktioner med dankort og Visa/dankort i forvejen er meget højt, og at der allerede omsættes for meget høje beløb med disse kort i mod-sætning til de internationale betalingskort, som har haft et meget lavere udgangspunkt.

Benzinkortenes popularitet var størst i 2010, men siden da er antallet af udstedte kort faldet stødt. Siden 2009 har der været en stigning på lidt over 4 pct. i antallet af kort. Dog har udviklingen i antal udstedte kort været for nedadgående siden 2010, hvorfor der i dag er 10 pct. færre kort i omløb sammenlignet med 2010. Siden 2009 er antallet af transaktioner med benzinkortene ligeledes faldet med 18 pct. Dog er omsætningen med benzinkort som betalingsmiddel steget og ligger i 2013 23 pct. over omsætningen med benzinkort i 2009.

For så vidt angår detailhandelskort er der forskel på metoden, hvormed detailhandelskort er opgjort i perioderne 2009-2011 og 2012-2013. En nærmere beskrivelse af den overordnede udvikling findes i afsnit 3.6.

I forbindelse med dataindsamling har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen imidlertid registreret en tendens, der indikerer, at detailhandelskort til én detailhandelskæde eller ét storcenter er ved at udgå, mens detailhandelskort udstedt af brugsforeninger, som tilbyder rabatter til et bredt udvalg af forretninger og ikke er geografisk bundet til et sted, stadig er et attraktivt supplement til dankortet. Derudover bliver flere af detailhandelskortene og benzinkortene "co-branded" med et internationalt betalingskort for netop at fjerne de geografiske begrænsninger.

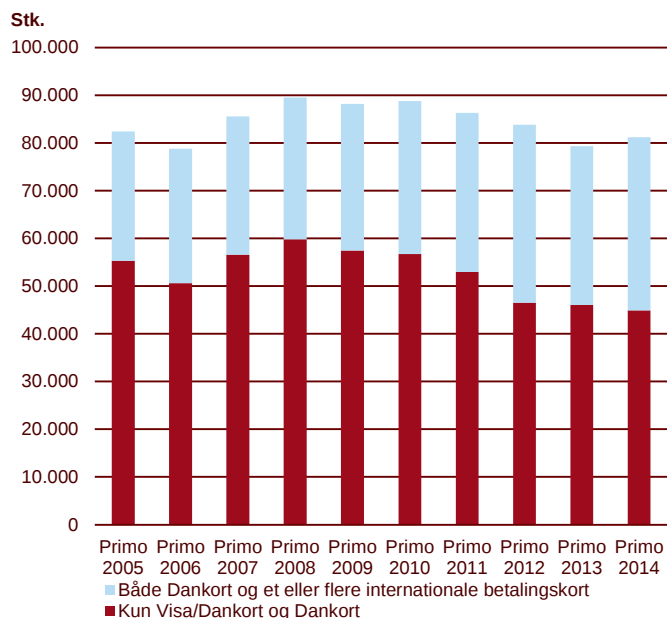
3.3 Antallet af forretninger, der modtager betalingskort.

Antallet af de forretninger i den fysiske handel, som har modtaget betalingskort i løbet af de sidste 5 år, er faldet til det niveau, som var gældende i primo 2005. Dog er en større andel af forretningerne begyndt at modtage et eller flere af de internationale betalingskort. På internettet har der siden 2008 hvert år været en stigning i antallet af forretninger, som modtager betalingskort, jf. figur 3.3. hvilket sandsynligvis skyldes, at der er kommet flere forretninger på internettet.

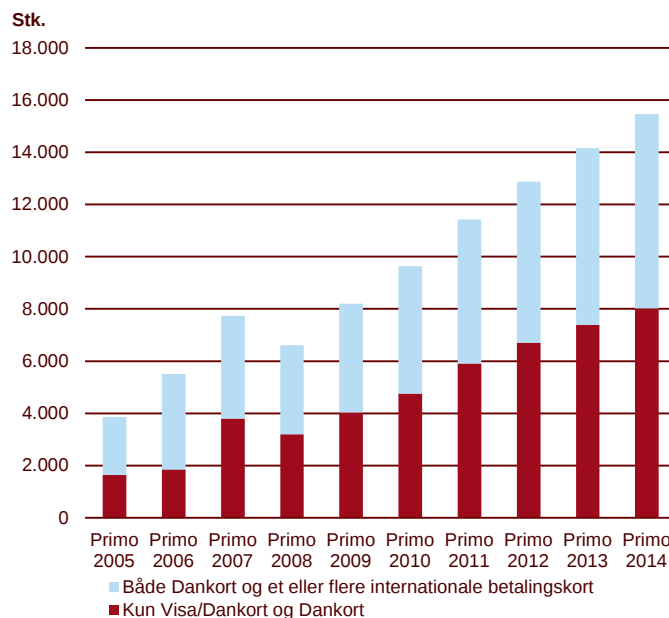
⁹ De præcise tal er fortrolige.

Figur 3.3 Antallet af forretninger der modtager dankort og/eller internationale betalingskort

(a) Fysisk handel

(b) Internethandel

Kilde: Nets, SEB Bank, Swedbank, Ikano Finans, Valitor, Danske Bank m.fl. samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger

I den fysiske handel¹⁰ er antallet af forretninger, der modtager betalingskort steget fra primo 2007 til primo 2014. Dette kan skyldes, at der generelt eksisterer færre forretninger i handelssektoren primo 2008¹¹. Det er svært at se tendens i forhold til, om der fremover vil eksistere flere eller færre forretninger, som tager imod betalingskort i den fysiske handel. Dette vil i høj grad afhænge af antallet af forretninger, der eksisterer på det gældende tidspunkt.

En tendens, der til gengæld viser sig, er, at antallet af forretninger, som modtager både dankort og et eller flere internationale betalingskort i den fysiske handel, er steget betydeligt. Set over de sidste 10 år har der været en stigning på knap 34 pct. i antallet af forretninger, som modtager både dankort og mindst et internationalt betalingskort. Set i perioden primo 2010 til primo 2014 er antallet af disse forretninger steget med 13 pct.

I starten af 2014 var det muligt at betale med betalingskort i omtrent 15.500 forretninger på internettet. Tilbage i 2008 eksisterede der kun omkring 6.600 internetforretninger, der modtog betalingskort. Generelt set, så er det muligt at betale med et internationalt betalingskort i ca. halvdelen af internetforretningerne. Denne andel har været ganske konstant siden 2007¹².

¹⁰ Ifølge betalingstjenesteloven er der tale om fysisk handel, når både kortbrugeren og en repræsentant for forretningen er fysisk tilstede, når betalingstransaktionen gennemføres.

¹¹ Jf. Danmarks Statistik, tabel GF6.

¹² Siden 2007 har andelen hvert år ligget i intervallet 48 pct. – 52 pct.

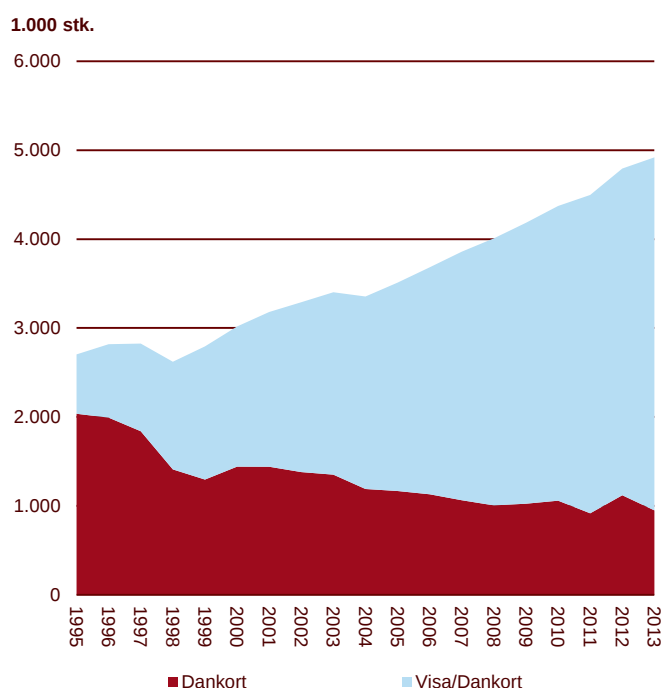
Nu er der blot mange flere forretninger i internethandlen, som tager betalingskort i den ene eller anden form.

3.4 Udviklingen i brug og udbredelse af dankortet.

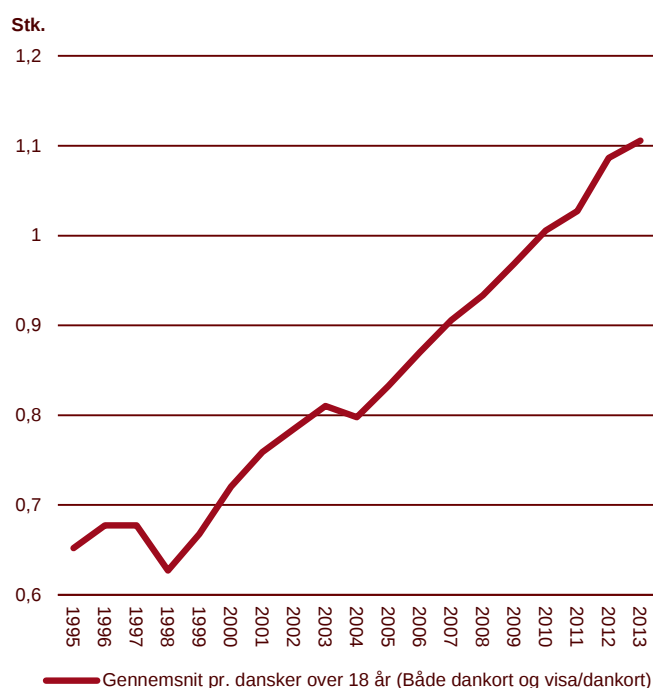
Dankortet er fortsat det mest udbredte betalingskort i Danmark. Med knap 4 mio. udstedte Visa/dankort i ultimo 2013 og dertil omkring 1 mio. "rene" dankort, som ikke er co-brandede med Visa, svarer det til, at hver dansker over 18 år har 1,11 dankort i gennemsnit i ultimo 2013, jf. figur 3.4.

Figur 3.4 Udbredelse af dankortet siden 1995

(a) Antal dankort og Visa/dankort

(b) Antal dankort og Visa/dankort pr. dansker over 18 år.

Kilde: Nets

Anm.: Dankorttallene er opgjort ultimo året, mens folketallet er opgjort 1. januar i året efter. Dvs. at gennemsnittet i 2013 er udregnet som: $\frac{\text{Antal dankort ultimo 2013}}{\text{Folketal primo 2014}}$

Kilde: Nets og Danmarks statistik (FOLK2) samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

Den gennemsnitlige årlige vækstrate har siden 1995 og frem til 2013 været 3,4 pct., hvilket svarer til, at der er kommet knap 82 pct. flere dankort i omløb siden 1995. Der er to komponenter i denne vækst. Både en stærk positiv vækst i antallet af Visa/dankort og en mindre negativ udvikling i antallet af rene dankort.

For Visa/dankortene har der været en gennemsnitlig årlig vækstrate på 10,4 pct. i antal udstedte Visa/dankort igennem de sidste 18 år, hvilket svarer til en vækst på knap 495 pct. siden 1995. Såfremt man udelukkende kigger på de sidste 5 år, er antallet af udstedte Visa/dankort steget med 25 pct. Samlet set er der nu ca. 4 mio. Visa/dankort i omløb.

For det rene dankort har udviklingen været stik modsat. I dag er der udstedt 50 pct. færre rene dankort end tilfældet var i 1995. Dette svarer til, at det rene dankort side 1995 har haft

en gennemsnitlig årlig vækstrate på 4,15 pct. I 1995 var der omkring 2 mio. rene dankort i omløb, mens dette tal i dag er faldet til lidt under 1 mio.

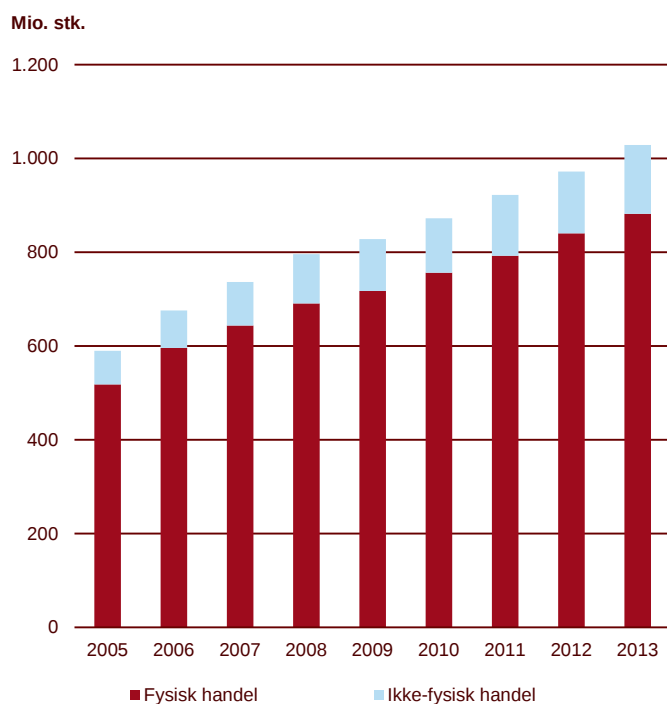
Vi bruger dankortet og Visa/dankortet mere og på flere måder.

Dankortet har siden 2005 oplevet en stigning i antallet af transaktioner. Stigningen svarer til en vækst på knap 75 pct., hvilket giver en gennemsnitlig årlig vækstrate på 7,2 pct. i antallet af dankorttransaktioner, jf. figur 3.5.

I den fysiske handel er antallet af transaktioner vokset med lidt over 70 pct., hvilket betyder, at dankortene blev brugt til en betaling 363,9 mio. gange mere i 2013, end det var tilfældet i 2005.

Figur 3.5 Antal transaktioner med dankort i fysisk og ikke-fysisk handel

(a) Fysisk handel ift. ikke-fysisk handel

Kilde: Nets

(b) Internethandel ift. øvrig ikke-fysisk handel

Kilde: Nets

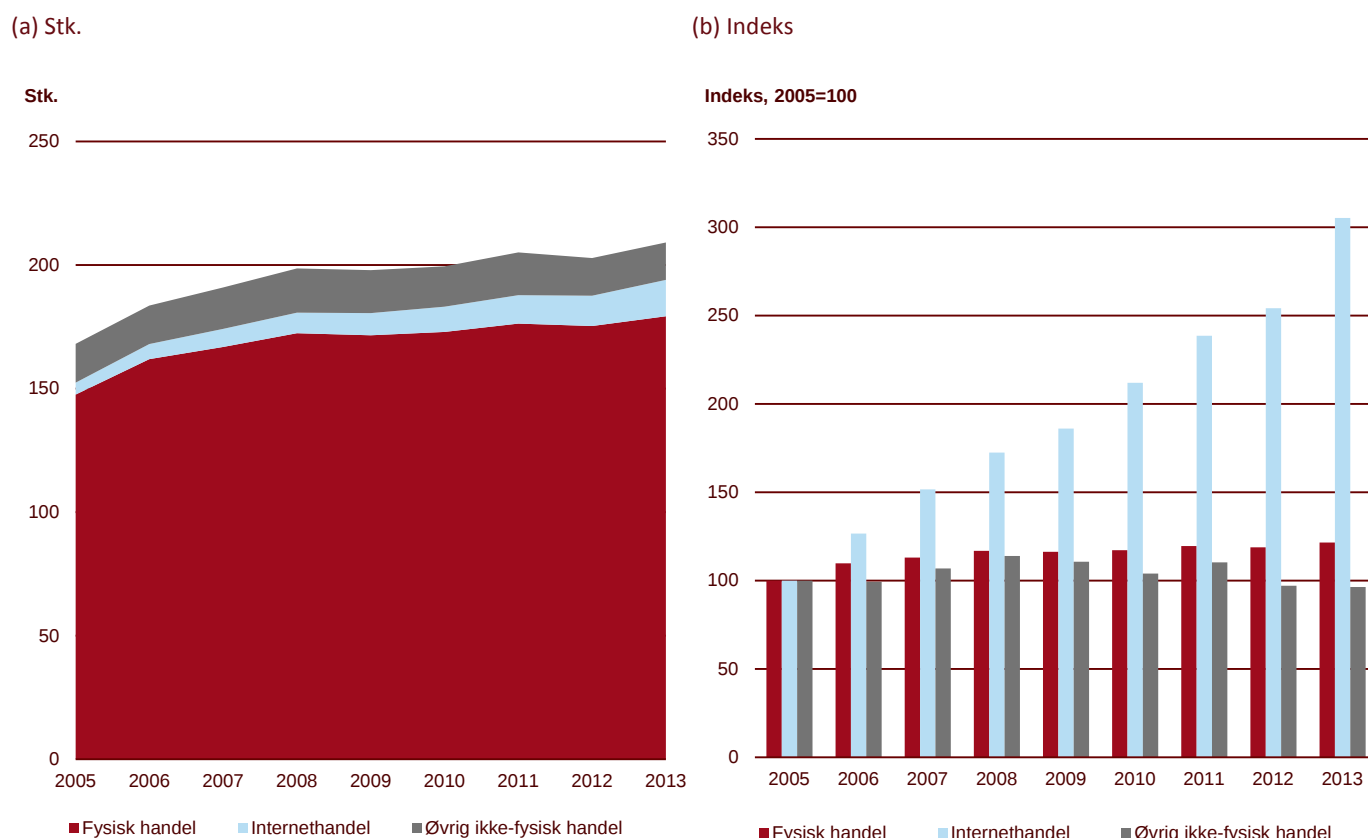
Selvom den absolut største årsag til væksten i antallet af dankorttransaktioner kommer fra den fysiske handel, er der også vækst i internethandlens antal af dankorttransaktioner, jf. figur 3.6. En nærmere definition af fysisk handel og ikke-fysisk handel findes i kapitel 5.

Fra at udgøre 1,4 pct. af de samlede dankorttransaktioner i 2005 er andelen af dankorttransaktioner i internethandlen, nu oppe på 7,0 pct. Der blev i 2013 foretaget 55,5 mio. flere trans-

aktioner i internethandlen end i 2005. Samtidig er andelen af den ikke-fysiske handel, som tilhører internethandlen, steget til knap 50 pct. i forhold til en andel på knap 24 pct. i 2005.

Selvom internethandlen er drivkraften i væksten af transaktioner i den ikke-fysiske handel, har der dog også været fremgang at spore i den øvrige ikke-fysiske handel¹³. Sammenlignet med 2005 har dankortet været brugt til 19,4 mio. flere transaktioner i den øvrige ikke-fysiske handel i 2013.

Figur 3.6 Det gennemsnitlige antal transaktioner pr. dankort fordelt på type af handel

Kilde: Nets samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger

Kilde: Nets samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger

Selvom der har været mærkbare forandringer i antallet af dankorttransaktioner, bør dette naturligvis holdes op i mod, at der også er kommet flere dankort i omløb. Dette forhold fjerner en stor del af væksten, jf. figur 3.6.b.

Med dette forhold har der været en vækst på knap 25 pct. i antallet af transaktioner fra 2005

¹³ Ikke-fysisk handel omfatter udover internethandel også køb med betalingskort i ubetjente betalingsautomater samt køb med betalingskort ved telefon- og postordresalg.

til 2013. Den handelsform, som har oplevet den største procentuelle vækst, er fortsat internethandlen, som har haft en vækst på ca. 205 pct. i perioden. Den største vækst i selve antallet af transaktioner kommer fra den fysiske handel. I forhold til 2005 blev der i gennemsnit foretaget omkring 41 dankorttransaktioner mere pr. dankort i 2013. Knap 32 af de nye transaktioner fandt sted i den fysiske handel, mens knap 10 af transaktionerne blev foretaget i internethandlen.

Til sidst bør det bemærkes, at der har været et lille fald i den øvrige ikke-fysiske handel på 3,5 pct. siden 2005, og på 15,4 pct. siden 2008, hvor antallet af transaktioner i den øvrige ikke-fysiske handel toppede.

Dankortets omsætning er voksende.

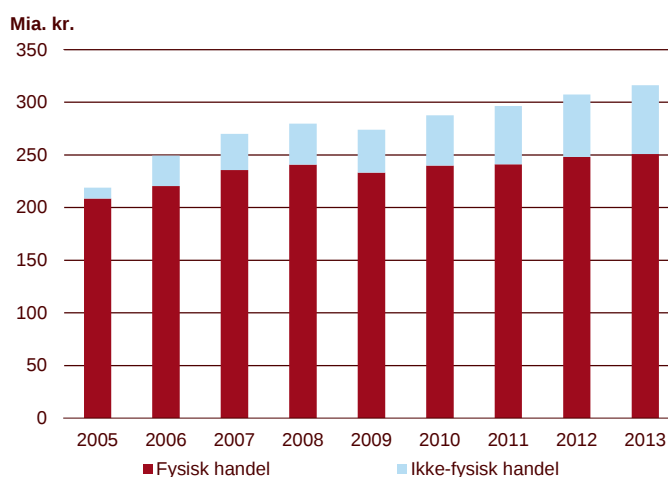
Siden 2005 har den samlede omsætning med dankort været stigende. Målt på omsætning har den ikke-fysiske handel oplevet en større absolut stigning end den fysiske handel siden 2005. Hvis man deler den ikke-fysiske handel op i henholdsvis internethandel og øvrig ikke-fysisk handel, er det den øvrige ikke-fysiske handel, som har oplevet den største relative vækst. Dette er i modsætning til antallet af dankorttransaktioner, hvor det var internethandlen, der havde den højeste relative vækst.

Der har siden 2005 været en absolut stigning i omsætningen med dankort i den fysiske handel på knap 42,5 mia. kr. Dette svarer til en stigning på lidt over 20 pct. eller en årlig gennemsnitlig vækstrate på 2,34 pct., jf. figur 3.7a.

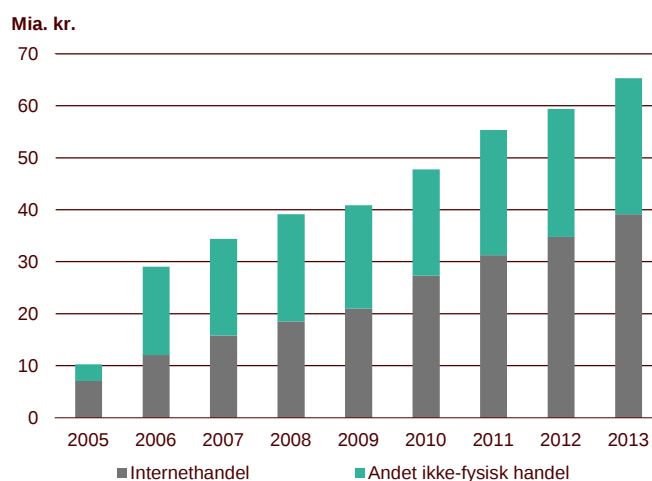
Hvad angår internethandlen har der også været en betragtelig stigning i omsætningen, idet den absolutte stigning i perioden har været på 32,13 mia. kr. For den øvrige ikke-fysiske handel har der været en stigning på 22,90 mia. kr., jf. figur 3.7 a og b. Samlet set en stigning på lidt over 55 mia. kr. i den ikke-fysiske handel.

Figur 3.7 Omsætning med dankortet

(a) Fysisk handel ift. ikke-fysisk handel

(b) Internethandel ift. øvrig ikke-fysisk handel

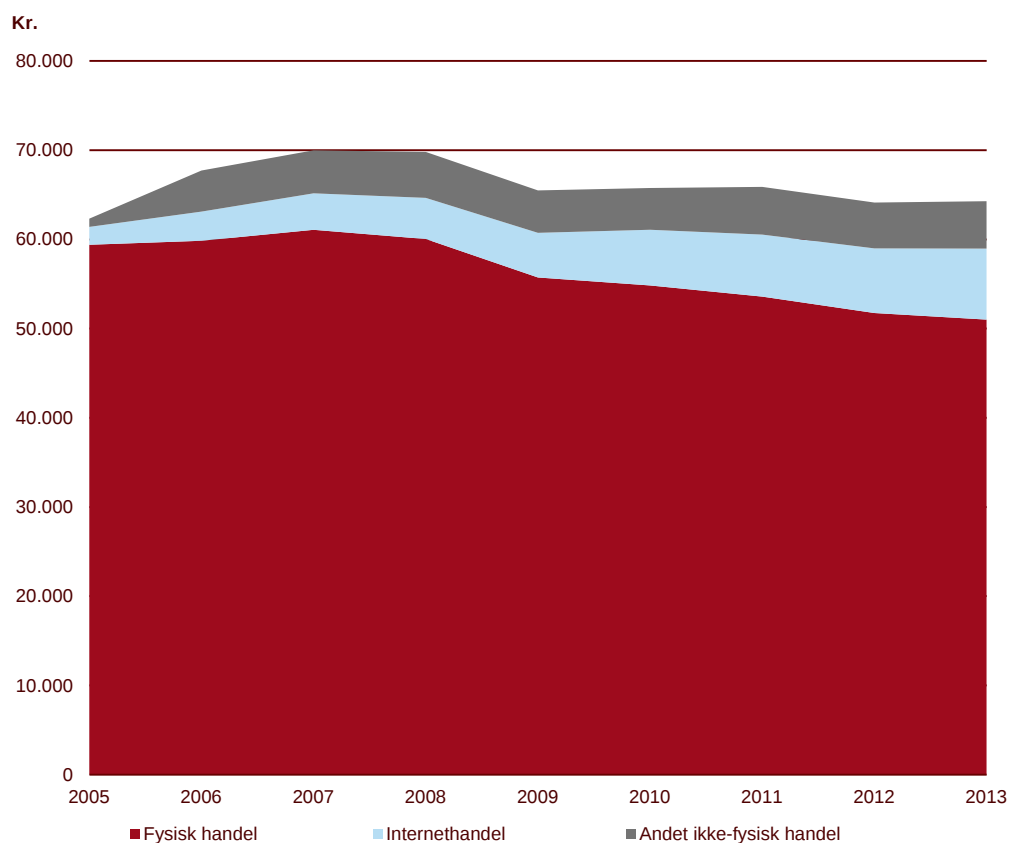
Kilde: Nets

Grundet den store absolutte vækst i den ikke-fysiske handel har fordelingen af omsætningen med dankortet mellem fysisk og ikke-fysisk handel ændret sig. Tidligere kom 95 pct. af omsætningen med dankort fra den fysiske handel, men i 2013 stod den ikke-fysiske handel for hele 21 pct. af omsætningen med dankort, og dermed er den fysiske handels andel faldet til 79 pct.

Selve fordelingen af omsætningen med dankort mellem internethandlen og den øvrige ikke-fysiske handel har også rykket sig. I 2005 stod internethandlen for 68 pct. af omsætningen i den ikke-fysiske handel, men dette tal er faldet til 60 pct. i 2013.

Når der foretages en korrektion for antallet af kort, har den gennemsnitlige omsætning pr. udstedt kort været ganske stabil i omegnen af 60.000 kr. pr. dankort. Der var en stigning til omkring 70.000 kr. i højkonjunkturårene umiddelbart før finanskrisen, men der har siden været et fald, således at omsætningen pr. dankort i dag ligger tæt på den omsætning, der var i 2005, jf. figur 3.8.

Figur 3.8 Den gennemsnitlige omsætning pr. kort pr. år fordelt på fysisk handel, internethandel og øvrig ikke-fysisk handel

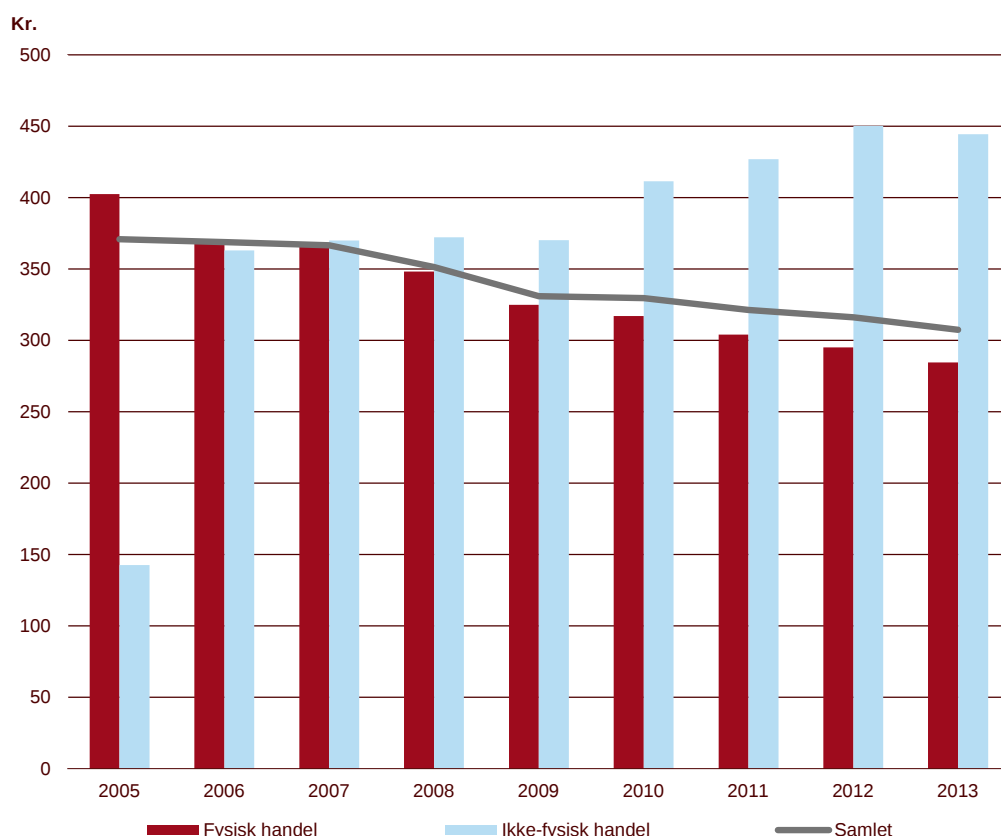
Kilde: Nets samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger

Det gennemsnitlige forbrug pr. kort pr. år har også ændret sig siden 2005, således at der nu bruges en højere andel i den ikke-fysiske handel sammenlignet med den fysiske handel. Derudover er forbruget pr. dankort faldet betragteligt umiddelbart efter 2008, mens der i årene fra 2009 til 2013 kun var mindre udsving i forbruget pr. dankort. En forklaring på denne udvikling kan være finanskrisens påvirkning af privatforbruget¹⁴. Derudover kan man forestille sig, at dankortet i højere grad afløser kontantbetalinger, hvorfor mindre transaktioner også i vil blive gennemført med dankort i stedet for med kontanter.

Lavere gennemsnitsbeløb pr. transaktion med dankortet

Samlet set er omsætningen pr. dankorttransaktion faldet med 63 kr. fra 2005 til 2013, jf. figur 3.9. Dette svarer til et fald på 17 pct., hvor især faldet på 118 kr. pr. transaktion i den fysiske handel vægter tungt, da det er her langt de fleste transaktioner foregår. I den ikke-fysiske handel har der til gengæld været store stigninger i gennemsnitsbeløb pr. transaktion.

Figur 3.9 Omsætning pr. transaktion fordelt på handelstype

Kilde: Nets samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger

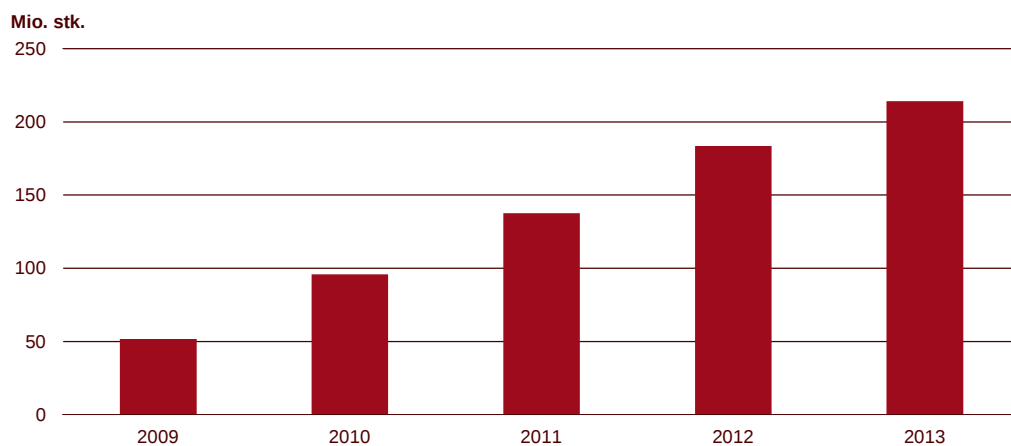
¹⁴ På baggrund af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger findes der en meget høj korrelation mellem privatforbruget og forbrug via dankort, hvorfor det er styrelsens vurdering, at konklusionen er rimelig.

I 2013 var gennemsnitsbeløbet pr. dankorttransaktion ca. 307 kr. Dog varierer dette tal meget alt efter, hvor transaktionen har fundet sted. Når der bliver købt varer og ydelser på internettet, købes der som regel for væsentlig højere beløb end i den fysiske handel.

3.5 Udviklingen for dansk udstedte internationale betalingskort over de sidste 5 år.

Der har igennem de seneste 5 år været en relativ høj stigning i både volumen af forbruget med internationale betalingskort og hyppigheden i brugen af de internationale betalingskort sammenholdt med, hvordan udviklingen har været for dankort. Hvor dankort har haft en vækst på knap 25 pct. i antallet af transaktioner siden 2009 og en vækst i omsætningen på lidt over 15 pct., har der tilsvarende været en stigning på over 300 pct. i antal transaktioner og ca. 200 pct. i omsætningen med de internationale betalingskort.

Figur 3.10 Antal transaktioner (mio. stk.) med internationale betalingskort i Danmark

Anm.: Der er siden 2011 blevet ændret i opgørelsespraksis., det betyder, at der ikke nødvendigvis er tal for præcis de samme korttyper i hele perioden.

Kilde: Nets, SEB Bank, Swedbank, Ikano Finans, Valitor, Danske Bank m.fl.

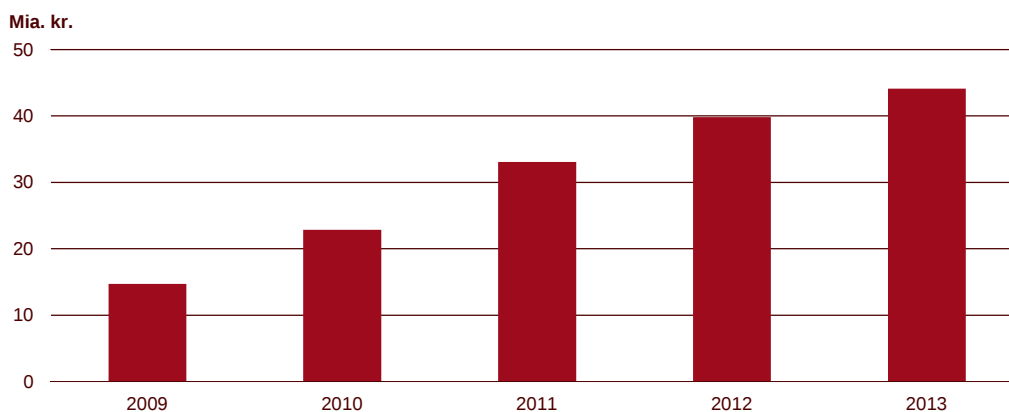
Som vist tidligere er antallet af internationale betalingskort steget over de sidste fem år jf. afsnit 3.2. Det samme er tilfældet, hvad angår antallet af transaktioner med internationale betalingskort, jf. figur 3.10. Der har fra 2009 til 2013 været en vækst på lidt over 300 pct. i antallet af transaktioner med internationale betalingskort. Danskerne benytter deres internationale betalingskort langt oftere end tidligere. Dette kan bl.a. være forårsaget af, at antallet af forretninger, der modtager betalinger med internationale betalingskort, er vokset markant. I starten af 2014 er det muligt at benytte sit internationale betalingskort i ca. 36.000 forretninger i den fysiske handel og i omegnen af 10.000 forretninger i den ikke-fysiske handel.

I den fysiske handel er der ca. 45 pct. af forretningerne, der accepterer betaling med internationale betalingskort. I internethandlen er det hele 65 pct. af forretningerne, der tager i mod internationale betalingskort. Potentialet for at handle med et internationalt betalingskort i

Danmark er således stort, og disse netværkseffekter¹⁵ kan gøre det endnu mere attraktivt at benytte andre betalingskort end dankortet fremover, hvilket også kan være en forklaring på, at antallet af transaktioner med internationale betalingskort er steget markant over de sidste 5 år.

Det samme argument gør sig gældende, hvad angår stigningen i omsætningen med internationale betalingskort over de sidste 5 år, jf. figur 3.11 nedenfor.

Figur 3.11 Omsætning med danskudstedte internationale betalingskort (mia. kr.) i Danmark

Anm.: Der er siden 2011 blevet ændret i opgørelsespraksis., det betyder, at der ikke nødvendigvis er tal for præcis de samme korttyper i hele perioden.

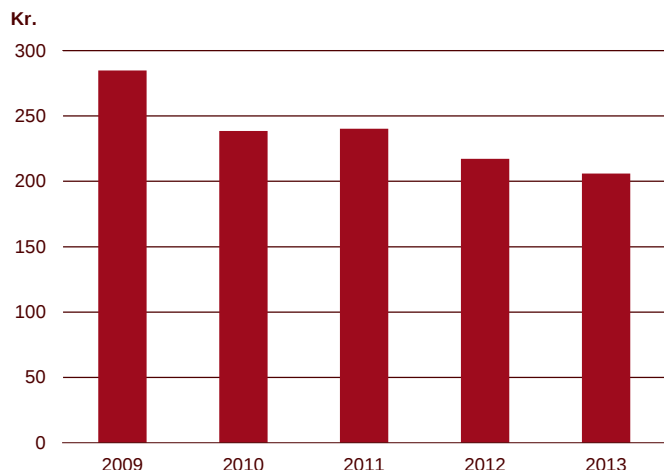
Kilde: Nets, SEB Bank, Swedbank, Ikano Finans, Valitor, Danske Bank m.fl.

Selvom omsætningen med internationale betalingskort er steget meget, har der samtidig været en kraftig vækst i antallet af transaktioner og i antallet af udstedte kort. Det betyder, at der har været et fald i omsætningen pr. transaktion med de internationale betalingskort. Til gengæld har væksten i omsætningen med internationale betalingskort været væsentligt kraftigere end væksten i antallet af udstedte kort, hvilket har ført til en stigning i den gennemsnitlige omsætning pr. internationalt betalingskort, jf. figur 3.12.

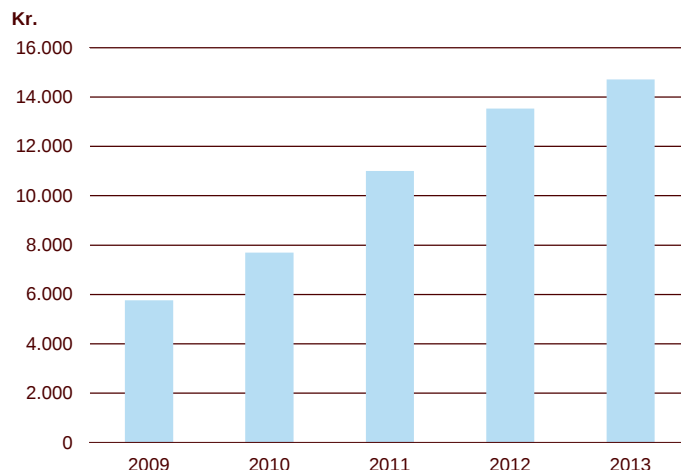
¹⁵ Netværkseffekter indebærer, at en forbruger finder en betalingsform mere attraktivt, hvis der er mange forretninger, som accepterer den – og vice versa. Netværkseffekter fremmer dermed brugen af en given betalingsform, der er meget udbredt.

Figur 3.12 Gennemsnitligt forbrug med internationale betalingskort i Danmark

(a) Forbrug pr. transaktion

(b) Årligt forbrug pr. udstedt kort

Anm.: Der er siden 2011 blevet ændret i opgørelsespraksis., det betyder, at der ikke nødvendigvis er tal for præcis de samme korttyper i hele perioden.

Kilde: Nets, SEB Bank, Swedbank, Ikano Finans, Valitor, Danske Bank m.fl. samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger

Figur 3.12 indikerer, at de internationale betalingskort benyttes hyppigere i hverdagen, og derfor er det årlige forbrug steget, mens gennemsnittet pr. transaktion er blevet lavere.

3.6 Andre betalingskort i Danmark (benzin og detailhandel)

Dette afsnit beskriver udviklingen på markedet for andre betalingskort i Danmark. Afsnittet er bygget op ud fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egen indsamling af data for både detailhandelskort og benzinkort. Styrelsen har forsøgt at indsamle data fra så mange af de toneangivende spillere på markedet som muligt, og selvom billedet ikke vil være fuldstændig komplet, er en stor del af markedet dækket via dataindsamlingen.

Tallene for perioderne 2009-2011 og 2012-2013 vil ikke være fuldstændig sammenlignelige, idet nogle kort er forsvundet fra markedet, mens andre optræder for første gang i datasættet.

Udviklingen i antallet af detailhandelskort og benzinkort

Figur 3.13 nedenfor viser, hvorledes udviklingen i antal kort har været for henholdsvis detailhandelskort og benzinkort. Stigningen i antallet af detailhandelskort skyldes primært, at der er skabt et bedre datagrundlag i forhold til tallene fra perioden 2009-2011. Det er derfor svært at konkludere, hvorvidt udviklingen i detailhandelskort er på vej frem eller tilbage.

Figur 3.13 Antal udstedte detailhandels- og benzinkort

Anm.: Tallene er ikke direkte sammenlignelige for perioden 2009-2011 og perioden 2012-2013, idet der er kommet nye kort med i opgørelsen, mens andre er udgået.

Kilde: Forbrugsforeningen, LIC, Q8, Statoil, Uno-x, Ikano Finans, SparNord m.fl.

Antallet af benzinkort er faldet fra ca. 2,44 mio. stk. i 2010 til ca. 2,2 mio. i 2013. Dermed er antallet af benzinkort reduceret med ca. 240.000 kort siden 2010. I 2013 var der ca. 2,2 gange flere dankort end benzinkort. Hvis man tager i betragtning, at kortene udelukkende accepteres hos en bestemt kæde, og faktisk kun kan bruges i knap 2.150 forretninger sammenlagt, er antallet af benzinkort dog stadigvæk relativt højt sammenlignet med dankortet, da dette bliver accepteret i næsten 100.000 forretninger. Det vil sige i ca. 45 gange så mange forretninger.

Flere eller færre transaktioner med detailhandels- og benzinkortene?

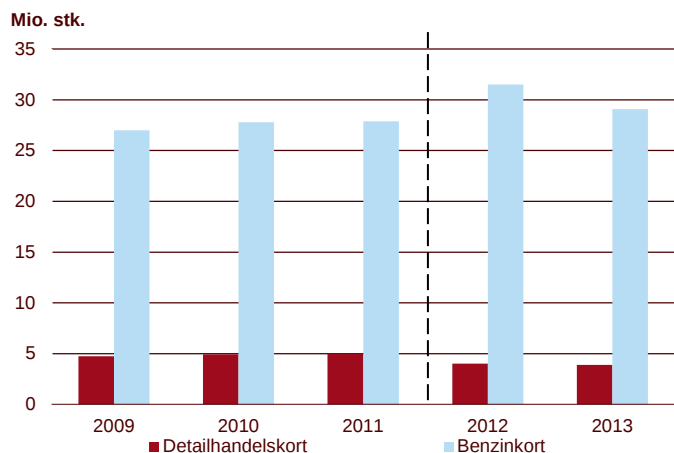
Udviklingen i antallet af transaktioner med detailhandelskort og benzinkort er, som tilfældet var med antallet af kort, usikkert grundet ændringen i opgørelsesmetoden.

Sammenlignet med 2009 er antallet af transaktioner med detailhandelskort faldet med knap 18 pct. i 2013, mens antallet af transaktioner med benzinkort er steget med knap 8 pct. Adskiller man opgørelsen i to perioder (2009-2011 henholdsvis 2012-2013), har der til gengæld, for både benzinkort og detailhandelskort, været stigninger på henholdsvis 3 og 6 pct. i første periode, mens der fra 2012 til 2013 har været et fald på henholdsvis 8 og 3 pct., jf. figur 3.14a nedenfor.

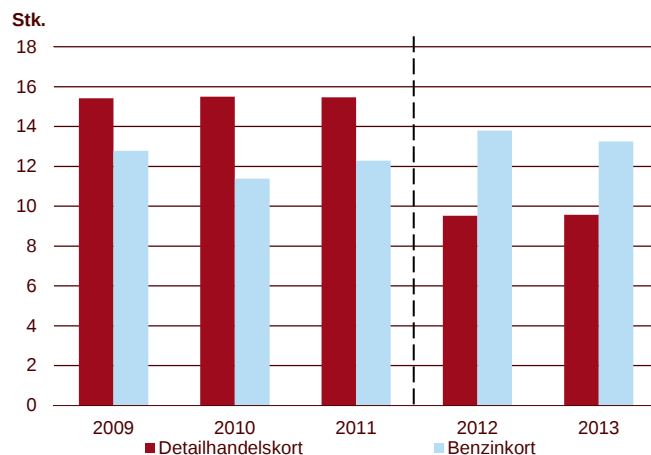
På baggrund heraf kunne et forsigtigt bud på være, at udviklingen hverken har været positiv eller negativ siden 2009, idet der har været en positiv udvikling i de første 3 år, som er blevet udlignet af den negative udvikling i de sidste 2 år.

Figur 3.14 Antal transaktioner årligt med detailhandels- og benzinkort

(a) Antal

(b) Gennemsnitligt antal transaktioner pr. kort årligt

Anm.: Tallene er ikke direkte sammenlignelige for perioden 2009-2011 og perioden 2012-2013, idet der er kommet nye kort med i opgørelsen, mens andre er udgået.

Kilde: Forbrugsforeningen, LIC, Q8, Statoil, Uno-x, Ikano Finans, SparNord m.fl. samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger

Udviklingen i det gennemsnitlige antal transaktioner pr. kort kan dog give et indblik i, hvor ofte kortene er blevet brugt i perioden 2009-2013, se figur 3.14b.

For detailhandelskortenes vedkommende har der været et fald på ca. 38 pct. i det gennemsnitlige antal transaktioner pr. kort fra 2011 til 2012. Udover dette markante fald – som kan være forårsaget af forskellen i indsamlingen af data – har de gennemsnitlige transaktioner været ret stabile. Det største udsving fra et år til et andet sker fra 2009 til 2010, hvor der er en stigning på ca. 0,5 pct.

For benzinkort er det den omvendte historie. Efter at der har været mindre udsving i forhold til udgangspunktet i 2009, bliver benzinkortene benyttet mellem én halv og én hel gang mere om året i 2012 og 2013 ift. 2009. Der er dog et fald i hyppigheden fra 2012 til 2013, jf. figur 3.14.

Omsætningen med detailhandels- og benzinkortene.

Det er Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vurdering, at omsætningen med detailhandelskort og benzinkort i 2013 lå på henholdsvis ca. 3,9 mia. kr. og 21,1 mia. kr. Sammenholdt med udgangspunktet i 2009 er omsætningen steget med ca. 35 pct. for detailhandelskortene i 2013, efter at være steget med 12 pct. i perioden 2009-2011, jf. figur 3.15a nedenfor. Dette indikerer, at selvom der er i dag er færre detailhandelskort i omløb, bruges de oftere end for 5 år siden.

For benzinkortene tegner der sig et anderledes billede. Efter at have oplevet en gennemsnitlig årlig vækstrate på ca. 13 pct. fra 2009 til 2011, faldt omsætningen med 6 pct. fra 2012 til 2013, svarende til et fald i omsætning på ca. 1,36 mia. kr.

For detailhandelskortene ligger forbruget med disse nogenlunde stabilt omkring 10.000 kr. pr. kort årligt. Dog forekommer der et fald på 8,5 pct. fra 2011 til 2012. Det kan endnu engang ikke udelukkes, at udsvinget skyldes ændringen i opgørelsen af data for detailhandelskortområdet. Der har imidlertid været vækst hvert år, hvis man anser de to perioder som usammen-

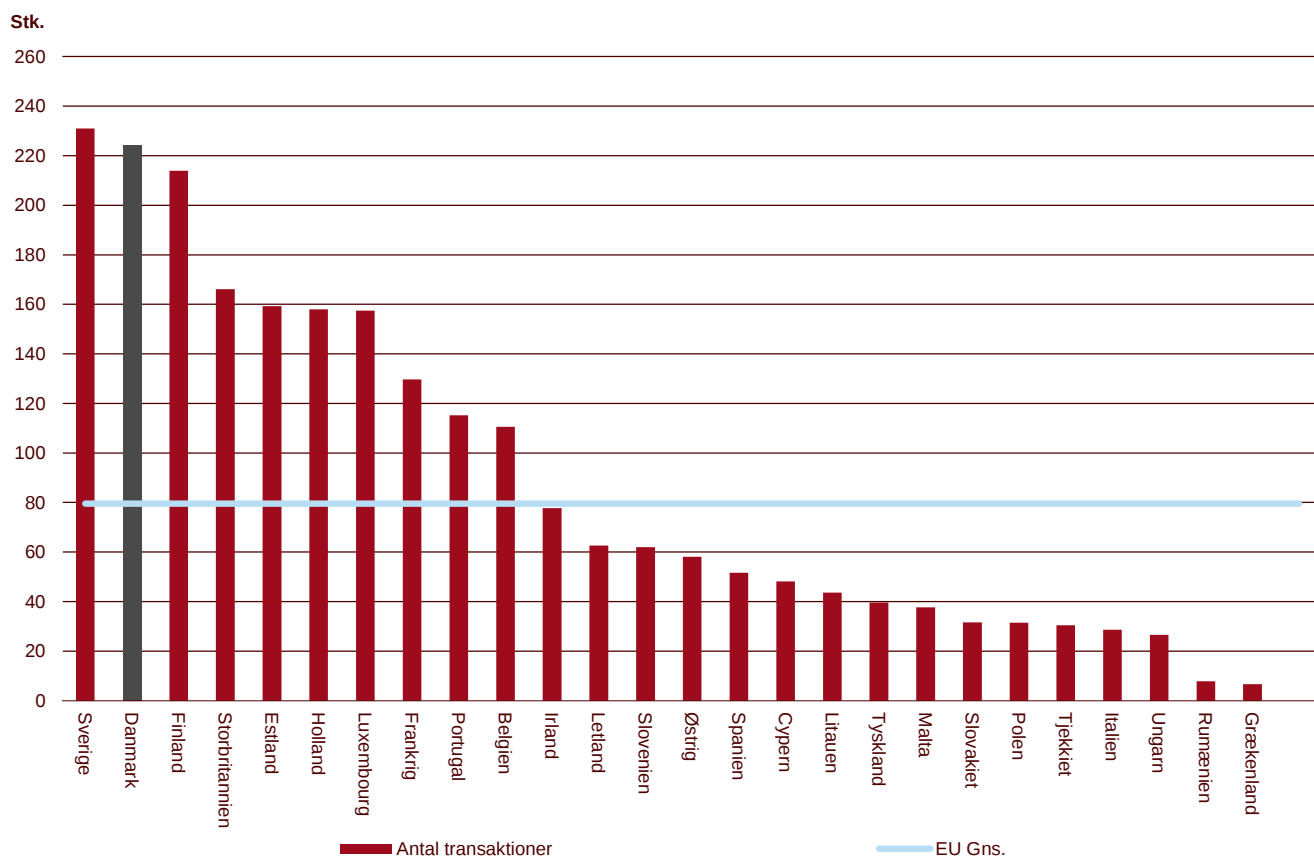
lignelige og altså udelukkende betragter udviklingen i perioderne 2009-2011 og 2012-2013, jf. figur 3.15b.

For benzinkortene gælder det, at der har været en vækst i den årlige gennemsnitlige omsætning pr. udstedt kort på knap 18 pct. over de seneste 5 år. I de sidste tre år har den gennemsnitlige årlige omsætning pr. udstedt kort ligget lige over 9.500 kr., jf. figur 3.15.

3.7 Det danske betalingskortmarked sammenlignet med udlandet.

Danmark er et af de lande i EU, hvor betalingskort anvendes oftest. Figur 3.16 viser, hvor mange transaktioner med et betalingskort en borger foretager i gennemsnit i det pågældende land.

Figur 3.15 Det gennemsnitlige antal transaktioner med betalingskort pr. borger i 2012

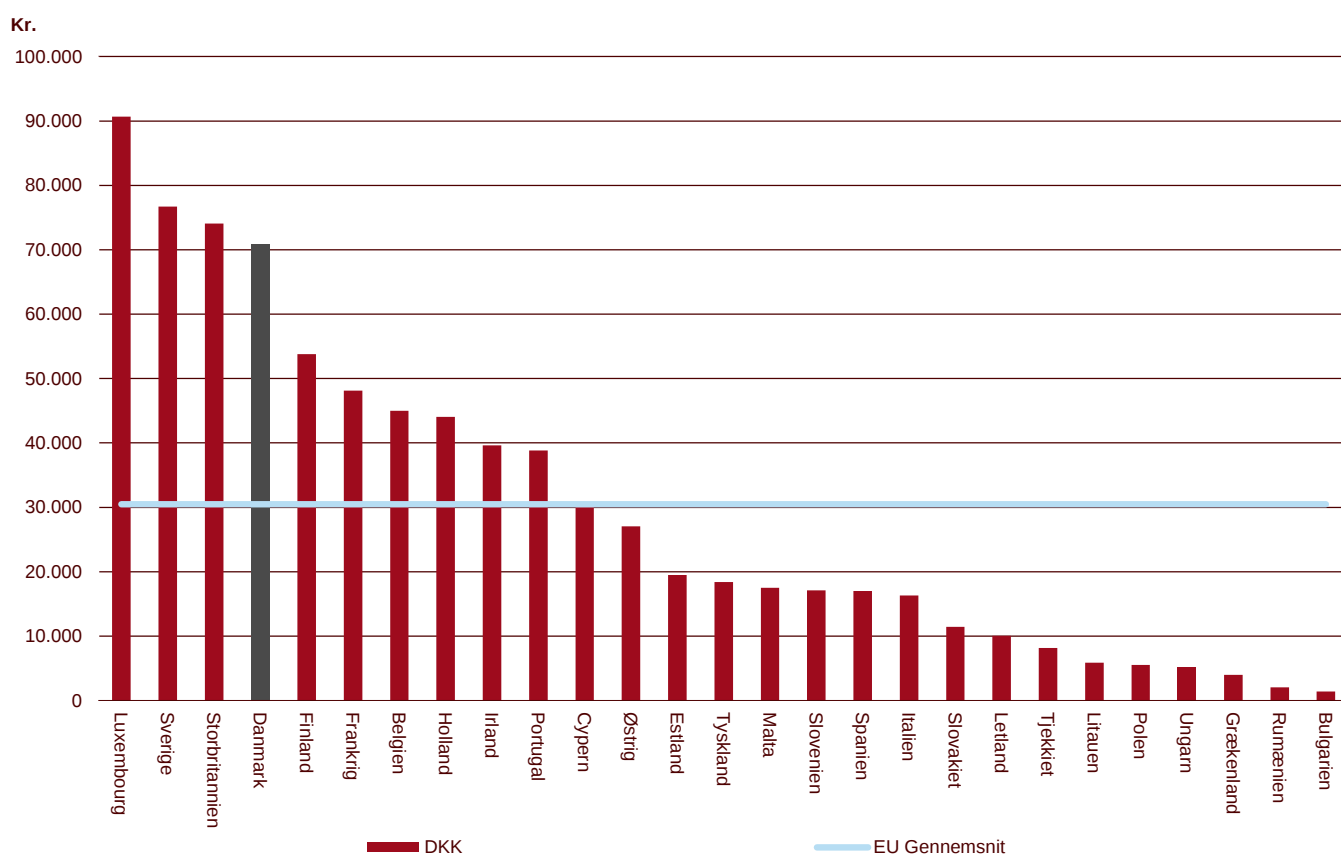
Anm.: Ophav bag tallene er "For cards issued in the reporting country, all cards except e-money function", og folketallene er indhentet fra Eurostat. Bemærk venligst, at folketallet også inkluderer den del af befolkningen, som er under 18 år, og derfor ikke som udgangspunkt kan få dankort og visse andre betalingskort. EU gennemsnittet er vægtet efter hvor mange borgere, der er i hvert land. Der forelå ikke tal fra Kroatien ved deadline for rapporten.

Kilde: European Statistical Data Warehouse (Transactions per type of payment instrument), Eurostat samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger

Danmark er kun overhalet af Sverige, som udfører knap 231 transaktioner i gennemsnit. En dansker laver i gennemsnit knap 224 transaktioner årligt med betalingskort. Dette er væsentligt over det vægtede gennemsnit i EU¹⁶, som er på knap 80 transaktioner pr. borger om året. Dermed foretager danskerne næsten tre gange så mange transaktioner med betalingskort i Danmark, som en borger i et gennemsnitligt EU land.

Udover at danskerne bruger deres betalingskort væsentligt oftere i forhold til flertallet af de øvrige lande i EU, bruger danskerne – ikke overraskende – også flere penge med deres betalingskort. Figur 3.17 viser, hvor meget befolkningen i de forskellige lande omsætter for med deres betalingskort.

Figur 3.16 Gennemsnitligt årligt beløb pr. borger i EU-landene, som er betalt med et betalingskort

Anm.: Ophav bag tallene er "For cards issued in the reporting country, all cards except e-money function", og folketallene er indhentet fra Eurostat. Bemærk venligst, at folketallet også inkluderer den del af befolkningen som er under 18 år, og derfor ikke som udgangspunkt kan få betalingskort. EU gennemsnittet er vægtet efter hvor mange borgere der er i hvert land. Der forelå ikke tal fra Kroatien ved deadline for rapporten. Alle beløb er omregnet til danske kroner ud fra en eurokurs på 7,46 kr. pr. euro.

Kilde: European Statistical Data Warehouse (Transactions per type of payment instrument), Eurostat samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger

¹⁶ Gennemsnittet er vægtet efter befolkningens størrelse i de forskellige lande.

Også på kortomsætningsfronten fører Danmark an, idet Danmark har det fjerdehøjeste forbrug med betalingskort i EU og med et gennemsnitligt årligt forbrug på 70.879 kr. pr. indbygger, ligger danskernes gennemsnitsforbrug også et godt stykke over det gennemsnitlige EU forbrug på 30.477 kr. pr. indbygger. Udover svenskerne er briterne og især luxembourgerne også et stykke foran danskerne, hvad angår forbrug med betalingskort. Det har ikke overraskende vist sig, at netop de lande, hvori der er størst omsætning med betalingskort, også er de lande, hvor der i gennemsnit er flest betalingskort pr. indbygger.¹⁷

¹⁷ Jf. den europæiske centralbanks rapport for betalingskortområdet fra 2011, havde hver luxembourger 3,3 betalingskort, hver brite 2,3 og hver svensker havde 2,1. Danskerne havde kun 1,4 betalingskort pr. person i gennemsnit jf. rapporten.

Kapitel 4

Sikkerhed ved brug af betalingskort

4.1 Indledning og konklusioner

Der er ved betalingskort ligesom ved andre betalingsmidler en risiko forbundet med betaling. For at bevare tilliden til betalingskort er det vigtigt, at betalingssystemerne sikrer en god beskyttelse imod misbrug. Derudover er det nødvendigt, at beskyttelsen af forbrugere og forretninger konstant øges for at sikre mod stadigt mere opfindsomme kortmisbrugere.

Dette kapitel beskriver udviklingen i antallet af misbrugssager med henholdsvis dankort og internationale betalingskort i Danmark samt udviklingen i de økonomiske tab som følge af betalingskortmisbrug i Danmark. Misbrugssagerne opdeles i tre kategorier: Misbrug af tabte og stjålne kort, misbrug med falske kort og misbrug i fjernsalg. Kapitlet beskriver desuden afslutningsvis misbruget med Visa/dankort og dansk udstedte internationale betalingskort i udlandet. Da dette misbrug ikke tidligere er undersøgt af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, er misbruget kun opgjort i perioden 2012-2013.

Boks 4.1 Hovedkonklusioner

- » **Udviklingen i det samlede antal af misbrugssager med dankort i Danmark er nogenlunde konstant.** Fra 2008 til 2013 var de største udsving fra år til år i 2010, hvor der var en stigning på 8 pct. Samlet set er antallet af sager steget 6 pct. fra 2008 til 2013.
- » **Fordelingen mellem de forskellige former for misbrug har dog ændret sig, således at 54 pct. af sagerne nu finder sted i forbindelse med fjernsalg mod 30 pct. i 2008.** Der har siden 2008 været en stigning på 89 pct. i antallet af misbrugssager i fjernsalgshandlen, mens der har været et fald på 29 pct. i antallet af sager med misbrug af tabte og stjålne kort.
- » **Antallet af misbrugssager pr. 1.000 udstedte dankort er faldet siden 2009.** På trods af en stigning i antallet af udstedte dankort har der ikke været en tilsvarende stigning i antallet af misbrugssager, hvorfor antallet af misbrugssager pr. 1.000 udstedte dankort er faldet med 13 pct.
- » **I fjernsalgshandlen er misbruget med dankort steget markant.** Beløbsmæssigt blev der misbrugt for 2,75 gange så meget i 2013 i forhold til 2008.
- » **Danske kort misbruges primært udenfor Danmarks grænser.** Over 80 pct. af misbruget med dansk udstedte betalingskort finder sted i udlandet, både hvad angår antallet af misbrugssager og tabet som følge af misbruget.

4.2 Misbrug af dankort i Danmark.

Antallet af misbrugssager er steget med ca. 6 pct. siden 2008. Der har været en nedadgående udvikling i antallet af sager med misbrug af tabte og stjålne kort¹⁸ siden 2008. Til gengæld har der været en vækst i antallet af misbrugssager i fjernsalgshandlen¹⁹, således at der nu næsten er sket en fordobling i antallet af misbrugssager i fjernsalgshandlen, jf. tabel 4.1.

Tabel 4.1 Antal misbrugssager med dankort i Danmark

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Misbrug af tabte og stjålne kort	3.459	3.196	2.761	2.824	2.651	2.447
Falske kort	1	0	0	0	0	0
Fjernsalg	1.494	1.730	2.506	1.998	2.441	2.827
Samlet	4.954	4.926	5.267	4.822	5.092	5.274

Anm.: Bemærk, at der er lavet en ændring i praksis for opgørelsen af tal for misbrug i fjernsalg, hvorfor misbrugstallene for fjernsalg varierer meget i forhold til sidste rapport om betalingskortmarkedet fra 2012. Nu er alle misbrugssager opgjort som antal kort, der har været involveret i en sag. Tidligere gjaldt denne praksis kun for falske kort, samt misbrug med tabte og stjålne kort og ikke for fjernsalg, hvor der i stedet blev brugt antal misbrugstransaktioner i opgørelsen af misbrugssager.

Kilde: Nets.

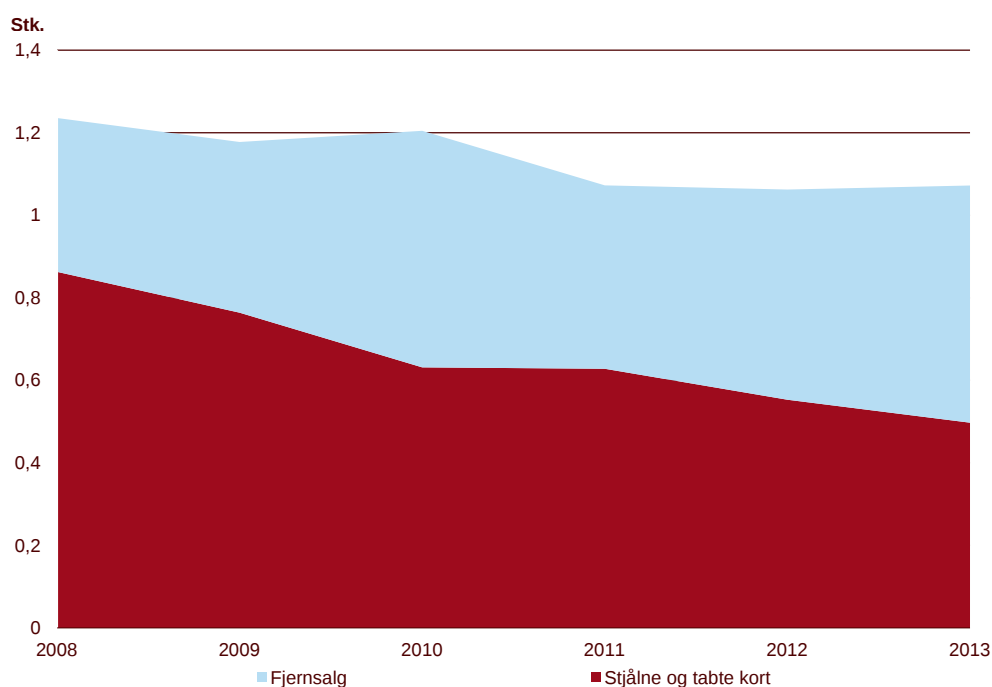
I 2013 lå antallet af sager med misbrug af tabte og stjålne kort 29 pct. under 2008 niveauet. Der har imidlertid været en modsatrettet udvikling i antallet af misbrugssager i fjernsalgshandlen, hvor antallet af sager i 2013 var det højeste i perioden fra 2008 til 2013, jf. tabel 4.1. I forhold til 2008 var der i 2013 89 pct. flere misbrugssager i fjernsalgshandlen. Det bemærkes i øvrigt, at den sidste sag med et forfalsket dankort fandt sted i 2008, hvor der var et enkelt forfalsket dankort, som medførte et tab på 29.000 kr. Dette betyder, at siden introduktionen af chip er der ikke blevet registreret nationale problemer med forfalskede dankort og Visa/dankort.

Antallet af misbrugssager bør ses i relation til, at dankortet er blevet mere og mere udbredt. Hvis man i forlængelse heraf ser på antallet af misbrugssager pr. 1.000 dankort, er antallet af sager faktisk faldet siden 2008, jf. figur 4.1.

¹⁸ Misbrug med tabte og stjålne kort omfatter primært misbrug i den fysiske handel.

¹⁹ Fjernsalg omfatter internet, postordre, telefonordre og betalingsautomater uden PIN-kode.

Figur 4.1 Antal misbrugssager pr. 1.000 dankort

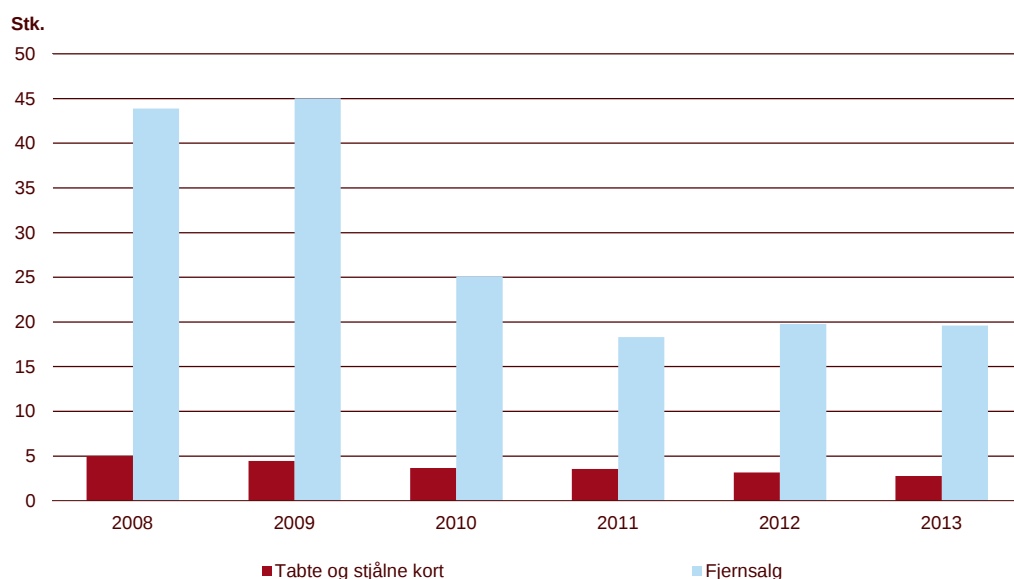
Kilde: Nets samt Konkurrence- Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

I 2008 var der én sag med misbrug af ét tabt eller stjålet kort for hvert 1.159 udstedte dankort. Dette tal var i 2013 faldet til én sag pr. 2.011 udstedte dankort. Desværre har udviklingen været omvendt for misbrugssager i fjernsalgshandlen. Hvor der i 2008 var én misbrugssag pr. 2.683 udstedte dankort, var dette tal steget til én sag pr. 1.740 udstedte dankort i 2013. Den samlede udvikling har dog været positiv, idet der i 2008 – overordnet set – var én misbrugssag pr. 809 udstedte dankort, mens der i 2013 kun var én sag pr. 933 udstedte dankort, hvilket svarer til et fald på 15 pct.

Sandsynligheden for, at der bliver begået svindel med dankort, er således faldet med 15. pct. fra 2008 til 2013.

Det samme mønster går igen, når man ser på antallet af misbrugssager i forhold til det stigende antal transaktioner, der har været siden 2008, jf. figur 4.2.

Figur 4.2 Antal af misbrugssager pr. mio. transaktioner

Anm.: Falske kort er ikke medtaget, da der kun har været én misbrugssag i 2008 med et falsk dankort inden for Danmarks grænser.

Kilde: Nets samt Konkurrence- Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

Der er i dag færre misbrugssager pr. mio. transaktioner i fjernsalgshandlen i forhold til 2008, jf. figur 4.2. Dette er på trods af, at antallet af misbrugssager i fjernhandlen faktisk er steget fra 2008 til 2013. Dog skal denne stigning ses i lyset af, at der er langt flere transaktioner i fjernsalgshandlen i dag, end der har været tidligere. Det betyder, at hyppigheden af misbrugssager er faldet fra de relativt høje tal i 2008 og 2009.

For sager med misbrug af tabte og stjålne dankort er hyppigheden heraf svagt faldende. Den er faldet fra 5 misbrugssager pr. mio. transaktioner til 3 misbrugssager pr. mio. transaktioner. Som nævnt tidligere fandt den sidste forfalskningssag med dankort sted i 2008 og altså før indførelsen af chip i dankortet.

Størrelsen af det beløb der svindles for med dankort er også steget over de sidste par år. Denne stigning kommer efter, at der var et fald i det samlede misbrug fra ca. 41,5 mio. kr. i 2008 til ca. 36,4 mio. kr. i 2011. Især misbruget i fjernsalg er steget siden 2011, og det har generelt været kraftigt stigende siden 2008, jf. tabel 4.2.

Tabel 4.2 Misbrug med dankort i Danmark

1.000 Kr.	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Samlet Misbrug	41.484	38.896	39.039	36.421	45.887	46.310
Banker	23.956	20.802	19.113	19.734	21.788	21.467
Misbrug af tabte og stjålne kort	23.956	20.802	19.113	19.734	21.788	21.467
Falske kort	-	-	-	-	-	-
Forretninger	11.618	8.514	7.351	5.821	7.319	8.535
Misbrug af tabte og stjålne kort	11.589	8.514	7.351	5.821	7.319	8.535
Falske kort	29	-	-	-	-	-
Fjernsalg	5.910	9.580	12.575	10.866	16.780	16.308

Anm.: Det bemærkes, at ved rapportens deadline var de tilgængelige tal for 2013 fra Nets' hjemmeside ikke korrekte. Ovenstående tal er indsamlet direkte fra Nets, og er de korrekte tal.

Kilde: Nets.

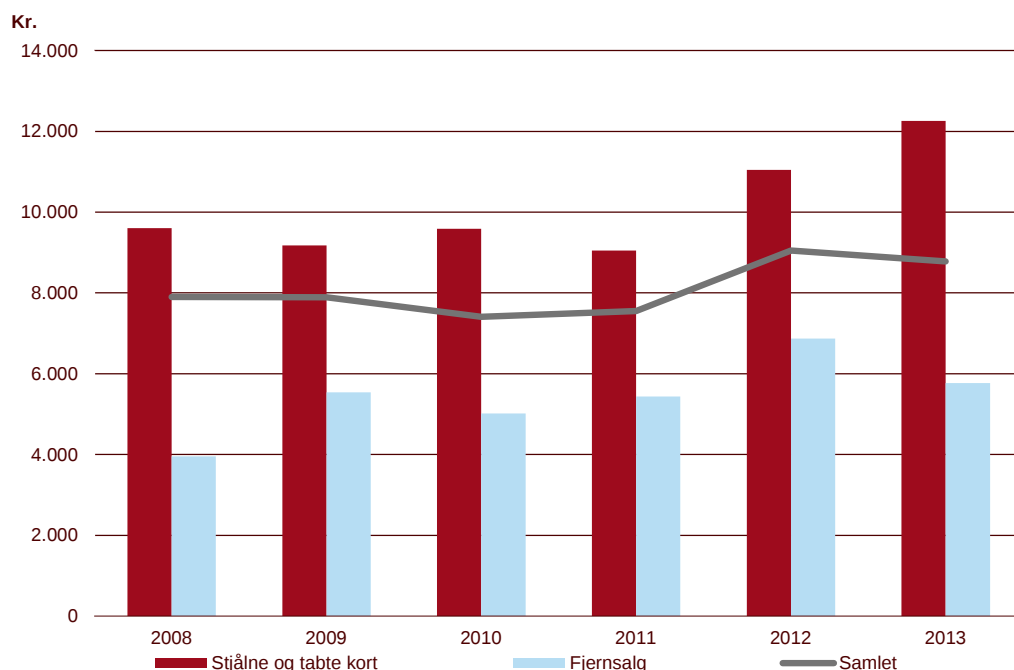
Tabel 4.2 viser, at misbruget der finder sted hos bankerne, tegner sig for den største andel. Et typisk misbrugsforløb under bankkategorien ville være, at der er blevet hævet med et stjålet eller tabt dankort i en hæveautomat. Denne slags misbrugssager stod for ca. 46 pct. af det samlede beløb, der blev misbrugt for i 2013.

Misbruget med dankort i fjernsalgshandlen stod for ca. 35 pct. af det samlede beløb, der blev svindlet for med dankort i 2013. Denne andel er vokset med 21 procentpoint fra en andel på ca. 14 pct. i 2008. Dette skyldes især, at der har været næsten en tredobling i værdien af den svindel, der foregår i fjernsalgshandlen siden 2008.

Samlet er værdien af hver enkelt misbrugssag med dankort i gennemsnit steget, jf. figur 4.3. Det skyldes primært, at beløbene der bliver svindlet for er højere end tidligere, og antallet af misbrugssager har været stabilt.

Især gennemsnitstabet for svindel med stjålne eller tabte kort er steget de seneste par år. Dette sker efter, at gennemsnitstabet i disse sager har været nogenlunde stabilt i omegnen af 9.000 kr. fra 2008 til og med 2011, jf. figur 4.3.

Figur 4.3 Gennemsnitstab pr. misbrugssag med dankort

Anm.: Falske kort er ikke medtaget, da der kun har været en misbrugssag i 2008 med et falsk dankort inden for Danmarks grænser.

Kilde: Nets samt Konkurrence- Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

I 2013 var gennemsnitstabet på en sag med misbrug af et tabt eller stjålet dankort opgjort til 12.260 kr. I 2008 udgjorde dette tab kun 9.603 kr., jf. figur 4.3.

I fjernsalgshandlen er der sket en stigning i antallet af misbrugssager med dankort samt en stigning i de beløb, der bliver svindlet for, jf. tabel 4.1 og 4.2. Idet stigningen i beløbene er steget mere end antallet af misbrugssager, kan det konkluderes, at det gennemsnitsbeløb der svindles for i fjernsalgshandlen, er vokset siden 2008.

Gennemsnitsbeløbet ved misbrug af dankort i fjernsalgshandlen kulminerede i 2012, hvor der i gennemsnit blev svindlet for 6.874 kr. pr. misbrugssag. Dette beløb er dog faldet til 5.769 kr. i 2013. Begge tal er imidlertid højere end gennemsnitsbeløbet i 2008, som var på 3.956 kr., jf. figur 4.3.

4.3 Misbrug med dansk udstedte internationale betalingskort i Danmark

Der er generelt færre internationale betalingskort end dankort i omløb i Danmark og dermed også færre misbrugssager med dansk udstedte internationale betalingskort sammenlignet med sager vedrørende misbrug med dankortet. Tabel 4.3 viser, hvorledes antallet af misbrugssager med internationale betalingskort i Danmark har udviklet sig over de sidste 5 år.

Tabel 4.3 Antal misbrugssager med dansk udstedte internationale betalingskort i Danmark

Stk.	2009	2010	2011	2012	2013
Misbrug af tabte og stjålne kort	0-100	0-100	0-100*	0-100	0-100
Falske kort	100-200	100-200	200-300*	100-200	100-200
Fjernsalg	400-500	500-600	400-500*	300-400	400-500
I alt	600-700	800-900	700-800*	500-600	600-700

Anm.: * Tallet for 2011 er ganget op med en faktor på 1½, da rådata kun dækker de første 3 kvartaler.

Værdierne er ikke direkte sammenlignelige for perioden 2009-2011 og perioden 2012-2013, idet der er kommet nye kort med i opgørelsen, mens andre er udgået.

De præcise tal er fortrolige.

Kilde: MasterCard, Visa, Nets, Danske Bank og SEB bank samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

Langt størstedelen af misbrug med internationale betalingskort finder sted i fjernsalgshandlen, og misbruget her tegner sig for mellem 60 og 80 pct. af alle misbrugssager med internationale betalingskort, hvilket er betydeligt mere end det tilsvarende tal for dankortet, som har ligget i intervallet fra 30 til 53 pct. Hvad angår misbrug af tabte og stjålne kort, kan det konkluderes, at der er relativt færre af denne slags misbrugssager med internationale betalingskort, end der tilsvarende er med dankortet, jf. tabel 4.3.

Endvidere kan det konstateres, at der er et forholdsvis stort antal sager med forfalskede internationale betalingskort. Dette står i stærk kontrast til dankortet, hvor der ikke har været en eneste sag med et forfalsket kort fra 2009 til 2013.

De beløb, der bliver svindlet for har ligget i omegnen af 2 mio. kr. fra 2009 til og med 2012, men i 2013 er der sket en kraftig stigning i de beløb, der misbruges for med internationale betalingskort i Danmark, jf. tabel 4.4.

I forhold til 2012 er der ingen nævneværdig forskel i misbruget med tabte, stjålne eller falske internationale betalingskort. Til gengæld er det misbruget med internationale betalingskort i fjernsalgshandlen, som egenhændigt trækker den samlede værdi af misbrug op i omegnen af 3 mio. kr., jf. tabel 4.4.

Tabel 4.4 Tab som følge af misbrug med dansk udstedte internationale betalingskort i Danmark

1.000 kr.	2009	2010	2011	2012	2013
Misbrug af tabte og stjålne kort	300-400	200-300	300-400*	100-200	100-200
Falske kort	1.000-1.100	800-900	900-1.000*	700-800	700-800
Fjernsalg	700-800	800-900	1.100-1.200*	1.100-1.200	1.700-1.800
I alt	2.100-2.200	1.800-1.900	2.400-2.500*	2.100-2.200	2.700-2.800

Anm.: *Tallet for 2011 er ganget op med en faktor på 1 ½, da rådata kun dækker de første 3 kvartaler.

Værdierne er ikke direkte sammenlignelige for perioden 2009-2011 og perioden 2012-2013, idet der er kommet nye kort med i opgørelsen, mens andre er udgået. De præcise tal er fortrolige.

Kilde: MasterCard, Visa, Nets, Danske Bank og SEB bank samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

Der er desuden sket et skifte i forhold til, hvilken misbrugsform der beløbsmæssigt står får størstedelen af det samlede misbrug med internationale betalingskort.

I 2009 fandt størstedelen af misbrug med internationale betalingskort sted ved misbrug med falske kort. Beløbet der svindles for med falske kort er imidlertid faldet fra 2009 til 2013. Til gengæld er der sket en kraftig stigning i det beløb, der svindles for i fjernsalgshandlen. I 2013 var misbrug i fjernsalgshandlen således den klart mest tungtvejende misbrugsform rent beløbsmæssigt, jf. tabel 4.4.

Dermed ser det ud til, at udviklingen med øget misbrug i fjernsalgshandlen (som også kunne ses i dankortmisbruget) også gælder for de internationale betalingskort. Dette er på trods af indførelsen af sikkerhedstiltag såsom *Verified by VISA* og *MasterCard SecureCode*²⁰.

4.4 Misbrug med Visa/dankort og dansk udstedte internationale betalingskort i udlandet

For at gøre billedet af misbrug med betalingskort mere komplet, har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen også undersøgt misbrug med dansk udstedte betalingskort i udlandet. Det følgende er aggregerede tal for både Visa/dankortet og dansk udstedte internationale betalingskort.

En meget stor del af det samlede misbrug med dansk udstedte betalingskort foregår i udlandet. I 2013 var der således lidt over 40.000 sager med misbrug i udlandet, og der blev i alt misbrugt for knap 225 mio. kr.

Begge disse tal ligger langt over de aggregerede misbrugstal i Danmark, hvor der i 2013 var lidt mere end 5.500 misbrugssager, og hvor der blev misbrugt for ca. 49 mio. kr.

Tabel 4.5 giver et overblik over antallet af misbrugssager og beløb, der er blevet misbrugt for i 2012 og 2013 i udlandet.

²⁰ Begge sikkerhedssystemer tilknytter et telefonnummer til betalingskortet. Ved køb på nettet, vil man få tilsendt en kode på sin telefon, der skal bruges til at bekræfte handlen. Således kan en tyv, der har stjålet et betalingskort ikke handle via nettet, medmindre denne også har stjålet den telefon, der skal bruges til at bekræfte handlen.

Tabel 4.5 Antal misbrugssager og tab som følge af misbrug med dansk udstedte internationale betalingskort uden for Danmark

a) Antal sager			b) Tab som følge af misbrug		
Stk.	2012	2013	1.000 kr.	2012	2013
Misbrug af tabte og stjålne kort	1.000-1.500	1.000-1.500	Misbrug af tabte og stjålne kort	8.000-9.000	7.000-8.000
Falske kort	10.000-10.500	8.000-8.500	Falske kort	48.000-49.000	45.000-45.500
Fjernsalg	21.500-22.000	30.000-30.500	Fjernsalg	100.000-101.000	170.000-171.000
I alt	33.000-33.500	40.000-40.500	I alt	157.000-158.000	222.000-223.000

Anm.: De præcise tal er fortrolige.

Kilde: Nets samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

En stor del af misbruget med dansk udstedte betalingskort sker i fjernsalgshandlen. Dette kan forklares med, at såfremt misbruget finder sted i en udenlandsk internetbutik, vil det blive kategoriseret som misbrug i udlandet.

Misbrug i udlandet med dansk udstedte betalingskort er ligeledes præget af et højt antal misbrugssager med falske kort. Dette kan skyldes, at der benyttes magnetstriben i stedet for chip, når der skal betales med betalingskort i udlandet. Således sættes chippen på betalingskort ud af funktion, og der kan kopieres oplysninger fra betalingskortets magnetstriben.

4.5 Misbrug med benzinkort og detailhandelskort

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har ligeledes indhentet oplysninger om misbrug på detailhandels- og benzinkort. Det har ikke i tilstrækkelig høj grad været muligt at få tal om dette misbrug, som kunne afbildes i tabeller. Styrelsens undersøgelse viser dog, at misbrug på disse kort kun sjældent forekommer. Dette skyldes sandsynligvis, at disse betalingskort kan benyttes i relativt få butikker, og derfor forekommer mindre attraktive at misbruge.

Kapitel 5

Gebyrregler

5.1 Indledning

I 2011 blev en række af de danske regler for fastsættelse af gebyr og regler for overvæltning af gebyr for brug af betalingskort ændret.

Herved blev lov om betalingstjenesteloven²¹ ændret, og bekendtgørelsen om gebyrer ved brug af internationale betalingskort²² blev erstattet af bekendtgørelsen om gebyrer ved brug af betalingsinstrumenter i den fysiske handel²³.

Baggrunden for ændringerne var, at EU-Kommissionen havde rejst spørgsmål ved, om de dagældende danske gebyrregler og regler for overvæltning var i overensstemmelse med EU-retten. Det skyldtes, at de tidligere gebyrregler og regler for overvæltning af gebyrer sondrede mellem dansk udstedte betalingskort og udenlandsk udstedte betalingskort, hvilket ifølge EU-Kommissionen kunne medføre diskriminering af borgere fra andre lande.

I dette kapitel beskrives reglerne for fastsættelse af gebyrer og regler for overvæltning af gebyrer for brug af betalingskort. Derudover gøres der i kapitlet rede for de særlige regler i e-handelsloven, der betyder, at betalingstjenestelovens gebyrregler ikke gælder, når der via internettet betales for visse online-ydelser, der er købt hos erhvervsdrivende, der er etableret i et andet EU/EØS-lande end Danmark.

²¹ Lovbekendtgørelse nr. 365 af 26. april 2011 af lov om betalingstjenester og elektroniske penge.

²² Bekendtgørelse nr. 814 af 30. juni 2011 om gebyrer ved brug af internationale betalingsmidler.

²³ Bekendtgørelse nr. 1411 af 28. december 2011 om gebyrer ved brug af betalingsinstrumenter i den fysiske handel.

Boks 5.1 Hovedpunkter i gebyrreglerne

- » **Der gælder ens regler for indløseres fastsættelse af gebyrer overfor forretningerne for alle korttyper.** Gebyrerne skal fastsættes efter betalingstjenestelovens § 79 og må ikke være urimelige.
- » **Forretninger må opkræve gebyr af kunder, der bruger kreditkort i den fysiske handel, uanset hvor kortene er udstedt.** Gebyret må ikke være større end det gebyr, forretningen selv betaler til sin indløser for den pågældende betalingskorttransaktion.
- » **Der gælder et forbud mod, at forretningerne opkræver gebyr af kunder, der bruger debetkort i den fysiske handel, uanset hvor kortene er udstedt.**
- » **Forretninger må overvælte gebyrer på forbrugere ved brug af alle betalingskort i den ikke-fysiske handel – også dankort.** Gebyret må ikke være større end det gebyr, forretningen selv betaler til sin indløser for den pågældende betalingskorttransaktion.
- » **De danske regler for gebyrer og overvæltning gælder ikke for virksomheder, der er hjemmehørende i andre EU/EØS-lande og som udbyder såkaldte informationssamfundstjenester på det danske marked.** Det gælder fx for flyselskaber, der er hjemmehørende i andre EU/EØS-lande, men som sælger flybilletter online til forbrugere i Danmark.

5.2 Fysisk og ikke-fysisk handel

Der har siden 1999 eksisteret forskellige regler for fastsættelse af gebyrer og overvæltning i henholdsvis den fysiske og den ikke-fysiske handel.

Ifølge betalingstjenesteloven er der tale om fysisk handel, hvis begge parter er fysisk til stede og medvirker aktivt til en betalingstransaktions gennemførelse.²⁴

Ikke-fysisk handel omfatter alle betalinger med betalingskort, der ikke omfattes af denne definition.

For det første omfatter ikke-fysisk handel betaling med betalingskort på internettet, men også når der betales med betalingskort ved telefon- og postordresalg, er der tale om ikke-fysisk handel. Derudover er betaling med betalingskort for køb af varer og tjenesteydelser i ubetjente betalingsautomater også kategoriseret som ikke-fysisk handel. Det kan bl.a. være køb af billetter i trafiksselskabernes billetautomater, betaling for passage over Storebælt og Øresund, betaling for parkering i parkeringsautomater, køb af benzin i ubetjente betalingsautomater ved benzinstationer osv.

Hvis en forretning anvender et system, hvor forbrugere selv scanner sine varer ind og selv gennemfører betalingen, fx ved brug af betalingskort, uden at forretningens personale medvirker, er der også tale om ikke-fysisk handel.

Hvis en forbruger betaler med et betalingskort i ubetjente betalingsautomater eller ved selvbetjeningskasser, betaler forretningen gebyr til indløser efter reglerne i den ikke-fysiske handel, og forretningen kan vælge at overvælte gebyret på forbrugeren. Det abonnement, som forretningen betaler til Nets for at modtage dankort i den fysiske handel, jf. kapitel 7, omfatter således ikke betalinger med dankort i selvbetjeningskasser eller ubetjente betalingsautomater.

²⁴ Betalingstjenestelovens definition af fysisk handel følger af lovens § 6, nr. 13: "Afvikling af en betalingstransaktion, der forudsætter fysisk tilstedeværelse af betaler og betalingsmodtager."

5.3 Fastsættelse af gebyrer

Der gælder samme regler for indløseres fastsættelse af gebyrer overfor forretninger i den fysiske og den ikke-fysiske handel.

En kortindløser kan således som udgangspunkt selv fastsætte de gebyrer, som denne ønsker at opkræve af betalingsmodtagerne/forretningerne for de betalingstransaktioner, hvor der anvendes betalingskort. Kortindløseren er dog ikke ubegrænset i sin ret til at fastsætte gebyrer, men skal fastsætte gebyrer i overensstemmelse med § 79 i betalingstjenesteloven, se boks 5.2.

Boks 5.2
**Betalingstjenestelovens
§ 79**

"Ved fastsættelse af gebyr m.v. i forbindelse med gennemførelse af betalingstransaktioner med et betalingsinstrument som nævnt i § 6, nr. 9, må der ikke anvendes urimelige priser og avancer. Ved urimelige priser og avancer forstås priser og avancer, der er højere, end hvad der ville være tilfældet under virksom konkurrence."

Bestemmelsen gør det muligt for Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen at foretage indgreb over for aktører (indløser), der fastsætter priser, som ligger over priser i andre lande med en effektiv betalingsformidling, som ikke står i rimeligt forhold til omkostningerne, eller som medfører en overnormal indtjening, dvs. en forrentning af investeringerne i det pågældende forretningsområde, der overstiger forrentningen for virksomheder i virksom konkurrence.

Det betyder, at indløser som udgangspunkt kan fastsætte et gebyr over for forretningerne, der svarer til indløseres omkostninger ved at gennemføre en betaling med betalingskort tillagt en rimelig avance.

Som eksempel på bestemmelsens anvendelse kan det oplyses, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen i 2012 og 2013 traf afgørelse om, at Nets A/S havde overtrådt betalingstjenestelovens § 79. Styrelsen påbød derfor Nets A/S at nedsætte sine gebyrer for indløsning af dankort ved handel på internettet. Påbuddet skete med henvisning til § 79, og Konkurrenceankenævnet stadfæstede den 11. december 2013 afgørelsen. Læs mere om sagerne i kapitel 8.

§ 79 fastslår, at indløser som udgangspunkt kan fastsætte et gebyr over for forretningerne, der svarer til indløseres omkostninger ved at gennemføre en betaling med betalingskort tillagt en rimelig avance, jf. boks 5.2.

Reglen medfører endvidere, at der gælder ens regler for fastsættelse af gebyr uanset, hvilken korttype der er tale om.

Betalingstjenesteloven indeholder ikke regler om, hvilke typer af gebyrer, som kortindløser må eller skal anvende. Kortindløser kan således vælge, om gebyret skal være et transaktionsbestemt gebyr, fx et fast beløb pr. transaktion eller en procent af købsbeløbet eller en kombination af disse. Gebyret kan ligeledes opkræves som et fast månedligt eller årligt beløb fx en abonnementsordning. Uanset hvilken gebyrform indløser vælger at anvende, må gebyrerne ikke være urimelige, dvs. de skal i alle tilfælde fastsættes i overensstemmelse med § 79.

Selv om der gælder samme regel for indløseres fastsættelse af gebyrer over for forretningerne, er det ikke ensbetydende med, at der betales ens gebyrer for brugen af et betalingskort i den ikke-fysiske handel og i den fysiske handel. Indløser må nemlig gerne fastsætte forskellige gebyrer, blot gebyrerne er fastsat i overensstemmelse med § 79. Der er fx ikke nødvendigvis samme omkostninger ved at indløse en dankorttransaktion i en fysisk forretning, en ubetjent betalingsautomat eller i en internetforretning, og det kan bevirke, at gebyrerne er forskellige.

Det er ligeledes muligt for de enkelte forretninger at forhandle sig til lavere gebyrer hos indløser, fx hvis en forretning har mange transaktioner med et eller flere betalingskort.

5.4 Overvæltning i den fysiske handel

Splitmodellen – debetkort og kreditkort

Som beskrevet ovenfor skelnes der ikke mellem fysisk og ikke-fysisk handel, når det kommer til fastsættelse af indløserens gebyrer. Reglerne om overvæltning af gebyrer på forbrugerne er derimod forskellige alt efter, om du handler i en fysisk forretning eller på internettet. I den fysiske handel må forretningen udelukkende overvælte gebyr på kortbrugerne, ved brug af kreditkort, men ikke for brug af debetkort.

Denne model kaldes split-modellen, og medfører ens regler for opkrævning af gebyrer for brug af internationale betalingskort, betalingskort uden chip og øvrige kreditkort i den fysiske handel. Splitmodellen sonder mellem debetkort og kreditkort og fastsætter ét sæt regler for hver af disse korttyper. Se boks 5.3. Disse regler gælder for alle betalingskort, der benyttes i danske forretninger, uanset hvor betalingskortene er udstedt.

Formålet med splitmodellen er at øge brugen af effektive og billige betalingskort. For det første fordi splitmodellen gør det mere synligt for kortbrugerne, hvad det koster danske forretninger at modtage kreditkort i den fysiske handel. For det andet fordi det ikke længere koster kortbrugerne noget at bruge debetkort i den fysiske handel i Danmark, uanset om det er en dansk borger eller en borger fra et andet EU-land, der benytter betalingskortet.

Boks 5.3

Definition på debet- og kreditkort

Der findes forskellige typer af betalingskort. De to hovedtyper af betalingskort er **debetkort og kreditkort**. Forskellen mellem kortene ligger i, hvornår købsbeløbet trækkes fra kortbrugerens konto.

Debetkort:

Ved et debetkort trækkes købsbeløbet fra kortbrugerens konto umiddelbart efter, at indløser har modtaget oplysninger om transaktionen. Debetkort er ofte knyttet op til en bankkonto. Dankort er et eksempel på et debetkort.

Flere banker tilbyder en særlig form for debetkort, et såkaldt *saldokontrollkort*. Ved sådanne debetkort undersøges det, før en betalingstransaktion iværksættes, om der er tilstrækkeligt indestående på kortbrugerens konto til at dække købsbeløbet. Er der ikke det, afvises transaktionen. Eksempler på saldokontrollkort er MasterCard Debet, Maestro og Visa Elektron.

Kreditkort:

Ved et kreditkort trækkes købsbeløbet ikke fra kortbrugerens konto umiddelbart efter, at kortindløser har fået oplysninger om betalingstransaktionen. Der går et vist tidsrum, inden beløbet trækkes fra kortbrugerens konto. Hvor lang tid der går, vil afhænge af den aftale, som kortbrugerens har med kortudstederen. Fx kan det være aftalt, at kortbrugerens ved udgangen af hver kalendermåned betaler for månedens køb på kortet. Det kan også aftales, at kortbrugerens ud over løbende måned har en ekstra måneds kredit. Eksempler på kreditkort er MasterCard, Diners Club og American Express.

Reglerne er:

Forretninger/betalingsmodtagere må ikke opkræve gebyr af kortbrugere, der benytter *debetkort*. Det betyder, at uanset hvilken type *debetkort* der er tale om, må forretninger/betalingsmodtageren ikke overvælte gebyr på forbrugerens i den fysiske handel²⁵.

²⁵ Dankort er et debetkort, og dermed også omfattet af splitmodellens regel om, at det ikke er tilladt forretninger/betalingsmodtagere at opkræve gebyr for brug af debetkort i den fysiske handel, jf. kapitel 5.

Forretninger **kan** overvælte gebyr på kortbrugere, der benytter *kreditkort*. Det betyder, at uanset hvilken type *kreditkort* der er tale om, må forretningerne/betalingsmodtagerne overvælte gebyr på kortbrugeren i den fysiske handel. Det er forretningernes/betalingsmodtagernes eget valg, om de vil overvælte gebyrer på kortbrugerne. Forretninger/betalingsmodtagerne kan vælge slet ikke at overvælte gebyrer, eller blot at opkræve gebyrer for brug af visse kreditkort.

Vælger forretningen selv at opkræve gebyr for brugen af kreditkort, må denne imidlertid **ikke** opkræve et gebyr af kortbrugeren, der er højere end det gebyr, som forretningen/betalingsmodtageren selv betaler til sin indløser for den pågældende betalingstransaktion²⁶.

Forretninger der har forhandlet sig til en rabat på deres eget indløsningsgebyr, skal tage højde herfor, såfremt forretninger overvælter gebyret på kortbrugerne. Det betyder, at forretningen ikke må overvælte et større beløb, end det de selv betaler til deres indløser fratrukket den givne rabat. Dette gør sig gældende, uanset om rabatten gives pr. transaktion eller på årsbasis.

5.5 Overvæltning af gebyrer i den ikke-fysiske handel

I den ikke-fysiske handel er det tilladt for forretninger at overvælte gebyrer på kortbrugere både ved betaling med debet- og kreditkort²⁷. Det er forretningens eget valg, om de vil overvælte gebyrerne eller ej. Vælger de at overvælte gebyret på kortbrugerne, må de ikke opkræve et gebyr, der er højere end det gebyr, som de selv betaler til deres indløser for det pågældende betalingskort²⁸. Forretninger kan også vælge at overvælte et lavere gebyr, end det der betales til indløser.

Forretninger, der opkræver et gebyr for brug af betalingskort, skal på tydelig måde oplyse kortbrugeren om dette, før betalingstransaktionen iværksættes, så kortbrugeren har en reel mulighed for at ændre sin betalingsmåde. Dette gælder også i den fysiske handel.

5.6 Oplysningspligt om gebyrer

Indløseres pligt til at offentliggøre maksimalgebyrer

I § 3, stk. 2, i bekendtgørelsen om split-modellen er der indført en regel om offentliggørelse af maksimalgebyrer, der forpligter kortindløserne til på tydelig måde at offentliggøre de maksimale gebyrer, som de opkræver for gennemførelsen af en betalingskorttransaktion. Indløseren skal offentliggøre det maksimale gebyr for hver enkelt type betalingskort, som indløses af den pågældende indløser.

Opkræves samme maksimalgebyr for en række forskellige betalingskort, er det tilstrækkeligt at offentliggøre én gebyrsats og samtidig angive de betalingskort, som maksimalgebyret gælder for. Hvis der opkræves forskellige maksimalgebyrer for forskellige betalingskort, skal hvert af disse gebyrer offentliggøres.

Reglen indebærer eksempelvis, at hvis en indløser opkræver forskellige maksimalgebyrer for et dansk udstedt MasterCard og et udenlandsk udstedt MasterCard, skal begge maksimalgebyrer offentliggøres.

²⁶ Jf. betalingstjenestelovens § 80, stk. 5.

²⁷ Jf. betalingstjenestelovens § 78, stk. 2.

²⁸ Jf. betalingstjenestelovens § 80, stk. 5.

Reglen omfatter alle betalingskort såvel debet- som kreditkort, der kan bruges i forretninger i den fysiske handel.

Forretningernes pligt til at oplyse om gebyrer

Forretningen er forpligtet til på tydelig måde at oplyse om, at der opkræves gebyrer for brug af betalingskort, jf. betalinstjenestelovens § 83²⁹.

Forretningen skal oplyse om gebyrer "forud for en aftales indgåelse". Herved undgås en situation, hvor en forbruger har forbrugt godet eller serviceydelsen, før betalingstransaktionen gennemføres og dermed før det tidspunkt, hvor forbrugeren oplyses om, hvilket gebyr der er forbundet med betalingen, fx i forbindelse med et restaurationsbesøg eller hotelophold.

Bestemmelsen præciserer, at forretninger alene kan overvælte den betaling til indløser, der vedrører driften af et betalingssystem. Forretningen kan således kun overvælte betalingen for selve gennemførelsen af betalingstransaktionen, men derimod ikke eventuelle rentetillæg, betaling for hurtigere afregning eller lignende ydelser, som ikke vedrører driften af betalings-systemet.

Oplysningerne om, at der opkræves gebyr, skal gives på en tydelig måde, dvs. ved enten mærkning, skiltning eller på anden tydelig måde. Der skal ligeledes gives oplysninger om størrelsen af gebyret. Eksempelvis kan det fremgå af et menukort, hvor meget en restaurant opkræver i gebyr for forskellige betalingskort.

5.7 Rækkevidden af betalingstjenesteloven

Som udgangspunkt gælder betalingstjenestelovens gebyrregler og regler for overvæltning af gebyrer for alle forretninger, der sælger varer og tjenesteydelser på det danske marked. Forretninger, der ikke er etableret i Danmark, fx ved et datterselskab eller en filial, men som via internettet henvender sig til danske forbrugere, skal ligeledes overholde betalingstjenestelovens regler.

Der er dog to situationer, hvor betalingstjenestelovens regler ikke gælder for internetforretningers salg af varer og tjenesteydelser:

1. Hvis danske forbrugere handler hos internetforretninger i andre lande, der ikke direkte henvender sig til det danske marked. Her vil det være lovgivningen i den enkelte internetforretnings hjemland, der gælder for forretningernes fastsættelse og opkrævning af gebyrer for betaling med betalingskort.
2. Hvis forretninger, der er etableret i andre EU/EØS-lande, leverer såkaldte "informationssamfundstjenester" til danske forbrugere, finder betalingstjenesteloven heller ikke anvendelse. Her vil det ligeledes være lovgivningen i den enkelte internetforretnings hjemland, der gælder.

Reglerne for, hvornår de såkaldte informationssamfundstjenester er undtaget fra betalings-tjenesteloven, følger dels af e-handelsdirektivet³⁰ og dels af e-handelsloven³¹. Definitionen på "informationssamfundstjenester" følger af e-handelslovens § 2, nr. 1, jf. boks 5.4.

²⁹ Forretningerne er forpligtet til at oplyse om, at der opkræves gebyr, men bestemmelsen indeholder ligeledes en forpligtelse for forretninger om, at de skal oplyse om det, hvis de i forbindelse med brug af kortet tilbyder rabat. § 83. Bestemmelsen administreres af Forbrugerombudsmanden.

Boks 5.4 Definition af informationssamfundstjenester

E-handelslovens § 2, nr. 1 definerer tjenester i informationssamfundet (informationssamfundstjenester) således:

"Enhver tjeneste, der har et kommercielt sigte, og som leveres online (ad elektronisk vej over en vis distance) på individuel anmodning fra en tjenestemodtager."

Ved en "tjenestemodtager" forstås enhver fysisk eller juridisk person, der modtager og anvender en informationssamfundstjeneste, jf. e-handelslovens § 2, nr. 4.

Informationssamfundstjenester er således tjenester, hvor forbrugerne køber og betaler for et produkt hos en internetforretning, og hvor produktet leveres online til forbrugeren fx via e-mail eller via en mobiltelefon. En af de mest solgte informationssamfundstjenester er online flybilletter, som forbrugerne køber, betaler for og får leveret via internettet eller til deres mobiltelefon fra et flyselskab, der fx er etableret i et EU/EØS land.

Informationssamfundstjenester, som udbydes via en internetside, kan ligeledes være video-film, musik, spil samt software, der downloades direkte på forbrugers PC, mobiltelefon eller andet elektronisk medie i forbindelse med købet. Derudover er reklamer via internettet, online information, søgetjenester mv. også informationssamfundstjenester.

Når forbrugerne betaler med betalingskort mv. for at købe disse tjenester online, gælder de danske gebyrregler og regler for forretningernes overvæltning af gebyrer ikke, jf. boks 5.5. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen kan således ikke gribe ind over for disse forretningers opkrævning af gebyrer for at modtage betalingskort, jf. boks 5.6.

Boks 5.5 E-handelslovens formål

E-handelsloven anvender et afsenderlandsprincip, som medfører, at danske myndigheder som hovedregel ikke kan gribe ind overfor udbydere af informationssamfundstjenester, der retter deres aktiviteter mod det danske marked, når forretningerne er etableret i et andet EU-/EØS-land, jf. e-handelslovens § 4.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har haft sager vedrørende informationssamfundstjenester. Styrelsen har ikke kunnet gribe ind efter betalingstjenestelovens gebyrbestemmelser, jf. boks 5.6, der omtaler en sag om Ryan Airs opkrævning af gebyr for at betale med betalingskort ved køb af flybilletter online. Det vil i stedet være myndighederne i det pågældende selskabs hjemland, der skal rettes henvendelse til.

³⁰ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/31/EF af 8. juni 2000 om visse retlige aspekter af informationssamfundstjenester, navnlig elektronisk handel, i det indre marked (EFT L 2000, nr. L 178 af 17. juli 2000 s. 1-16).

³¹ Lov nr. 227 af 22. april 2002 om tjenester i informationssamfundet, herunder visse aspekter af elektronisk handel.

Boks 5.6
Ryan Air sagen

I 2005 blev der klaget til Konkurrencestyrelsen over, at Ryan Air opkrævede høje gebyrer for betaling med betalingskort ved køb af flybilletter over internettet. Konkurrencestyrelsen fandt, at den dagældende betalingsmiddelovens § 14 (nu betalingstjenestelovens § 80) ikke fandt anvendelse på Ryan Air's virksomhed, og at Ryan Air derfor ikke var forpligtet til at ændre selskabets betalingsgebyr.

Begrundelsen

Ryan Air er etableret i Irland og leverer informationssamfundstjenester i e-handelslovens forstand ved at sælge flybilletter online over internettet til bl.a. danske forbrugere.

Efter e-handelslovens § 4 er en tjenesteyder, der er etableret i et andet land inden for EU, som udgangspunkt undtaget fra at overholde de danske gebyrregler, selv om tjenesteyderens tjenester retter sig mod Danmark. -

De danske myndigheder er således efter e-handelslovens § 4 som udgangspunkt forpligtet til at anerkende Irlands offentligretlige regler om gebyropkrævning i forbindelse med betalingstransaktioner over internettet ved køb af informationssamfundstjenester.

Kapitel 6

Gebyrudvikling og overvæltning

6.1 Indledning og konklusioner

I 2011 blev en række af de danske regler for fastsættelse af gebyrer og for overvæltning af gebyrer ændret. Reglerne blev ændret som følge af, at EU-kommissionen havde rejst spørgsmål ved, om de dagældende danske gebyrregler og regler for overvæltning var i overensstemmelse med EU-retten. De tidligere regler sondrede mellem danskudstedte betalingskort og udenlandsk udstedte betalingskort, hvilket ifølge EU-kommissionen kunne medføre diskriminering af borgere fra andre lande.

I dag følger reglerne om overvæltning den såkaldte splitmodel, der sonder mellem debetkort og kreditkort. Debetkort er kendetegnet ved, at købsbeløbet fratrækkes forbrugerens konto umiddelbart efter betalingskorttransaktionen er gennemført, mens kreditkort er kendetegnet ved, at købsbeløbet først trækkes fra forbrugerens konto efter en aftalt periode, læs mere herom i boks 5.3 i kapitel 5.

Ifølge splitmodellen må forretningerne i den fysiske handel udelukkende opkræve gebyr af forbrugerne, når der betales med kreditkort. Forretningen må derimod ikke opkræve gebyr af forbrugere, der anvender debetkort til betaling i den fysiske handel.

I den ikke-fysiske handel, som fx handel på internettet, må forretningerne overvælte gebyrer på forbrugere ved brug af alle betalingskort. Det er i alle tilfælde forretningernes eget valg, om de vil overvælte gebyrerne på forbrugerne, men forretningerne må ikke opkræve højere gebyrer, end de gebyrer forretningerne selv betaler til deres indlødere, jf. nærmere herom i kapitel 5.

Styrelsen har som følge af regelændringerne i 2011 undersøgt gebyrudviklingen og brugen af betalingskort og i den forbindelse set nærmere på forretningernes og forbrugernes kendskab og holdning til overvæltningsreglerne.³² Nærværende kapitel beskriver undersøgelsesernes vigtigste konklusioner.

³² I Erhvervs- og Vækstministerens besvarelse af spørgsmål 4 ad L 8 stillet af Erhvervs-, Vækst- og Eksportudvalget den 2. december 2011 påpegede ministeren, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen løbende følger udviklingen på betalingskortmarkedet, og at styrelsen i den kommende betalingskortrapport ville se nærmere på gebyrudviklingen som følge af de ændrede regler.

Boks 6.1

Hovedkonklusioner

- » **Spændet mellem gebyrsatserne for danske og udenlandske betalingskort mindskes i øjeblikket.** Siden 2010 er gennemsnitsgebyret for udenlandske debetkort faldet, mens gebyrerne for dansk udstedte internationale betalingskort er steget.
- » **De fleste forbrugere er klar over, at det skal være gebyrfrit at betale med dankort i fysiske forretninger.** 6 ud af 10 dankortbrugere ved, at fysiske forretninger ikke må overvælte gebyr ved betaling med dankort.
- » **Forbrugernes kendskab til overvæltningsreglerne for øvrige debetkort er begrænset.** Det er kun 4 ud af 10 forbrugere med debetkort, der er klar over, at fysiske forretninger generelt ikke må opkræve gebyr ved betaling med debetkort, såsom MasterCard Debet og Visa Electron.
- » **Mange forbrugere er ikke klar over, at internetforretningerne må overvælte gebyrer ved dankortbetalinger.** 3 ud af 4 dankortbrugere er ikke klar over, at internetforretninger må opkræve gebyr ved betaling med dankort.
- » **Mange forretninger undlader at overvælte betalingskortgebyrer, bl.a. for at undgå utilfredse kunder.** I den fysiske handel er det kun 17. pct. af forretningerne, der vælger at overvælte.

6.2 Udvikling i gebyrer efter ophævelsen af gebyrloftet

Gebyrlofterne for dansk udstedte internationale debet- og kreditkort blev ophævet den 1. oktober 2011, da en ny bekendtgørelse om gebyrer ved brug af internationale betalingsinstrumenter³³ trådte i kraft. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har som følge af ændringen undersøgt udviklingen i gebyrniveauer i den efterfølgende periode. Undersøgelsen skal ses i lyset af, at der fortsat observeres væsentlige forskelle i gebyrer på dansk udstedte og udenlandsk udstedte internationale betalingskort. Nærværende undersøgelse vedrører således ikke dankortet.

Styrelsen har indhentet oplysninger fra perioden 2010-2012 samt for første og andet kvartal i 2013 hos seks indlødere, der opererer i Danmark. På baggrund af disse oplysninger har styrelsen estimeret de gennemsnitlige gebyrer ved de forskellige typer af betalingskort ved følgende formel:

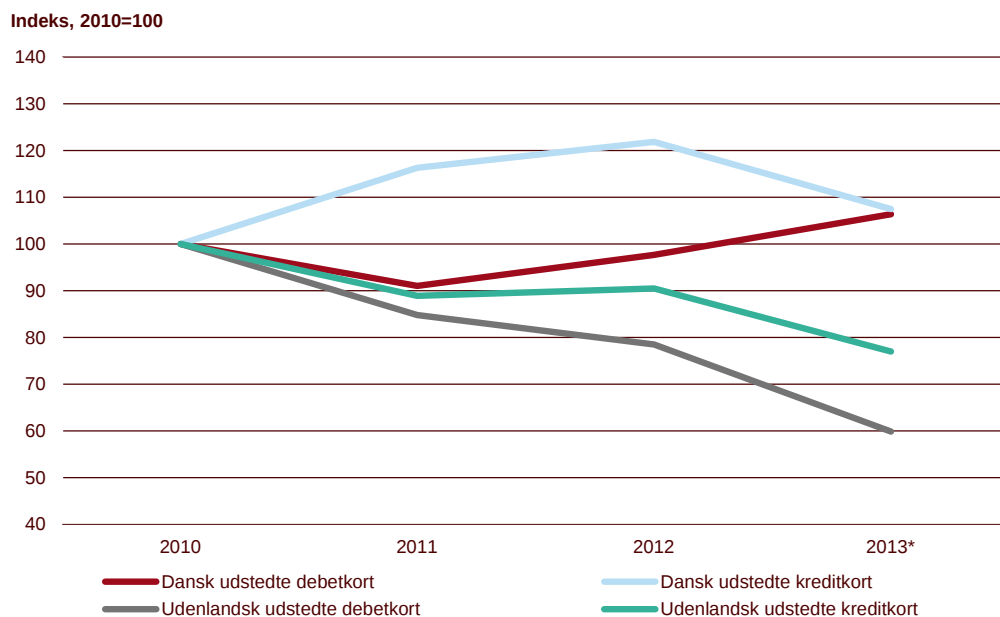
$$\text{Gennemsnitsgebyr i pct.} = \frac{\text{Vægtet gennemsnitsgebyr for korttypen}}{\text{Gennemsnitsbetaling med korttypen}}$$

De fire korttyper er: Dansk udstedte debetkort, dansk udstedte kreditkort, udenlandske udstedte debetkort og udenlandske udstedte kreditkort. Dette gennemsnit er vægtet efter antallet af transaktioner, så en indløser, der har håndteret mange transaktioner, vil vægte tungere.

Da oplysningerne, som styrelsen er i besiddelse af, er fortrolige, offentliggøres kun indeksering af gebyrstørrelserne på de forskellige korttyper. Det bemærkes, at styrelsen har benyttet overordnede gennemsnitlige købsbeløb for at beregne udviklingen i gebyret og således ikke taget højde for gennemsnitlige købsbeløb hos de respektive indlødere, hvorfor udviklingen angivet i figur 6.1. skal tages med forbehold.

³³ Bekendtgørelse nr. 812 af 30. juni 2011 om gebyrer ved brug af internationale betalingsinstrumenter (historisk).

Figur 6.1 Indeks over estimat for procentuel gebyrsats på danske og udenlandske betalingskort

Anm.: * Tallene for 2013 er beregnet ud fra tal for 1. halvår i 2013.

Kilde: Handelsbanken, Swedbank, Teller, Valitor, Diners, Nordea og Nationalbanken samt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne beregninger.

Figur 6.1 viser, at der siden 2010 har været et fald i gebyret pr. transaktion for udenlandsk udstedte betalingskort, både hvad angår debet- og kreditkort. Især gennemsnitsgebyret for udenlandske debetkort er faldet. I samme periode er gebyrerne for dansk udstedte internationale betalingskort steget.

Gebyrer på de danske internationale debetkort er især steget siden 2011, hvilket betyder, at spændet mellem gebyrsatserne for de forskellige kort i øjeblikket mindskes, da denne korttype havde og stadig har de laveste gebyrsatser.

Overordnet set vil en fortsættelse af denne udvikling medføre en harmonisering af gebyrsatserne på betalingskort i Danmark, så der med tiden ikke vil være den store forskel på gebyrniveauer, uanset om kortet er udstedt i udlandet eller i Danmark. Hvad angår udviklingen i dansk kortgebyrer henvises der til kapitel 7.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vil fremover følge gebyrudviklingen nøje på betalingskortmarkedet med henblik på at sikre, at der ikke opkræves urimeligt høje gebyrer, og at gebyrerne afspejler de bagvedliggende omkostninger.

6.3 Forbrugerne og gebyrovervæltning

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen gennemførte i 2013 en forbrugerundersøgelse vedrørende forbrugernes generelle viden om og holdning til overvæltning af betalingskortgebyrer. Undersøgelsen bestod af ti spørgsmål, som 1.004 respondenter besvarede.

Betalingskortgebyrer i den fysiske handel

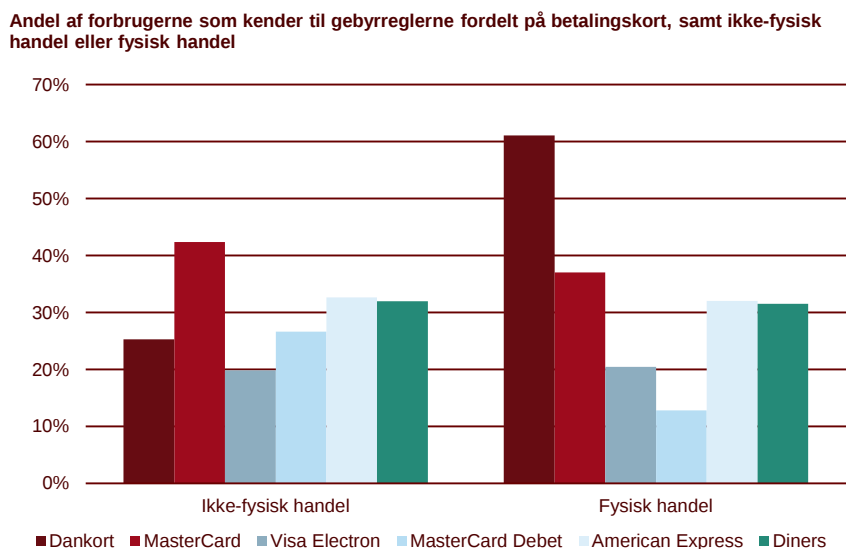
De danske regler for fastsættelse af gebyrer og overvæltning af gebyrer er både forholdsvis nye og adskiller sig fra andre landes regler på området, hvilket også afspejles i resultaterne af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens undersøgelse.

Der findes i dag mange forskellige betalingskort, og det kan være svært for forbrugerne at skelne mellem debet- og kreditkort, hvilket også gør det svært at forstå de danske regler på området.

I Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens undersøgelse blev forbrugerne bedt om at angive, hvilke betalingskort forretningerne må pålægge betalingskortgebyr afhængigt af, om der handles i den fysiske eller ikke-fysiske handel. Forbrugernes svar viser, at de fleste forbrugere er klar over, at forretningerne ikke må opkræve gebyr ved betaling med dankort og Visa/dankort i den fysiske handel, jf. figur 6.2.

Dette er imidlertid ikke et udtryk for, at forbrugerne kender den generelle bestemmelse om, at forretninger ikke må opkræve gebyr på debetkort i den fysiske handel. Det er ganske få forbrugere, der er klar over, at forretningerne ligeledes ikke må opkræve gebyr ved betaling med MasterCard Debet og Visa Electron i den fysiske handel. Dankort, Visa/dankort, Visa Electron og MasterCard Debet er alle debetkort, jf. figur 6.2.

Figur 6.2 Forbrugernes kendskab til gebyrreglerne fordelt på betalingskort

Note: Venstre side af figuren viser, hvor stor en andel af forbrugerne, der har svaret rigtigt på følgende spørgsmål: "I hvilke af følgende tilfælde må en internetbutik (fx www.hm.dk eller www.nemlig.com) opkræve et betalingsgebyr af dig?".

Forbrugerne har svaret rigtigt, hvis de har angivet, at en internetbutik må opkræve betalingskortgebyr ved brug af dankort, MasterCard, Visa Electron, MasterCard Debet, American Express og Diners – dvs. alle korttyper.

Højre side af figuren viser, hvor stor en andel af forbrugerne, der har svaret rigtigt på **begge** af de følgende spørgsmål: "I hvilke af følgende tilfælde må fysiske butikker, der forhandler varer, som for eksempel din dagligvarebutik eller en tøjbutik, opkræve et betalingskortgebyr?" og "I hvilke af følgende tilfælde må fysiske butikker, der forhandler serviceydelser, som for eksempel en frisør eller en svømmehal, opkræve et betalingskortgebyr?"

Forbrugerne har svaret rigtigt, hvis de har angivet, at en fysisk butik (herunder butikker, der forhandler serviceydelser) må opkræve betalingskortgebyr ved brug af MasterCard, American Express og Diners – dvs. alle kreditkort.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Megafon.

Det er det samme billede, der tegner sig, hvad angår forbrugernes kendskab til gebyrreglerne for betaling med internationale kreditkort i den fysiske handel. Forbrugerne sidestiller ikke MasterCard med American Express og Diners, som alle er internationale kreditkort. Dette kommer til udtryk ved, at ca. 40 pct. af forbrugerne ved, at det er tilladt forretninger at opkræve gebyr ved betaling med MasterCard i den fysiske handel, mens der kun er omkring 30 pct. af forbrugerne, der ved, at det samme gør sig gældende for American Express og Diners, jf. figur 6.2.

Generelt er vidensniveauet dog højere, når det kommer til internationale kreditkort sammenlignet med internationale debetkort i den fysiske handel. Med undtagelse af dankortet i den fysiske handel er der generelt en større andel af forbrugerne, der svarer rigtigt på de gebyrspørgsmål, der er relateret til kreditkort i forhold til debetkort, jf. figur 6.2.

Betalingskortgebyrer i den ikke-fysiske handel

Handel på internettet og i selvbetjeningsautomater karakteriseres i lovens forstand som ikke-fysisk handel. Der skelnes ikke på samme måde som i fysisk handel mellem debetkort og kreditkort i den ikke-fysiske handel. Her må forretningerne overvælge gebyrer på forbrugerne uanset hvilket kort, der anvendes til betaling.

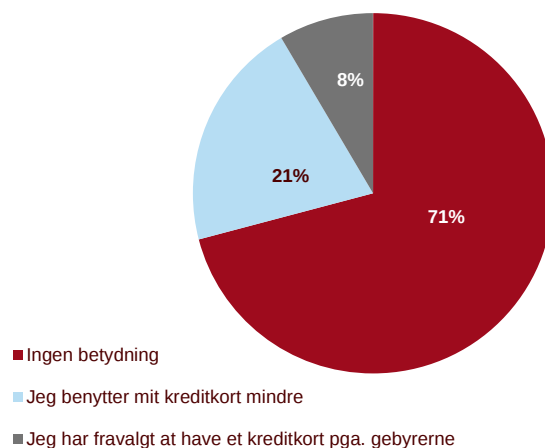
Forbrugerne har generelt et større kendskab til gebyrreglerne i den ikke-fysiske handel sammenholdt med de gebyrregler, der gælder i den fysiske handel. Med undtagelse af dankortet er andelen af forbrugere, der ved, hvilke betalingskort, der kan pålægges gebyr i den ikke-fysiske handel, enten lig med eller større end andelen af forbrugere, der ved, hvilke betalingskort, der kan pålægges gebyr i den fysiske handel, jf. figur 6.2.

Forbrugerne har, som tilfældet også er i fysisk handel, samlet set størst kendskab til reglerne for kreditkort i den ikke-fysiske handel. Det er især MasterCard, som forbrugerne forbinder med gebyrer i den ikke-fysiske handel, mens andelen af forbrugere, der kender til gebyrreglerne for American Express og Diners, er nogenlunde ens i fysisk og ikke-fysisk handel, jf. figur 6.2.

Forbrugernes holdning til gebyrer

I 2011 blev det som beskrevet ovenfor tilladt forretningerne at opkræve gebyr ved betaling med alle kreditkort, også danskudstedte, i den fysiske handel. Ifølge forbrugernes eget udsagn har dette dog ikke haft særlig stor betydning for deres anvendelse af kreditkort, jf. figur 6.3. Forbrugerne mener således ikke, at indførelsen af gebyrer på kreditkort i fysisk handel har medført, at de fx benytter deres kreditkort i mindre grad end før regelændringerne.

Figur 6.3 Hvilken konsekvens har det haft for kreditkortbrug, at de nye regler trådte i kraft 1. oktober 2011?

Note: Figuren viser, hvordan forbrugerne har svaret på følgende spørgsmål: "Fysiske forretninger måtte før 2011 ikke opkræve betalingskortgebyrer. Siden 2011 har de fysiske forretninger måttet opkræve betalingskortgebyrer, når der benyttes kreditkort (såsom MasterCard og American Express). Hvilken betydning har gebyret haft for dit brug af kreditkort?"

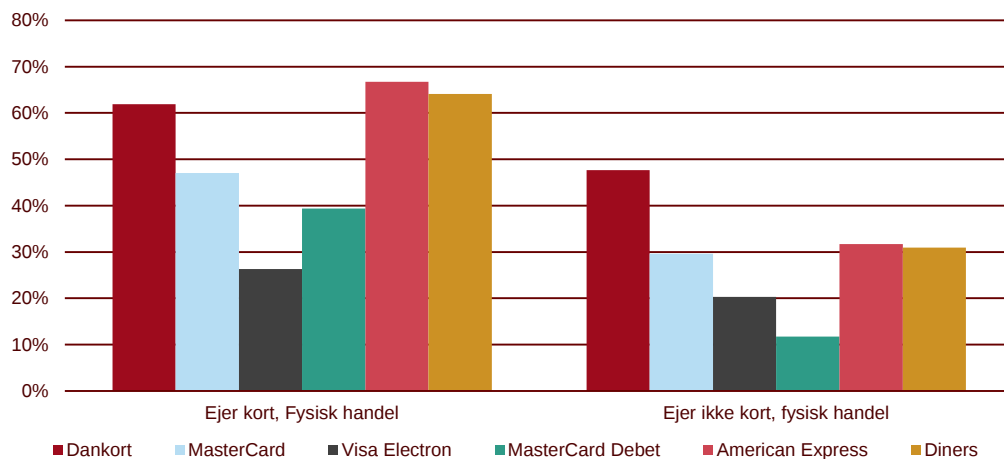
Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Megafon.

Forbrugernes viden om gebyrer

Selvom forbrugerne generelt set har et begrænset kendskab til gebyrreglerne, viser resultaterne af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen undersøgelse, at forbrugerne har et væsentligt større kendskab til de gebyrregler, der gælder for de betalingskort, som forbrugerne selv har. Der er således en langt større andel af forbrugerne, der svarer rigtigt på gebyrspørgsmålene i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens undersøgelse, når spørgsmålet er relateret til det eller de betalingskort, som forbrugeren selv benytter, jf. figur 6.4.

Figur 6.4 Forbrugernes kendskab til gebyrreglerne for betalingskort i fysisk handel betinget på ejerskab af det pågældende kort

Andel af de forbrugere, som hhv. ejer eller ikke ejer kortet, som kender reglerne for det pågældende kort

Note: Venstre side af figuren viser, hvor stor en andel af forbrugerne, der har svaret rigtigt på begge af de følgende spørgsmål, *hvis forbrugeren ejer det pågældende kort*: "I hvilke af følgende tilfælde må fysiske butikker, der forhandler varer, som for eksempel din dagligvarebutik eller en tøjbutik, opkræve et betalingskortgebyr?" og "I hvilke af følgende tilfælde må fysiske butikker, der forhandler serviceydelser, som for eksempel en frisør eller en svømmehal, opkræve et betalingskortgebyr?",

Højre side af figuren viser, hvor mange forbrugere, der har svaret rigtigt på begge af de følgende spørgsmål, *hvis forbrugeren ikke ejer det pågældende kort*: "I hvilke af følgende tilfælde må fysiske butikker, der forhandler varer, som for eksempel din dagligvarebutik eller en tøjbutik, opkræve et betalingskortgebyr?" og "I hvilke af følgende tilfælde må fysiske butikker, der forhandler serviceydelser, som for eksempel en frisør eller en svømmehal, opkræve et betalingskortgebyr?"

Forbrugerne har svaret rigtigt, hvis de har angivet, at en fysisk butik (herunder butikker, der forhandler serviceydelser) må opkræve betalingskortgebyr ved brug af MasterCard, American Express og Diners – dvs. alle kreditkort.

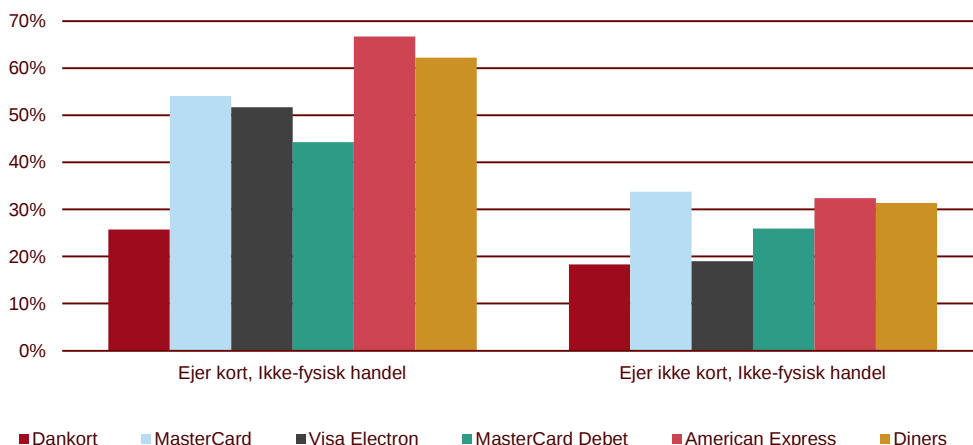
Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Megafon.

Forbrugerne har således en markant større viden om de gebyrregler, der gælder i fysisk handel for de betalingskort, som forbrugerne selv anvender. Forskellen i forbrugernes viden, alt efter om de ejer kortet eller ej, er specielt stor, hvad angår de internationale debetkort samt American Express og Diners. På disse kort er forbrugernes viden rent faktisk fordoblet, jf. figur 6.4.

Det samme gør sig gældende i den ikke-fysiske handel. Også her er forbrugernes kendskab til gebyrreglerne meget større, hvis forbrugerne selv benytter det pågældende betalingskort, jf. figur 6.5 nedenfor. På samme måde som i fysisk handel ser man faktisk en fordobling i forbrugernes viden om gebyrreglerne for så vidt angår de internationale betalingskort. Stigningen i vidensniveauet er knap så markant for dankortets vedkommende.

Figur 6.5 Forbrugernes kendskab til gebyrreglerne for betalingskort i ikke-fysisk handel betinget på ejerskab af det pågældende kort

Andel af de forbrugere, som hhv. ejer eller ikke ejer kortet, som kender reglerne for det pågældende kort

Note : Venstre side af figuren viser, hvor mange forbrugere, der har svaret rigtigt på følgende spørgsmål, *hvis forbrugeren ejer det pågældende kort*: "I hvilke af følgende tilfælde må en internetbutik (fx www.hm.dk eller www.nemlig.com) opkræve et betalingsgebyr af dig?"

Højre side af figuren viser, hvor mange forbrugere, der har svaret rigtigt på følgende spørgsmål, *hvis forbrugeren ikke ejer det pågældende kort*: "I hvilke af følgende tilfælde må en internetbutik (fx www.hm.dk eller www.nemlig.com) opkræve et betalingsgebyr af dig?"

Forbrugerne har svaret rigtigt, hvis de har angivet, at en internetbutik må opkræve betalingskortgebyr ved brug af dankort, MasterCard, Visa Electron, MasterCard Debet, American Express og Diners – dvs. alle korttyper.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Megafon.

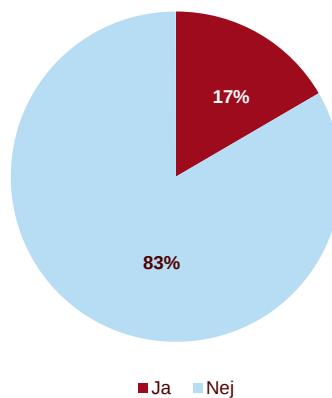
Der er som nævnt mange forskellige betalingskort i omløb, og som reglerne er udformet i dag, er det forståeligt, at forbrugerne fokuserer på de regler, der gælder for deres egne kort.

6.4 Forretningerne og gebyrovervæltning

Nationalbanken gennemførte i 2013 en forretningsundersøgelse vedrørende forretningernes syn på betalingsløsninger. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen bidrog til undersøgelsen med en række spørgsmål om betalingskortgebyrer og overvæltning heraf. 1.000 forretningerne deltog i undersøgelsen, hvoraf 383 også har onlinesalg.

Resultaterne viste, at 141 forretninger ud af 1.000 benytter sig af muligheden for at overvælte gebyrer på forbrugere, der betaler med kreditkort i fysisk handel. Det svarer til, at 17 pct. af de fysiske forretninger opkræver betalingskortgebyrer af deres kunder, mens 83 pct. underlader gebyropkrævning, jf. figur 6.6.

Figur 6.6 Har virksomheden gjort brug af muligheden for at overvælge gebyrer på forbrugerne, siden de nye gebyrregler trådte i kraft 1. oktober 2011?

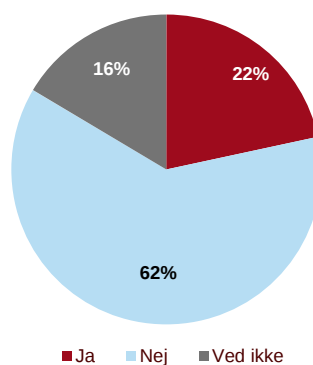

Note: Figuren viser, hvor mange forretninger, der har svaret henholdsvis ja eller nej på følgende spørgsmål: "Jeres virksomhed har siden 1. oktober 2011 haft mulighed for at opkræve gebyr af danske kunder, når der betales med kreditkort i forretninger med betjent salg. Gør I brug af denne mulighed?"

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Nationalbanken.

Det samme billede tegner sig for internethandel. Ud af 383 online butikker, er der 78, der opkræver betalingskortgebyrer af kunderne. Det vil sige, at 22 pct. af internetforretningerne lader deres kunder betale gebyr for betaling med betalingskort, mens 62 pct. vælger ikke at overvælge gebyrer, jf. figur 6.7. Desuden har 16. pct. af forretningerne svaret, at de ikke er klar over, om de opkræver gebyr.

Figur 6.7 Andel af virksomhederne med onlinesalg, der lader kunderne betale indløsningsgebyr

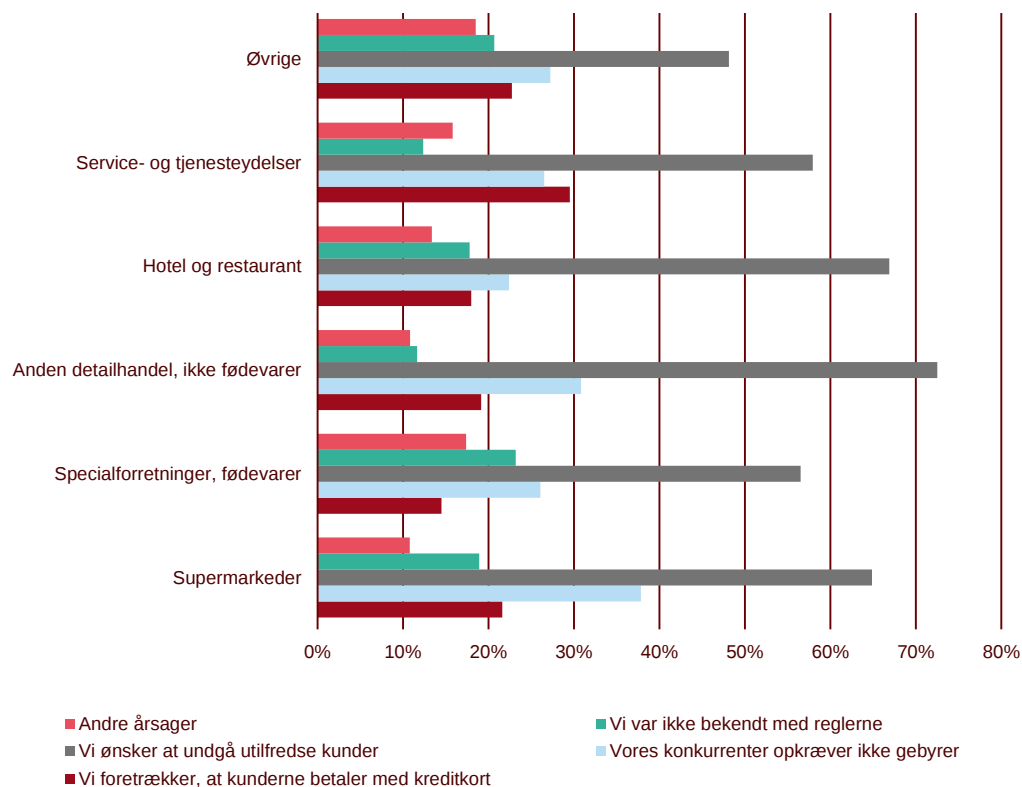
Note: Figuren viser, hvor mange forretninger, der har svaret henholdsvis ja, nej eller ved ikke på følgende spørgsmål: "Lader jeres virksomhed kunderne betale indløsningsgebyr på onlinesalg?"

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Nationalbanken.

Årsagen til at forretningerne vælger ikke at overvælte betalingskortgebyrer på forbrugerne er, at forretninger oplever stor utilfredshed fra forbrugernes side, såfremt forbrugerne pålægges et betalingskortgebyr i forbindelse med deres handel. Dette er et gennemgående træk i alle brancher og uden tvivl den mest markante årsag til, at forretningerne undgår overvæltning jf. figur 6.8.

Figur 6.8 Hvorfor opkræver forretningerne ikke betalingskortgebyr?

Beregnet som andel af forretningerne indenfor hver branche, som ikke tager gebyr.

Note: Figuren viser andelen af forretninger, indenfor hver branche, der har angivet de forskellige kategorier som et svar på følgende spørgsmål: "Hvorfor har jeres virksomhed ikke opkrævet gebyr af danske kunder, når der betales med kreditkort?", givet at forretningen har svaret nej på følgende spørgsmål: "Jeres virksomhed har siden 1. oktober 2011 haft mulighed for at opkræve gebyr af danske kunder, når der betales med kreditkort i forretninger med betjent salg. Gør I brug af denne mulighed?".

Anm.: Hvis en søjle når 100 pct. betyder det, at alle forretninger i branchen har angivet det som en årsag til, at de ikke overvælter gebyrer på kunderne.

Kilde: Konkurrence- og forbrugerstyrelsens egne beregninger på baggrund af tal fra Nationalbanken.

En anden årsag til, at forretningerne vælger ikke at overvælte gebyrer er, at deres konkurrenter ikke benytter sig af muligheden for overvæltning, jf. figur 6.8. Betalingskortgebyrer er således en vigtig konkurrenceparameter, som forretningerne skal tage højde for i forbindelse med driften er deres virksomhed. Der er dog langt færre forretninger, der angiver dette som værende årsagen til, at de ikke overvælter betalingskortgebyrer, jf. figur 6.8.

FDIH³⁴ udgiver hvert kvartal en e-handelsanalyse ved navn Dansk e-handelsanalyse. Dansk e-handelsanalyse "forbruger" fra 4. kvartal 2013 viser bl.a., at en af de væsentligste årsager til, at køb på internettet ikke bliver til noget er, at der har været gebyr på betalingen. 17 pct. af forbrugerne angiver betalingskortgebyret som årsag til, at de valgte at droppe handelen. Dette understreger, at betalingskortgebyr kan være en afgørende konkurrenceparameter.³⁵

En stor andel af de supermarkeder, der ikke opkræver betalingskortgebyrer begrundes dette med, at deres konkurrenter ligeledes undlader gebyropkrævning. Dette tyder på, at der er tale om en branche, hvor betalingskortgebyrer er en særlig vigtig konkurrenceparameter. Det er et konkurrencepræget marked, hvor en stor del af forretningerne rent faktisk overvælter. De der ikke gør, kan benytte dette i deres markedsføringsstrategi og muligvis opnå tilbagevendende kunder ved at lade det være "gratis" at betale med kort.

Nationalbankens forretningsundersøgelse har desuden vist, at de fleste forretninger har kendskab til reglen om, at de gebyrer, der overvæltes ikke må være højere end de gebyrer, forretningerne selv betaler til deres indlødere, jf. betalingstjenestelovens § 80, stk. 5. Forretningerne opkræver således primært et gebyr, der er mindre end eller svarer til deres eget indløsningsgebyr.

Forretningernes holdning til overvæltning påvirker forbrugernes kendskab hertil

Det forhold, at en stor del af forretningerne er tilbageholdende med at overvælte betalingskortgebyrer på forbrugerne, er en afgørende faktor i forbrugernes viden om betalingskortgebyrer. Når forbrugerne ikke konfronteres med betalingskortgebyrer i "det virkelige liv", opnår de ikke kendskab til reglerne i praksis, og de har samtidig ikke noget incitament til at sætte sig nærmere ind i reglerne på området.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har som følge af henholdsvis forbruger- og forretningsundersøgelsen valgt at sætte fokus på, hvordan forbrugerne bedst muligt oplyses om reglerne for overvæltning og betalingskortgebyrer.

³⁴ Foreningen for Dansk Internethandel.

³⁵ Dansk e-handelsanalyse "forbruger" 4. kvartal 2014, side 32. Hele analysen kan findes her: www.fdi.dk/analyser/fdi-e-handelsanalyser

Kapitel 7

Reguleringen af dankortet

7.1 Indledning

Forretningerne betaler et årligt abonnement til Nets for at modtage dankort i den fysiske handel. Fastsættelsen af hvor meget forretningerne årligt skal betale til Nets, sker på basis af omkostningerne ved driften af dankortsystemet. For at fastslå hvor store omkostninger der er ved driften af dankortsystemet, foretager Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen hvert andet år en undersøgelse af disse omkostninger. Styrelsens senest omkostningsundersøgelse er foretaget i 2. halvår af 2013 og blev afsluttet i marts 2014. Undersøgelsen omfatter omkostningerne for 2012.

Det er bekendtgørelsen om beregning af det årlige abonnement, der fastsætter reglerne for, hvor meget Nets kan opkræve af forretningerne for at modtage dankort i den fysiske handel.³⁶ Reguleringen af dankortet blev ændret i 2013, og ændringerne betyder i praksis, at forretningerne fremover skal betale en højere andel af omkostningerne ved driften af dankortet.

I dette kapitel beskrives opgørelsen af omkostningerne ved driften af dankortsystemet. I den forbindelse beskrives baggrunden for ændringerne i reguleringen af dankortet, og de nye regler forklares nærmere. Derudover redegøres der for beregningen af det årlige abonnement, som forretningerne skal betale til Nets for at modtage dankort.

Boks 7.1

Hovedelementer i reguleringen af betaling for dankorttransaktioner

- » **Den nye dankortaftale indebærer, at forretningerne fremover vil betale en stigende andel af omkostningerne ved driften af dankortsystemet.** I 2018 vil forretningernes abonnementsbetaling således dække 100 pct. af omkostningerne ved driften af dankortet. Tidligere har forretningerne kun skulle dække op til 50 pct. af omkostningerne.
- » **De samlede omkostninger ved driften af dankortsystemer i den fysiske handel i 2012 er opgjort til 615 mio. kr.,** hvilket er ca. 4 pct. højere end niveauet i 2010, hvor omkostningerne udgjorde 590 mio. kr. Målt pr. dankorttransaktion er omkostningerne faldet med ca. 5 pct. fra 0,78 kr. i 2010 til 0,73 kr. i 2012.
- » **Forretningernes abonnementsbetaling stiger i 2014.** Som følge af at forretningernes abonnementsbetaling dækker en større andel af omkostningerne ved driften af dankort i 2012, og at omkostningerne er steget, vil forretningernes abonnementsbetaling være højere i 2014. Den maksimale abonnementsbetaling stiger fra 297 mio. kr. i 2013 til 417 mio. kr. i 2014. Det svarer til en stigning på ca. 40 pct.

³⁶ Se bekendtgørelse nr. 1475 af 22. december 2009 og bekendtgørelse nr. 851 af 26. juni 2013.

7.2 Omkostningerne ved driften af dankortsystemet i den fysiske handel

Siden den 1. januar 2010 er det samlede årlige abonnement, som forretningerne skal betale til Nets for at modtage dankort, blevet fastsat på baggrund af de faktiske omkostninger ved driften af dankortsystemet i den fysiske handel^{37, 38}.

Modellen for beregning af det årlige abonnement er fastlagt i en bekendtgørelse.³⁹ For at kunne fastlægge omkostningerne følger det af bekendtgørelsen, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen hvert andet år skal foretage en omkostningsundersøgelse. Det betyder, at de enkelte omkostningsundersøgelser danner grundlaget for beregningen af det samlede dankortabonnement i to år. Styrelsen gennemførte fx i 2011 en undersøgelse af omkostningerne for 2010, som dannede grundlag for beregningerne af det samlede maksimale abonnement, som Nets må opkræve af forretningerne i henholdsvis 2012 og 2013.

I 2. halvår af 2013 og primo 2014 har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen foretaget en ny undersøgelse, der omfattede omkostningerne for 2012. Denne undersøgelse vil danne grundlag for beregningerne af samlede maksimale abonnement, som Nets må opkræve af forretningerne i henholdsvis 2014 og 2015.

7.3 Baggrund for den nye regulering af dankortet

Dankortet er ifølge Nationalbankens rapport om omkostninger ved betalinger i Danmark det billigste og mest anvendte betalingskort i Danmark for såvel forretninger som forbrugere og for samfundet som helhed, og brugen af dankortet har været stødt voksende.⁴⁰ Den pris, en forretning betaler for at modtage dankort, er i langt de fleste tilfælde væsentlig lavere end prisen for at modtage eksempelvis et internationalt betalingskort. Årsagen til dette er dels de lave omkostninger forbundet med dankortet, dels reguleringen af dankortet. Sidstnævnte betød, at forretningernes samlede betaling for at modtage dankort indtil 2013 kun dækkede halvdelen af omkostningerne ved driften af dankortet.

I de seneste par år har der været en markant stigning i antallet af udstedte internationale betalingskort, og bankerne udbyder i højere grad internationale debetkort end tidligere, jf. kapitel 3. Samtidig har der været en stigning i brugen af de internationale betalingskort i Danmark.

Blandt andet på denne baggrund indgik Dansk Erhverv og en række af detailhandlens øvrige organisationer i 2013 en ny aftale med Nets om dankortbetalinger i den fysiske handel. Med aftalen er Dansk Erhverv og Nets enige om de fremtidige rammer for dankortets omkostningsstruktur og videreudvikling. Aftalen betyder dels, at bankerne fortsat vil udbyde dankortet, dels at forretningernes betaling af omkostningerne ved driften af dankortsystemet øges fra 50 pct. til 100 pct. over 5 år.

³⁷ Fysisk handel defineres i betalingstjenesteloven som: "Afvikling af en betalingstransaktion, der forudsætter fysisk tilstedeværelse af betaler og betalingsmodtager."

³⁸ Før 2010 var der ved bekendtgørelse nr. 659 af 29. juni 2005 om beregning af det årlige abonnement fastsat et maksimalt beløb, som Nets årligt kunne opkræve i samlet abonnement fra forretningerne. I 2005 var beløbet på 125 mio. kr., og beløbet kunne reguleres de efterfølgende år med den procentvise ændring i antallet af dankorttransaktioner for det seneste kalenderår i forhold til antallet af dankorttransaktioner i 2005.

³⁹ Reglerne for beregningen af det årlige abonnement følger af bekendtgørelse nr. 1475 af 22. december 2009 om beregningen af det årlige abonnement samt bekendtgørelse nr. 851 af 26. juni 2013 om ændring af bekendtgørelse om beregning af det årlige abonnement.

⁴⁰ "Omkostninger ved betalinger i Danmark", Nationalbanken (2011).

Ministeren valgte på baggrund af den nye dankortaftale at ændre reglerne for forretningernes abonnementsbetaling, der fastsættes i bekendtgørelsen om beregning af det årlige abonnement.⁴¹

7.4 Den nye bekendtgørelse

Den nye bekendtgørelse er en ændring til den tidligere gældende bekendtgørelse om beregningen af det årlige abonnement⁴². Betalingstjenestelovens § 80, stk. 3, giver erhvervs- og vækstministeren ret til at fastsætte nærmere regler for, hvorledes det årlige abonnement, som indløser kan pålægge forretningerne at betale til dækning af omkostningerne ved driften af dankortsystemet, skal beregnes.

Den væsentligste ændring i bekendtgørelsen er, at forretningerne fra 2018 kan pålægges at betale op til 100 pct. af de samlede omkostninger ved driften af dankortsystemet.

For at indløser kan gå fra at opkræve de nuværende 50 pct. af omkostningerne ved driften af dankortet til 100 pct. af omkostningerne ved driften af dankortet, vil forretningernes abonnementsbetaling gradvis blive øget fra 2013 til 2018. Ændringerne betyder, at indløser i 2013 i praksis fik mulighed for at opkræve 55 pct. af driftsomkostningerne. Tilsvarende kan indløser opkræve 65 pct. i 2014, 75 pct. i 2015, 85 pct. i 2016, og 95 pct. i 2017. Fra 2018 og frem kan indløser opkræve 100 pct. af omkostningerne ved driften af dankortsystemet.

Forretningernes abonnementsbetaling vil fortsat være baseret på de samlede omkostninger ved driften af dankortet, og de eksisterende otte intervaller for beregning af abonnementssatserne bevares i øvrigt, se afsnit 7.7. Den relative fordeling af abonnementsbetalingerne i de otte intervaller fortsætter således uændret. Ligeledes bevares de gældende regler for overvæltning af gebyrer i den fysiske handel. Det betyder, at betalinger foretaget med dankort eller andre debetkort fortsat ikke vil være forbundet med gebyrer i den fysiske handel, mens forretninger kan overvælte gebyrer, når der benyttes kreditkort.

Den nye bekendtgørelse ændrer ikke ved bestemmelserne i den gamle bekendtgørelse, som knytter sig til tilsynet med overholdelse af abonnementsreglerne. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vil således også i fremtiden føre tilsyn med, at indløseren overholder bekendtgørelsens bestemmelser.

7.5 Resultatet af omkostningsundersøgelsen fra 2013

Gennemførelsen af en omkostningsundersøgelse hvert andet år medfører, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen løbende kan føre tilsyn med det grundlag, som abonnementet bliver beregnet på. Samtidig vil undersøgelser gennemført hvert andet år understøtte, at størrelsen på det beregnede abonnement løbende følger de faktiske omkostninger.

De samlede omkostninger ved driften af dankortsystemet omfatter primært bankernes omkostninger ved at udstede, administrere og videreudvikle dankortet og Nets' omkostninger ved at indløse dankort for forretningerne i den fysiske handel.

Opgørelsen af bankernes omkostninger er foregået således, at ti udvalgte banker, heriblandt Danske Bank og Nordea, har indrapporteret deres omkostninger til Nets, der efterfølgende har

⁴¹ Bekendtgørelse nr. 851 af 26. juni 2013 om ændring af bekendtgørelse om beregning af det årlige abonnement.

⁴² Bekendtgørelse nr. 1475 af 22. december 2009 om beregning af det årlige abonnement i henhold til § 80, stk. 3, i lov om betalingstjenester.

samlet omkostningerne og på baggrund heraf beregnet de samlede omkostninger for samtlige udstederbanker. Samlet set udgør de ti banker i undersøgelsen ca. 70 pct. af den samlede kortmasse.

Revisionsfirmaet KPMG har foretaget en kvalificering af omkostningsundersøgelsen i 2013. Selskabet har ikke foretaget nogen egentlig revision af undersøgelsen. KPMG har for det første kvalificeret undersøgelsens metodiske tilrettelæggelse, herunder spørgeskemaet med den tilhørende vejledning, som er benyttet i forbindelse med bankernes indrapportering til Nets. Derudover har KPMG vurderet data og indberetningerne, samt beregningen af de samlede omkostninger for bankerne. Endelig har KPMG foretaget en kvalificering af Nets' omkostninger, og i denne forbindelse bl.a. foretaget en vurdering af de foretagne skøn og de benyttede fordelingsnøgler.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har ligeledes gennemgået omkostningsopgørelsen. Styrelsen har taget udgangspunkt i de data, der er indberettet fra bankerne og har i den forbindelse gennemgået og sammenlignet omkostningsopgørelserne for de enkelte banker. Samtidig har styrelsen vurderet de fordelingsnøgler, der er benyttet ved fordelingen af bankernes fælles omkostninger på omkostninger, der vedrører anden bankvirksomhed. Endelig har styrelsen vurderet den samlede beregning af bankernes omkostninger på sektorniveau.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har endvidere gennemgået Nets' egen omkostningsopgørelse.

KPMG har i sin gennemgang af omkostningsundersøgelsen for 2012 ikke fundet forhold, der afkræfter rigtigheden af indberetningerne. KPMG anbefaler dog, at der på baggrund af forøgelsen af butikkernes betalingsandel i den nye dankortaftale foretages en vurdering af, om der i kommende undersøgelse skal ske ændringer i den anvendte opgørelses metode. Et sammen-⁴³drag af KPMG's vurdering kan ses på Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside⁴³.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har på den baggrund besluttet, at der bør foretages en vurdering af, om der i kommende undersøgelse skal ske ændringer i den anvendte opgørelsesmetode.

Boks 7.2
KPMG's samlede kon-
klusion på gennemgan-
gen af bankernes og
Nets' omkostningsopgø-
relse

Det er KPMG's vurdering, at den gennemførte undersøgelse for 2012 svarer til tidligere års undersøgelser. Nets har i forbindelse med undersøgelsen foretaget de angivne kontroller og efterprøvninger af bankernes indrapporteringer og forudsætninger, og der er med baggrund heri blevet foretaget nødvendige og relevante tilpasninger til indrapporteringerne.

KPMG er i forbindelse med gennemgangen af omkostningsundersøgelsen for 2012 ikke blevet bekendt med væsentlige forhold, der afkræfter rigtigheden i indberetningerne. Stigningen i omkostningerne fra 2010 til 2012 på 25 mio. kr. kan primært forklares ved højere aktivitetsniveau i bankerne i 2012 og ved generelle omkostningsstigninger hos Nets.

Det er KPMG's anbefaling, at der på baggrund af forøgelsen i butikkernes betalingsandel i den nye dankortaftale foretages en vurdering af, om der i kommende undersøgelser skal ske ændringer i den anvendte opgørelsesmetode.

⁴³ KPMG's vurdering kan findes på Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside: www.kfst.dk.

For 2012 er de samlede omkostninger ved driften af dankortsystemer i den fysiske handel opgjort til 615 mio. kr. I forhold til undersøgelsen gennemført i 2011 er omkostningerne steget fra 590 mio. kr. i 2010 til 615 mio. kr. i 2012. Det svarer til en stigning på lidt over 4 pct., jf. tabel 7.1.

Tabel 7.1 Omkostningerne ved driften af dankortsystemet for 2002, 2008, 2010 og 2012 i fysisk handel, i løbende priser

	2002	2008	2010	2012	Ændring i pct. fra 2010 til 2012	Årlig gns. ændring i pct. fra 2010 til 2012
Samlede omkostninger ved driften af dankort-systemet (mio.kr.)	558	617	590	615	4,35	2,15
Antal dankort (mio. stk.)	3,20	4,0	4,2	4,7	11	5
Antal transaktioner i den fysiske handel (mio. stk.)	458	691	758 ⁴⁴	840	11	5
Gennemsnitlig omkostning pr. transaktion (kr.)	1,27	0,89	0,78 ⁴⁵	0,73	-5	-3

Note 1: Beregningen af den årlige gennemsnitlige ændring fra 2010 til 2012 fremgår af boks 7.2

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens beregninger baseret på oplysninger fra bankerne og Nets.

I perioden fra 2010 til 2012 er antallet af dankort steget fra 4,2 mio. stk. til 4,7 mio. stk. svarende til en stigning på 11 pct. Brugen af dankort i den fysiske handel er i samme periode steget fra 758 mio. transaktioner til 840 mio. transaktion, hvilket også giver en stigning på 11 pct.

Det vil sige, at selvom omkostninger i samme periode er steget en smule, betyder stigningen i antallet af dankorttransaktioner i perioden, at de gennemsnitlige omkostninger pr. dankorttransaktion fra 2010 til 2012 er faldet fra 0,78 kr. til 0,73 kr., svarende til et fald på 5 pct. Det er således blevet billigere at gennemføre en dankorttransaktion i 2012 i forhold til 2010 i den fysiske handel.

Det fremgår endvidere af tabel 7.1, at de gennemsnitlige omkostninger pr. dankorttransaktion er faldet med 54 øre siden 2002. Den væsentligste årsag til dette fald er, at antallet af udstedte dankort og dermed også dankorttransaktioner er steget markant fra 2002 til 2012, nemlig fra 458 mio. transaktioner til 840 mio. transaktioner. Det svarer til en stigning på 83 pct., jf. tabel 7.1.

7.6 Beregningen af det samlede årlige abonnement for 2012

Som tidligere nævnt bliver der kun foretaget en omkostningsundersøgelse hvert andet år. Hver omkostningsundersøgelse skal således danne grundlag for beregningen af det samlede maksimale årlige abonnement for to år.

Opgørelsen af de årlige omkostninger for ét år kan først foretages i det efterfølgende regnskabsår, hvilket betyder, at de enkelte omkostningsundersøgelser er to og tre år gamle, når de benyttes som grundlag for beregningen af det samlede maksimale abonnement, jf. tabel 7.2.

⁴⁴ Dette tal er fejlagtigt angivet til 793 i analysen af betalingskortmarkedet fra 2012.

⁴⁵ Dette tal er fejlagtigt angivet til 0,74 i analysen af betalingskortmarkedet fra 2012.

I 2012 og 2013 blev det samlede årlige abonnement beregnet på basis af omkostningerne for 2010, jf. tabel 7.2. Den netop afsluttede undersøgelse i 2013, der omfatter omkostningerne for 2012, danner grundlag for beregningen af det samlede årlige abonnement for 2014. Denne undersøgelse skal ligeledes danne basis for beregningen af det samlede årlige abonnement for 2015. Der er således en forskydning på henholdsvis to og tre år, når det samlede årlige abonnement for henholdsvis 2014 og 2015 skal beregnes.

Tabel 7.2 **Omkostningsundersøgelser og abonnementsbetaling**

	2012	2013	2014	2015	2016
Undersøgelse af...		Omkostninger- ne for 2012		Omkostninger- ne for 2014	
Samlet årlige abon- nementsbetaling...	beregnet på basis af omk. for 2010	beregnet på basis af omk. for 2010	beregnet på basis af omk. for 2012	beregnet på basis af omk. for 2012	Beregnet på basis af omk. for 2014

Note: Der er i 2011 foretaget en undersøgelse af omkostningerne for 2010 og i 2013 en undersøgelse af omkostningerne i 2012. Den næste undersøgelse skal foretages i 2015 og omfatte omkostningerne i 2014.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

For at begrænse udsvingene i forretningernes abonnementsbetaling som følge af skiftet i omkostningsgrundlaget hvert andet år er der indført en model for fremskrivning af omkostningerne i henholdsvis to og tre år. Modellen for fremskrivning følger af bekendtgørelsen om beregningen af det årlige abonnement.

Den samlede sum af abonnementsbetalinger i det enkelte kalenderår fastsættes på baggrund af en fremskrivning af den seneste omkostningsopgørelse. Som fremskrivningsfaktor benyttes den gennemsnitlige årlige ændring af omkostningerne, der er mellem den seneste og den forrige omkostningsundersøgelse.

I boks 7.3 er i detaljer vist, hvorledes beregningen af det årlige abonnement for henholdsvis 2014 og 2015 er foretaget.

Boks 7.3

Beregning af det samlede årlige abonnement**Forudsætninger:**

- Nets opkræver 65 pct. af omkostningerne i 2014 og 75 pct. af omkostninger i 2015.
- Omkostningerne for 2012 er på 615 mio. kr.
- Omkostningerne er fra 2010 til 2012 steget med 4,35 pct., jf. tabel 7.1.

Formel for beregning af det samlede maksimale årlige abonnement:

- Lige år: $\text{Abonnement}_t = a \cdot \text{omk}_{t-2} \cdot (1 + f)^2$
- Ulige år: $\text{Abonnement}_t = a \cdot \text{omk}_{t-3} \cdot (1 + f)^3$
- t er det år, abonnementet skal beregnes for.
- ' a ' er den andel af omkostningerne, som abonnementsbetalingen maksimalt må udgøre ifølge bekendtgørelsen.
- omk_t er de samlede omkostninger fastlagt ved omkostningsundersøgelser hvert andet år (2012).
- f er fremskrivningsfaktoren, der beregnes som den gennemsnitlige årlige procentvise ændring i de samlede omkostninger fra 2010 til 2012. Formlen for beregningen af fremskrivningsfaktoren er:

$$\left(\frac{\text{omk}_{t-2}}{\text{omk}_{t-4}} \right)^{\frac{1}{2}} - 1$$

Beregningen af fremskrivningsfaktoren for 2014 og 2015:

- $\left(\frac{615}{590} \right)^{\frac{1}{2}} - 1 = 0,0215$ svarende til 2,15 pct.

Beregningen af det samlede abonnement for 2014 og 2015:

- $\text{Abonnement}_{2014} = 0,65 \cdot 615 \cdot (1 - 0,0215)^2 = 417$ mio. kr.
- $\text{Abonnement}_{2015} = 0,75 \cdot 615 \cdot (1 - 0,0215)^3 = 492$ mio. kr.

Kilde: Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen samt Nets' beregninger.

Fremskrivningsmodellen udelukker dog ikke, at der vil ske udsving, når der hvert andet år indsættes et nyt beregningsgrundlag. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen følger løbende udviklingen for at vurdere, om der er behov for en ændring af fremskrivningsmodellen.

Beregningen af den samlede maksimale abonnementsbetaling efter den beskrevne model viser, at Nets maksimalt kan opkræve en samlet abonnementsbetaling på 417 mio. kr. fra forretningerne i den fysiske handel i 2014 og 492 mio. kr. i 2015, jf. boks 7.2. Dog kan der være tale om eventuelle efterreguleringer fra tidligere opkrævede abonnementsbetalinger, jf. nærmere herom i afsnit 7.7

I 2013 kunne Nets maksimalt opkræve en samlet abonnementsbetaling på 297 mio. kr. Det betyder, at det samlede beregnede abonnement vil stige med 121 mio. kr., svarende ca. 40 pct. fra 2013 til 2014.

Der er tale om en relativt stor stigning i abonnementsbetalingen, der delvis skyldes, at omkostninger ved driften af dankortsystemet er steget fra 2010 til 2012. En væsentlig del af stigningen skyldes selve abonnementsmodellen, hvor de samlede omkostninger for 2014 opgøres ved at fremskrive omkostningerne for 2012 med den gennemsnitlige procentvise årlige ændring i omkostningerne fra 2010 til 2012. Modellen kan medføre, at der sker udsving i omkostningerne, idet der hvert andet år indsættes et nyt beregningsgrundlag i modellen, hvilket er en væsentlig årsag til stigningen i omkostningerne fra 2013 til 2014.

For det andet blev bekendtgørelsen om beregning af det årlige abonnement ændret i foråret 2013, således at indløser i 2014 må opkræve op til 65 pct. af omkostningerne ved driften af dankortsystemet af forretningerne mod 55 pct. i 2013.

Hvis omkostningerne i 2012 eksempelvis udgjorde 590 mio. kr., ligesom det var tilfældet i 2010, ville der fortsat være tale om en stigning i abonnementsbetalingen på knap 30 pct. fra 2013 til 2014 som følge af fremskrivningsmodellen og forretningernes øgede betalingsandel.

7.7 Abonnementssatser og efterregulering

Den enkelte forretnings årlige abonnementsbetaling afhænger af det årlige antal dankorttransaktioner, som den enkelte forretning har.

Udgangspunktet for fastsættelse af abonnementssatserne for de enkelte forretninger er, at forretningerne opdeles på otte intervaller. Forretningerne indplaceres efter, hvor mange dankorttransaktioner den enkelte forretning har haft i et år. For hvert enkelt interval beregnes en årlig abonnementsats. Beregningen af de otte abonnementsatser tager udgangspunkt i abonnementsatserne for 2010, der er fastsat i bekendtgørelsen om beregningen af det årlige abonnement. De beregnede abonnementsatser for 2014 fremgår af afsnit 7.8 nedenfor.

Ved fastsættelsen af abonnementsatserne for de 8 intervaller for 2010 blev det tilstræbt, at forretninger, der har mindre end 50.000 dankorttransaktioner om året, kom til at bære en mindre andel af det samlede årlige abonnement. Specielt forretninger, der har mindre end 5.000 transaktioner om året, kom til at betale et forholdsvis lavt årligt abonnement for at modtage dankort.

Når den samlede abonnementsbetaling ændres, sker det ved, at abonnementsatserne ændres procentvis lige meget. Derved sikres det, at de hensyn, der blev taget til forretninger, der har under 50.000 transaktioner om året, opretholdes, når der beregnes nye abonnementsatser. I praksis betaler forretningerne det årlige abonnement kvartalsvist bagud. Den enkelte forretnings abonnementsbeløb bliver hvert kvartal fastsat på baggrund af forretningens samlede antal dankorttransaktioner for de seneste fire kvartaler. Den enkelte forretning vil herefter blive opkrævet en fjerdedel af det årlige abonnement for det interval, forretningen indplaceres i. Den løbende indplacering af forretningerne i abonnementsintervallerne er med til at formindske efterreguleringen.

Udover ændringerne i den samlede abonnementsbetaling der følger af, at omkostningerne ved driften af dankortet ændrer sig over årene, sker der en årlig efterregulering. Dette sker, fordi det faktisk opkrævede samlede abonnement i et kalenderår i praksis ofte afviger fra det samlede beregnede abonnement for det pågældende kalenderår. Det skyldes, at antallet af forretninger i de enkelte intervaller ændrer sig i løbet af et år. Det sker eksempelvis, hvis forretninger i løbet af året får flere eller færre dankorttransaktioner og derfor skifter interval.

Derudover vil det samlede antal forretninger, der modtager dankort variere, fordi nogle af forretningerne ophører med at modtage dankort og nye forretninger kommer til. Dette medfører, at det samlede opkrævede abonnement for de enkelte år enten bliver for højt eller for lavt. Hvis Nets har opkrævet for meget i et kalenderår, skal det modregnes i det samlede beregnede abonnement i det efterfølgende kalenderår. Hvis Nets derimod har opkrævet for lidt, kan Nets vælge at opkræve differencen af forretningerne i det efterfølgende kalenderår. Denne efterregulering skal som nævnt ske ved, at alle abonnementsatser procentvist ændres lige meget.

7.8 De beregnede abonnementsatser for 2014

Det samlede beregnede abonnement, som Nets kan opkræve af forretningerne for 2014, er beregnet til 417 mio. kr., jf. boks 7.3. Imidlertid har Nets i 2013 opkrævet 0,6 mio. kr. for lidt af forretningerne i forhold til det samlede beregnede abonnement for 2013. Dette beløb skal derfor tillægges de 417 mio. kr., der kan opkræves for i 2014. Nets kan således maksimalt opkræve 418 mio. kr. af forretningerne i 2014.

Nedenstående tabel 7.3 illustrerer abonnementssatserne for 2014 sammenlignet med priserne i 2010 og 2013.

Tabel 7.3 **Abonnementssatserne for de 8 intervaller for 2014, 2013 og 2010**

Årligt antal transaktioner med dankort	De beregnede abonnementssatser for 2014 i kr.	De beregnede abonnementssatser for 2013	Grundsatserne for 2010
1-499	864	656	750
500-4.999	1.124	852	975
5.000-19.999	6.236	4.712	5.400
20.000-49.999	21.588	16.320	18.700
50.000-124.999	30.248	22.868	26.200
125.000-199.999	42.140	31.856	36.500
200.000-399.999	83.128	62.840	72.000
400.000-	161.636	122.188	140.000

Note: Abonnementssatserne for 2010 er fastsat i bekendtgørelsen om beregningen af det årlige abonnement.

Kilde: Nets' beregninger.

Abonnementssatserne for 2014 er steget med op til 15 pct. i forhold til satserne for 2010, mens der i forhold til 2. halvår 2013 er der tale om en stigning på rundt regnet 30 pct.⁴⁶

Samtidig med offentliggørelsen af de nye abonnementssatser for det kommende kalenderår er Nets også forpligtet til at offentliggøre antallet af transaktioner og den faktiske samlede abonnementsbetaling for de forløbne kalenderår.

7.9 Dankortgebyrer ved handel på internettet

Siden april 1999 har det været muligt for kortindlødere som eksempelvis Nets at opkræve gebyr fra forretninger, når et betalingskort benyttes som betalingsmiddel i den ikke-fysiske handel, dvs. fx på internettet. Hver gang der foretages et køb med dankort via en internetforretnings hjemmeside betaler internetforretningen et gebyr til Nets. Gebyrerne skal være i overensstemmelse med betalingstjenestelovens § 79, hvorefter gebyrerne ikke må være urimeligt høje⁴⁷.

⁴⁶ Nets har valgt at benytte en lavere fremskrivningsfaktor end den beregnede, jf. boks 7.2. I stedet for at anvende 2,15 pct. har Nets brugt en fremskrivningsfaktor svarende til nettoprisindekset med henblik på at afbøde den kraftige stigning i abonnementsbetalingen fra 2013 til 2014, som er beskrevet i afsnit 7.6.

⁴⁷ Ved urimeligt høje gebyrer forstås gebyrer, der er højere, end hvad der ville være tilfældet under virksom konkurrence, jf. betalingstjenestelovens § 79.

Den nuværende gebyrstruktur for handel med dankort på internettet er skitseret nedenfor i tabel 7.4. Som det fremgår, er det gebyr, som Nets opkræver af internetforretningerne, afhængigt af transaktionsbeløbets størrelse, men ved transaktionsbeløb større end 100 kr. opkræves der i dag altid et gebyr på 1,39 kr. pr. transaktion.

Tabel 7.4 Betalingskortaftale for modtagelse af dankort i internethandlen, gældende fra 16. juli 2013.

	Internethandel
Oprettelse	250 kr.
	(via webhotel)
	1.250 kr. (ved certificeret software og egen betalingsserver)
Årsabonnement	1.000 kr.
Betalinger med dankort	
Transaktionsbeløb 0,00-50,00 kr.	0,70 kr. pr. transaktion
Betalinger med dankort	
Transaktionsbeløb 50,01-100,00 kr.	1,10 kr. pr. transaktion
Betalinger med dankort	
Transaktionsbeløb over 100,01kr.	1,39 kr. pr. transaktion

Note: Priserne er ikke momsbelagte.

Kilde: Nets.

Kapitel 8

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens tilsynsarbejde

8.1 Indledning

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fører tilsyn med en række gebyrbestemmelser i betalingstjenesteloven, jf. kapitel 5 ovenfor. Nærværende kapitel beskriver i den forbindelse de væsentligste afgørelser, der er blevet truffet siden Betalingskortrapporten 2012, samt en række relevante undersøgelser styrelsen har gennemført som led i sit tilsynsarbejde.

Styrelsen har truffet to afgørelser vedrørende dankortgebyrer på internettet i 2012 og 2013, som vurderer Nets' indløsningsgebyr i forhold til betalingstjenestelovens bestemmelse om urimelige priser og avancer. Afgørelserne har ført til væsentligt lavere dankortgebyrer på internettet og er beskrevet i afsnit 8.2.

Derudover har styrelsen gennemført to branchespecifikke undersøgelser med henblik på at undersøge, hvorvidt betalingsmodtageres opkrævning af gebyrer over for kortholdere er i overensstemmelse med betalingstjenesteloven⁴⁸. Undersøgelserne vedrørte taxabranschen og internetforretninger og er beskrevet nærmere i afsnit 8.3.

I forbindelse med ændringen af række gebyrregler i 2011 blev der indført en bestemmelse om, at indløsere er forpligtet til at offentliggøre sine maksimalgebyrer for indløsning af betalingskort. Derfor har styrelsen også gennemført en undersøgelse på dette område, som er omtalt i afsnit 8.3.

⁴⁸ Lovbekendtgørelse nr. 365 af 26. april 2011 af lov om betalingstjenester og elektroniske penge.

Boks 8.1

Hovedelementer i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens tilsynsarbejde

- » **Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har truffet afgørelser om dankortgebyrer på internettet, hvilket har medført væsentligt lavere gebyrer.** Styrelsen har i henhold til betalingstjenestelovens § 79 påbudt Nets at nedsætte dankortgebyrerne til 1,20 kr. i gennemsnit pr. transaktion. Påbuddet gælder frem til 31. december 2014.
- » **To ud af 16 adspurgte taxaselskaber har opkrævet for høje betalingskortgebyrer af deres kunder.** Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har efterfølgende grebet ind over for de respektive taxaselskaber.
- » **I en undersøgelse af internetforretningers opkrævning af gebyrer har 15 ud af 45 undersøgte internetbutikker opkrævet for høje betalingskortgebyrer.** Internetbutikkerne tog primært for høje gebyrer på Visa, MasterCard og dankortet. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har efterfølgende grebet ind over for de respektive internetbutikker.
- » **Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har undersøgt kortindløseres offentliggørelse af maksimalgebyrer.** 4 ud af 6 undersøgte kortindløserne efterlever ikke bestemmelsen om offentliggørelse af maksimalgebyrer, hvilket har medført, at styrelsen har sendt 4 varsler om påbud til de respektive kortindløserne.

8.2 Afgørelser om dankortgebyrer på internettet

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har truffet to afgørelser vedrørende dankortgebyrer på internettet.

I den første afgørelse, som blev truffet den 30. november 2012, vurderede styrelsen, at dankortgebyrerne var for høje og derved udgjorde en overtrædelse af betalingstjenestelovens § 79. Styrelsen påbød derfor Nets at nedsætte dankortgebyrerne.

I den anden afgørelse, som blev truffet den 23. maj 2013, vurderede styrelsen, at dankortgebyrerne fortsat var for høje, hvorfor Nets blev påbudt at nedsætte dankortgebyrerne til et af styrelsens fastlagt niveau.

Styrelsens første afgørelse vedrørende dankortgebyrer på internettet (FDIH 1)

Den 30. november 2012 traf Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen den første afgørelse vedrørende dankortgebyrer på internettet.⁴⁹ Sagen var foranlediget af en klage fra Foreningen for Dansk Internethandel (FDIH), som er en interesseorganisation for virksomheder, der forretningsmæssigt bruger internettet og andre digitale kanaler. FDIH fandt, at gebyrerne for brug af dankort på internettet var for høje i henhold til betalingstjenestelovens § 79, hvoraf det fremgår, at der ikke må anvendes urimelige priser og avancer ved gennemførelse af en betalingstransaktion. Ved urimelige priser og avancer forstås priser og avancer, der er højere, end hvad der ville være tilfældet under virksom konkurrence, jf. nærmere herom i boks 8.2.

⁴⁹ Afgørelsen "FDIH's klage over dankortgebyrer på internettet" af 30. november 2012, kan findes på styrelsens hjemmeside: <http://www.kfst.dk/media/13184/20121129-fdi-h-klage-dankortgebyr.pdf>

Boks 8.2

Betalingstjenestelovens § 79**Betalingstjenestelovens § 79**

Det følger af betalingstjenestelovens § 79, at der "ved fastsættelse af gebyr m.v. i forbindelse med gennemførelse af betalingstransaktioner med et betalingsinstrument som nævnt i § 6, nr. 9, [ikke må] anvendes urimelige priser og avancer. Ved urimelige priser og avancer forstås priser og avancer, der er højere, end hvad der ville være tilfældet under virksom konkurrence."⁵⁰

Bestemmelsen er meget generel og omfatter ifølge lovens bemærkninger "enhver virksomhed, der fastsætter gebyrer og vederlag i forbindelse med kortbetalinger". Hvad angår fortolkningen af begreberne "urimelige priser og avancer" fremgår det af lovens forarbejder, at en afgørelse heraf "må ske gennem en hypotetisk præget bedømmelse af forholdene, som de ville være i et konkurrencepræget marked. Der kan derfor ikke kræves et egentligt bevis for, hvad prisen eller avancen ville være, men der kræves en væsentlig sandsynliggørelse."⁵¹

En overtrædelse af betalingstjenesteloven § 79 er ifølge lovbemærkningerne betinget af en væsentlig sandsynliggørelse af, at der er fastsat priser, som: 1) "ligger over prisen i andre lande med en effektiv betalingsformidling", eller 2) priser, "der ikke står i et rimeligt forhold til omkostningerne", eller 3) priser, "der medfører en overnormal indtjening, det vil sige en forrentning af investeringerne i det pågældende forretningsområde, der overstiger forrentningen for virksomheder i virksom konkurrence."⁵²

Det betyder, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen skal vurdere, om det kan sandsynliggøres, at et eller flere af disse tre kriterier er opfyldt.

Hvis styrelsen finder, at der er tale om urimelige priser efter betalingstjenestelovens § 79, kan styrelsen bl.a. udstede påbud om, at "angivne priser eller avancer ikke må overskrides", jf. betalingstjenestelovens § 98, stk. 1, nr. 1. Styrelsen har således vide rammer for udstedelse af påbud i forbindelse med tilsynet med betalingstjenestelovens § 79, og bemyndigelsen rækker så langt, at styrelsen eksempelvis kan fastsatte konkrete maksimale gebyrsatser for indløbere i forbindelse med betalingskortgebyrer.

Betalingstjenestelovens § 79 og konkurrenceloven

I forhold til konkurrenceloven,⁵³ hvor begrebet 'urimelige priser' også kendes, adskiller betalingstjenestelovens § 79 sig på to områder. For det første er et eventuelt indgreb mod urimelige priser og avancer i henhold til betalingstjenestelovens § 79 ikke betinget af, at der først skal konstateres en dominerende stilling. Det betyder, at "indgrebsmuligheden eksisterer i forhold til alle aktører, uanset deres aktuelle styrke på markedet." For det andet forudsætter et eventuelt indgreb "ikke et lige så højt pris- eller avanceniveau, som et indgreb efter den generelle konkurrencelov." Derudover gælder det, "at et indgreb ikke forudsætter, at et for højt pris- eller avanceniveau skal have været konstateret i en længere periode, men kan foretages umiddelbart, når det konstateres, at en aktør anvender urimelige priser og avancer."⁵⁴

Samlet set vurderede styrelsen, at dankortgebyrerne ikke stod i et rimeligt forhold til Nets' omkostninger, og at dankortgebyrerne førte til en overnormal indtjening hos Nets, og at de daværende dankortgebyrer, der var fastsat af Nets, indebar en overtrædelse af betalingstjenestelovens § 79.

⁵⁰ Lovbekendtgørelse nr. 365 af 26. april 2011 om betalingstjenester og elektroniske penge.

⁵¹ Jf. de særlige bemærkninger til § 79 i L 119 Forslag til lov om betalingstjenester.

⁵² Jf. de særlige bemærkninger til § 79 i L 119 Forslag til lov om betalingstjenester.

⁵³ Lovbekendtgørelse nr. 700 af 18. juni 2013 af konkurrenceloven.

⁵⁴ Jf. de særlige bemærkninger til § 79 i L 119 Forslag til lov om betalingstjenester.

I denne vurdering havde styrelsen bl.a. lagt vægt på følgende forhold:

- » Udviklingen i Nets' overskudsgrad ved indløsning af dankort på internettet sammenholdt med Nets-koncernens samlede overskudsgrad og overskudsgrader i private byerhverv⁵⁵.
- » En estimering af Nets' forrentning af sine investeringer tilknyttet dankortindløsning på internettet sammenholdt med alternative afkast med og uden risici.
- » Andre beregninger af forholdet mellem Nets' pris og marginalomkostninger tilknyttet dankortindløsning på internettet.

I afgørelsen af 30. november 2012 påbød Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen Nets at nedsætte dankortgebyrerne over for forretninger på internettet senest 31. januar 2013, således at der ved fastsættelse af disse gebyrer ikke anvendtes urimelige priser og avancer i henhold til § 79 i betalingstjenesteloven.

Styrelsens påbud indeholdt derimod ikke et konkret loft over dankortgebyrerne. Årsagen var, at *"det vurderes mest hensigtsmæssigt for konkurrencen på markedet, at markedets aktører selv forhandler sig frem til gebyrer, der ikke indebærer anvendelse af urimelige priser og avancer."*⁵⁶

På baggrund af styrelsens afgørelse nedsatte Nets dankortgebyrerne den 31. januar 2013. Gebyrændringen bestod primært i, at Nets gjorde det billigere at modtage dankort i købsintervallet 100-500 kr., idet et beløbsafhængigt gebyr på 0,10 pct. af købsbeløbet, som tidligere havde været en del af gebyret for betalinger over 100 kr., herefter først fandt anvendelse ved købsbeløb over 500 kr., jf. tabel 8.1. Der blev ikke ændret på gebyrerne ved betalinger under 100 kr. og over 500 kr., men der blev indført lidt større mængderabatter til virksomheder med mange transaktioner.⁵⁷

Nets ankede samtidig afgørelsen af 30. november 2012 til Konkurrenceankenævnet, læs mere herom nedenfor.

Styrelsens anden afgørelse vedrørende dankortgebyrer på internettet (FDIH 2)

Nets' nedsættelse af dankortgebyrerne den 31. januar 2013 gav Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen anledning til at undersøge, hvorvidt Nets' herved efterlevede styrelsens påbud af 30. november 2012, og om Nets derved overholdt betalingstjenestelovens bestemmelse om ikke at anvende urimelige priser og avancer.

⁵⁵ Overskudsgraden for private byerhverv er beregnet som et vægtet gennemsnit af overskudsgraden for 94 branchegrupper i Danmark.

⁵⁶ Afgørelsen "FDIH's klage over dankortgebyrer på internettet" af 30. november 2012, kan findes på styrelsens hjemmeside: <http://www.kfst.dk/media/13184/20121129-fdih-klage-dankortgebyr.pdf>

⁵⁷ Afgørelsen "Vurdering af Nets' ændring af dankortgebyrer som følge af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens afgørelse af 30. november 2012, kan findes på styrelsens hjemmeside: <http://www.kfst.dk/media/14085/20131009-nets-holding-aktindsigt.pdf>

Tabel 8.1 Dankortgebyrer på internettet siden 1999

Købsbeløb	1999	2000	2006	2008	31. januar 2013	16. juli 2013
0-50,00 kr.	1,95 kr. + 0,15 pct.	1,95 kr. + 0,10 pct.	1,45 kr. + 0,10 pct.	0,70 kr.	0,70 kr.	0,70 kr.
50,01-100,00 kr.	1,95 kr. + 0,15 pct.	1,95 kr. + 0,10 pct.	1,45 kr. + 0,10 pct.	1,10 kr.	1,10 kr.	1,10 kr.
100,01-500,00 kr.	1,95 kr. + 0,15 pct.	1,95 kr. + 0,10 pct.	1,45 kr. + 0,10 pct.	1,45 kr. + 0,10 pct.	1,45 kr.	1,39 kr.
Over 500,01 kr.	1,95 kr. + 0,15 pct.	1,95 kr. + 0,10 pct.	1,45 kr. + 0,10 pct.	1,45 kr. + 0,10 pct.	1,45 kr. + 0,10 pct.	1,39 kr.

Note: I perioden op til Nets' ændring af dankortgebyrer på internettet 31. januar 2013 som følge af styrelsens afgørelse af 30. november 2012 fandtes der alene tre gebyrintervaller. Den 31. januar 2013 tilføjede Nets intervallerne "100,01 - 500,00 kr." og "Over 500,01 kr."

Anm.: I 2013 ændrede Nets dankortgebyrerne to gange. Første gang ændredes dankortgebyrerne den 31. januar 2013 som følge af styrelsens afgørelse af 30. november 2012. Som følge af styrelsens afgørelse af 23. maj 2013 ændrede Nets gebyrerne igen pr. 16. juli 2013.

På baggrund af en ny undersøgelse af Nets' dankortgebyrer vurderede styrelsen, at Nets, ved at anvende gebyrerne fastsat 31. januar 2013, fortsat anvendte urimelige priser og avancer ved indløsning af betalingstransaktioner foretaget med dankortet på internettet. Det kunne således konstateres, at markedets aktører ikke af sig selv kunne forhandle sig frem til gebyrer, der ikke indebar anvendelse af urimelige priser og avancer. På den baggrund fandt styrelsen det nødvendigt at undersøge, hvilket gebyrniveau, der er det maksimale, hvor der med tilstrækkelig sikkerhed i henhold til betalingstjenesteloven kan siges, at der ikke anvendes urimelige priser og avancer.

På baggrund af en række undersøgelser med udgangspunkt i de samme forhold og benchmark, der var lagt til grund for afgørelsen af 30. november 2012, fandt styrelsen, at et gennemsnitligt dankortgebyr på 1,20 kr. står i et rimeligt forhold til Nets' forbundne omkostninger og ikke medfører en overnormal indtjening hos Nets. Styrelsen konkluderede:

"En gennemsnitlig pris på 1,20 kr. pr. dankorttransaktion vil således føre til priser og avancer, der ligger under en række af de benchmark, som er anvendt i vurderingen. Dette niveau vil medføre en overskudsgrad, der ikke er højere end den gennemsnitlige overskudsgrad i de ti brancher [i private byerhverv] med højest overskudsgrad. Overskudsgraden vil endvidere ligge tæt på Nets-koncernens samlede overskudsgrad. Derudover vil den fremadrettede forrentning som følge af en gennemsnitlig pris på 1,20 kr. ligge nærmere alternative mål for afkast ved investeringer, der er forbundet med risiko. Endelig vil det beregnede Lerner-indeks ikke være højere end tilsvarende indeks for den finansielle sektor og forholdet mellem pris og marginalomkostning er nærmere et niveau, som afspejler virksom konkurrence."

Styrelsen bemærkede endvidere, at *"antallet af transaktioner er steget hvert eneste år gennem de sidste ti år, og at der fortsat forventes en øget brug af dankort på internettet, hvilket alt andet lige vil betyde lavere omkostninger pr. dankorttransaktion."*

Den 23. maj 2013 udstedte Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen derfor et påbud, hvorefter Nets skulle nedsætte dankortgebyrerne, så den gennemsnitlige pris for en dankorttransaktion på internettet ikke måtte overskride 1,20 kr. Styrelsen fandt det hensigtsmæssigt, at påbuddet alene var gældende halvandet år. Baggrunden for tidsbegrænsningen var, at et gebyrloft kunne medføre, at konkurrencen begrænses på andre parametre, herunder innovation, produktudbud og sikkerhedsudvikling, hvilket er afgørende for et velfungerende marked for indløsning af betalingskort. Samtidig kan omkostningerne ved indløsning af dankort på internettet også ændre sig eksempelvis som følge af stordriftsfordele, hvilket også taler for en tidsbegrænsning af påbuddet. Styrelsens påbud har medført, at det gennemsnitlige dankortgebyr er blevet reduceret med ca. en tredjedel, hvilket svarer til en besparelse på 30 til 50 mio. kr. om året for danske forbruger og internetbutikker.

Efter påbuddets ophør, er det Nets' ansvar, at der fortsat ikke anvendes urimelige priser og avancer i henhold til § 79 i betalingstjenesteloven. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vil i sit tilsyn efter § 79 have særlig fokus på området og vil gribe ind igen, såfremt dankortgebyrer sættes for højt.

Som følge af styrelsens påbud nedsatte Nets dankortgebyrerne den 16. juli 2013, jf. tabel 8.1. Nets ankede også afgørelsen af 23. maj 2013 til Konkurrenceankenævnet, jf. nærmere herom straks nedenfor.

Konkurrenceankenævnets kendelser om dankortgebyrer

Den 21. december 2012 ankede Nets styrelsens afgørelse af 30. november 2012 til Konkurrenceankenævnet med henblik på ophævelse af styrelsens påbud om at nedsætte dankortgebyrerne.

Nets anførte bl.a., at styrelsens fortolkning af betalingstjenestelovens § 79 var fejlagtig, og at styrelsens ræsonnement var mangelfuldt, idet der ikke forud for rimelighedsvurderingen af priserne var konstateret, om der var konkurrence på de berørte markeder, og om konkurrencen på de berørte markeder var virksom. Derudover havde Nets en række argumenter vedrørende styrelsens vurdering og de anvendte benchmark til brug for denne.

Konkurrenceankenævnet stadfæstede styrelsens første afgørelse den 25. juni 2013⁵⁸ (FDIH 1). I kendelsen anføres bl.a., at Konkurrenceankenævnet finder, *"at det ikke forud for et påbud påhviler Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen at foretage en selvstændig markedsafgrænsning. Styrelsen skal heller ikke forud for et påbud selvstændigt dokumentere, at der er tale om et marked uden virksom konkurrence. Om der foreligger virksom konkurrence eller ej skal efter nævnets opfattelse vurderes i lyset af, om der foreligger en eller flere af de situationer, som forarbejderne nævner som tilfælde, hvor der kan gribes ind. Nævnet tiltræder derfor den fremgangsmåde, som styrelsen har anvendt."*

Hvad angår de anvendte benchmark og vurderingen anførtes det i kendelsen, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen *"væsentligt har sandsynliggjort, at Nets' gebyrer ligger over et prisniveau, som ville være gældende på et marked med virksom konkurrence. Styrelsen har derfor med rette påbudt Nets at nedbringe sine gebyrer til lovens krav."*

Nets indbragte Konkurrenceankenævnets kendelse for Glostrup Byret den 20. august 2013. Den 22. november 2013 blev sagen henvist til Østre Landsret med henvisning til, at sagen angår et principielt retligt spørgsmål.

Nets ankede også styrelsens afgørelse af 23. maj 2013 (FDIH 2), som påbød Nets at nedsætte dankortgebyrerne til et niveau således, at den gennemsnitlige pris for en dankorttransaktion på internettet ikke overskrider 1,20 kr.

Nets anførte bl.a., at styrelsens afgørelse ikke havde hjemmel i betalingstjenestelovens § 79, at afgørelsen led af væsentlige fejlregninger og mangler, og at selve prispåbuddet på gennemsnitligt 1,20 kr. var væsentligt mere restriktivt, end der er hjemmel til i betalingstjenesteloven.

⁵⁸ Kendelse afsagt af Konkurrenceankenævnet den 25/6 2013 i sag nr. KL-8-2012. <https://www.kfst.dk/media/14085/20130625-nets-holding-mod-kfst.pdf>

Konkurrenceankenævnet afviste Nets' anbringender og stadfæstede styrelsens afgørelse den 11. december 2013.⁵⁹ I kendelsen anføres bl.a., at Konkurrenceankenævnet lægger vægt på, at *"styrelsens dokumentation, herunder de af styrelsen anvendte beregninger, der efter nævnets opfattelse ikke indeholder fejl, der gør dem uegnet som grundlag for påbuddet,"* og at *"at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens skøn er overordentlig robust."*

Nets indbragte også i dette tilfælde Konkurrenceankenævnets kendelse for Glostrup Byret, hvor den af Nets er begæret henvist til Østre Landsret.

8.3 Branchespecifikke undersøgelser af gebyroprævninger

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen gennemfører løbende undersøgelser af, om betalingstjenestelovens regler om betalingskortgebyrer overholdes. Styrelsen gennemførte i første halvår af 2013 en undersøgelse i taxabranschen og i sidste halvår af 2013 en undersøgelse i internet-handel. Resultaterne af de gennemførte undersøgelser kan læses i det følgende.

Taxabranschen

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har gennemført en undersøgelse af, om taxabranschen overholder betalingstjenestelovens regler om overvæltning af gebyrer på kunderne i fysisk handel.

Undersøgelsen udsprang af en række henvendelser, der kunne tyde på, at taxaselskaberne opkrævede gebyrer af kunderne for brug af betalingskort, der var større end de gebyrer, som selskaberne selv betaler til deres indløsningselskaber. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen havde dog ikke tilstrækkelige oplysninger om, at konkrete taxaselskaber overtrådte reglerne for overvæltning af gebyrer. Undersøgelsen var desuden aktuel at gennemføre henset til indførelsen af splitmodellen, der tillader, at der opkræves gebyrer for brug af kreditkort men ikke debetkort i den fysiske handel, jf. kapitel 5.

Grundlæggende må betalingsmodtagere ikke opkræve gebyrer af kunder, der betaler med debetkort. Betalingsmodtagere kan vælge at overvælte gebyrer på kunder, der bruger kreditkort i fysisk handel. Vælger betalingsmodtageren at overvælte gebyrer på kunder, der betaler med kreditkort, må betalingsmodtageren, ifølge betalingstjenestelovens § 80, stk. 5, ikke overvælte et gebyr, der er højere end det gebyr, som betalingsmodtageren selv betaler til sin indløser for den pågældende betalingskorttransaktion.

Til brug for undersøgelsen indhentede Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen oplysninger fra i alt 16 taxaselskaber fordelt over hele landet. Antallet af selskaber er repræsentativt for de registrerede taxaselskaber i Danmark, særligt taget i betragtning af, at flere selskaber har organiseret sig i kædesamarbejder.

Oplysningerne blev indhentet med hjemmel i betalingstjenestelovens § 98, stk. 2, og angik både den gebyrsats selskaberne betaler til indløser samt den gebyrsats, de opkræver fra kunderne. Selskaberne blev bedt om at udfylde et spørgeskema samt at indsende kopi af de indløsningsaftaler, som selskabet har indgået med indløserne af de respektive betalingskort, som selskabet modtager.

Ud fra de indhentede oplysninger tegnede der sig et billede af, at taxaselskaberne som udgangspunkt overvælter gebyrer på kunderne i overensstemmelse med reglerne herom i beta-

⁵⁹ Kendelse afsagt af Konkurrenceankenævnet den 11/12 2013 i sag nr. KL-2-2013.
<https://www.kfst.dk/media/14085/20131211-kan-nets.pdf>

lingstjenesteloven. Ifølge de indhentede oplysninger opkrævede to selskaber lidt for meget i gebyrer.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen sendte påbud til de pågældende selskaber om at ophøre med at opkræve gebyrsatser, der er i strid med betalingstjenestelovens § 80, stk. 5. Begge selskaber har efterfølgende oplyst, at de har ændret gebyrsatserne, så de nu stemmer overens med de gældende regler i betalingstjenesteloven.

Internethandel

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har gennemført en undersøgelse af, om internetbutikker overholder betalingstjenestelovens regler om overvæltning af gebyrer på kunderne.

Denne undersøgelse om overholdelse af betalingstjenesteloven i internethandel udsprang af en mindre undersøgelse, som Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen gennemførte i 2. kvartal af 2013. Undersøgelsen viste dengang, at 18 ud af 24 adspurgte internetbutikker ikke overvæltede gebyr på dankortet. Ud af de seks butikker, som rent faktisk overvæltede gebyr på kortbrugerne, overvæltede fem butikker mere end tilladt. Som følge heraf havde styrelsen en klar forventning om, at et større antal internetbutikker overvælter mere end tilladt og igangsatte på denne baggrund en mere dybdegående undersøgelse.

Grundlæggende følger det af betalingstjenestelovens § 80, stk. 5, at butikker alene må overvælte betalingskortgebyr på kortbrugerne svarende til det gebyr, de selv betaler til deres indløser.

Til brug for undersøgelsen udvalgte Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen i alt 50 internetbutikker, fra hvilke der skulle indhentes oplysninger. De 50 internetbutikker repræsenterede en række forskellige forhandlere af produkter som eksempelvis elektronik, hårde hvidevarer, kosmetik, tøj og sko.

Oplysningerne blev indhentet med hjemmel i betalingstjenestelovens § 98, stk. 2, og angik både den gebyrsats forretningerne betaler til indløser samt den gebyrsats, de opkræver af kunderne. Internetbutikkerne blev bedt om at udfylde et elektronisk spørgeskema således, at de adspurgte let og overskueligt kunne afgive de nødvendige oplysninger, herunder angivelse af korttyper, gebyrsatser samt indløsningselskaber for de pågældende kort. Efterfølgende indhentede Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen de relevante oplysninger om satserne for indløsningsgebyrerne direkte fra indløsningselskaberne. De pågældende internetbutikker gav alle fuldmagt til indhentelse af disse oplysninger.

Flertallet af de adspurgte internetbutikker overvælter gebyrer på kunderne i overensstemmelse med reglerne i betalingstjenesteloven. Dog viste det sig, at 15 ud af 45⁶⁰ internetbutikker handlede i strid med reglerne om overvæltning, og det gjaldt som udgangspunkt for mere end ét betalingskort. Internetbutikkerne tog primært for høje gebyrer på Visa, MasterCard og dankortet.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen sendte varsel om påbud til de pågældende 15 internetbutikker med krav om at ophøre med at opkræve gebyrsatser, der er i strid med betalingstjenestelovens § 80, stk. 5. 12 internetbutikker vendte retur med meddelelse om, at de havde ændret deres gebyrsatser efter styrelsens varsel. De resterende 3 internetbutikker fik tilsendt et endelig påbud, hvoraf 2 butikker efterfølgende har meldt tilbage, at opkrævningen af betalingskortgebyrer er rettet ind.

⁶⁰ Undersøgelsen endte med at omfatte 45 internetbutikker, da nogle af de 50 udvalgte butikker var ophørt inden undersøgelsens afslutning, mens andre af butikkerne viste sig at være koncernforbundne, hvorfor de kun talte for én butik.

8.4 Undersøgelse af kortindløseres skiltning af maksimalgebyrer

Bekendtgørelsen om gebyrer ved brug af betalingsinstrumenter i den fysiske handel⁶¹ indeholder med § 3, stk. 2, en særlig regel om offentliggørelse af maksimalgebyrer. Bestemmelsen blev introduceret i bekendtgørelsen i 2011.

Reglen forpligter indløser, der indløser betalingskort i den fysiske handel, til på tydelig måde at offentliggøre de maksimale gebyrer, som indløser opkræver af forretningerne for at modtage de forskellige betalingskort. Kortindløser skal således offentliggøre det maksimale gebyr for hver enkelt type betalingskort, som indløses af den pågældende indløser.

Opkræves samme maksimalgebyr for en række forskellige betalingskort, er det tilstrækkeligt at offentliggøre én gebyrsats og samtidig angive de betalingskort, som maksimalgebyret gælder for. Hvis der opkræves forskellige maksimalgebyrer for forskellige betalingskort, skal hvert af disse gebyrer offentliggøres.

Reglen indebærer eksempelvis, at hvis en indløser opkræver forskellige maksimalgebyrer for et dansk udstedt MasterCard og et udenlandsk udstedt MasterCard, skal begge maksimalgebyrer offentliggøres.

Reglen omfatter alle betalingskort såvel debet- som kreditkort, der kan bruges i forretninger i den fysiske handel.

Da der er tale om en relativ ny bestemmelse, har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen gennemført en undersøgelse af efterlevelsen af bestemmelsen. Konkret har styrelsen rettet henvendelse til en række selskaber, der tilbyder kortindløsning i den fysiske handel i Danmark. Styrelsen har bedt selskaberne dokumentere, hvorledes bestemmelsen om offentliggørelse af maksimalgebyrer efterleves.

På baggrund af undersøgelsen har styrelsen konstateret af en række kortindløser ikke i tilstrækkeligt omfang efterlever bestemmelsen. 4 ud af 6 adspurgte kortindløser har som følge heraf modtaget et varsel af påbud fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen om at offentliggøre det maksimale gebyr for hver enkelt type betalingsinstrument, som indløses af den pågældende kortindløser. Dette har ført til, at samtlige adspurgte kortindløser nu offentliggør maksimalgebyrer i overensstemmelse med bekendtgørelsen.

⁶¹ Bekendtgørelse nr. 1411 af 28. december 2011 om gebyrer ved brug af betalingsinstrumenter i den fysiske handel.

Kapitel 9

Nyt betalingstjenestedirektiv og forordning om interbankgebyrer

9.1 Indledning

Kommissionen fremsatte den 24. juli 2013 forslag til et nyt betalingstjenestedirektiv (Payment Service Directive – PSD2) og en forordning om interbankgebyrer (interchange fees).⁶² Kommissionens forslag skal behandles af Rådet og Parlamentet som medlovgiver. Der er endnu ikke foreslået en ikrafttrædelsesdato.

Det nye direktiv stiller øgede krav til udbydere af betalingstjenester om bl.a. gennemsigtighed, innovation og sikkerhed. Formålet er at skabe større retssikkerhed og et fald i de omkostninger og priser, der er forbundet med betalingstjenester.

Forordningen introducerer en række regler om interbankgebyrer (dvs. gebyrer der betales fra kortindløser til kortudsteder for hver kortbetaling), jf. nærmere herom i kapitel 2. Reglerne berører primært de mest almindelige betalingskort⁶³, men forordningen indeholder også bestemmelser, der berører alle betalingstjenesteudbydere.

I afsnit 9.2 beskrives de bestemmelser i det nye betalingstjenestedirektiv, der har relation til gebyrbestemmelserne i dansk ret, hvor Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fører tilsyn. Kommissionens forslag til forordning om interbankgebyrer beskrives nærmere i afsnit 9.3.

Boks 9.1 Hovedelementer i PSD2 og forordning om interbank- gebyrer

- » **Kommissionen har fremsat forslag til nyt betalingstjenestedirektiv (PSD2) og forordning om interbankgebyrer.** Hvis forslaget vedtages i sin nuværende form, vil det have en række konsekvenser for det danske marked for betalinger.
- » »
- » **Forslaget indfører bl.a. loft over interbankgebyrer**, som vil medføre lavere indenlandske interbankgebyrer ved internationale betalingskort, som fx MasterCard og Visa.
- » »
- » **Samtidig vil der blive indført et forbud mod overvæltning af gebyrer på de kort, der er omfattet af reguleringen af interbankgebyrer.** Det vil betyde, at forretninger ikke længere vil kunne opkræve gebyrer, når der benyttes de mest almindelige kreditkort i den fysiske handel, ligesom overvæltning af gebyrer vil være forbudt i den ikke-fysiske handel, når der benyttes de mest almindelige debit- og kreditkort.
- » »
- » **Forslaget kan have visse konsekvenser for den nuværende dankortmodel.** Dog er det vurderingen fra Nationalbankens Betalingsråd, at forslagene samlet set ikke forhindrer, at dankortet fortsat kan udvikles og udbydes.

⁶² Kommissionens forslag kan findes her: http://ec.europa.eu/internal_market/payments/framework/

⁶³ Hermed menes almindelige betalingskort, der anvendes af forbrugere, såsom dankort, MasterCard og Visa. Såkaldte firma- og forretningskort (corporate cards eller commercial cards) samt betalingskort baseret på tre-partssystemer er ikke berørt af disse regler.

9.2 Nye bestemmelser i betalingstjenestedirektivet relateret til det danske marked for betalinger

De væsentligste forhold i Kommissionens forslag til nyt betalingstjenestedirektiv relateret til det danske marked for betalinger er:

1. Nye udbydere af betalingstjenesters adgang til kunders bankkonti
2. Lettere adgang til gældende betalingssystemer såsom dankort, MasterCard og American Express for kortindlødere
3. Nye regler for forretningers opkrævning af gebyrer over for kortbrugere.

Direktivforslaget vil gøre det lettere og mere sikkert at bruge internetbaserede betalingstjenester ved at inkludere de såkaldte tredjepartsbetalingstjenesteudbydere. Disse udbydere omtales også som overlay services, hvor tredjeparten på vegne af forbrugeren foretager en betaling direkte fra brugerens betalingskonto. Eksempler på udbydere er det svenske selskab Trustly og tyske Sofort.⁶⁴ Overlay service er fortsat en relativ ukendt tjeneste i Danmark.

Tredjeparters adgang til betalingskonti

I forslaget til betalingstjenestedirektivet bliver tredjeparters adgang til betalingskonti reguleret, og deres tjeneste defineres som en betalingstjeneste. Tredjeparter er virksomheder, der tilbyder betalingstjenester, fx ved at foretage en direkte kontooverførsel på kundens vegne. Dette kræver, at udbyderen har adgang til kundens konto. Denne type betalingstjeneste vil således blive omfattet af direktivets regulering, herunder regler om oplysningspligt, rettighe-der og forpligtelser. Det indebærer blandt andet, at virksomheden bliver underlagt tilsyn, kapitalkrav og krav til it-sikkerhed. Endelig fastslår forslaget, at tredjeparter har ret til adgang til en brugers konto med brugerens godkendelse.

Tredjeparters betalingstjenester er en relativ ny type betalinger og er fortsat ikke særlig udbredt i Norden. Tjenesten er ofte baseret på en simpel kontooverførsel, og omkostningerne forbundet med betalingen kan således være væsentligt lavere end eksempelvis omkostningerne ved kortbetalinger. Set i lyset af at størstedelen af betalinger på internettet er baseret på kortbetalinger, er der således potentiale for en skærpet konkurrence, og den sikrede adgang til kunders betalingskonti samt reguleringen heraf kan bidrage til en øget innovation på området for betalinger.

Udvidet adgang til eksisterende betalingssystemer

Kommissionens forslag til betalingstjenestedirektiv udvider i artikel 29 også adgangen til etablerede betalingssystemer. I praksis betyder det, at eksempelvis kortselskaber i mindre omfang vil have mulighed for at nægte indlødere adgang til betalingssystemet. Formålet er at gøre det nemmere for nye aktører at komme ind på betalingsmarkeder og derved bidrage til en mere effektiv konkurrence. Adgangen til kortbaserede betalingssystemer, uanset om der er tale om 3- eller 4-partssystemer, jf. kap 2, skal ske på ikke-diskriminerende og lige vilkår.

En udvidet adgang til eksisterende betalingssystemer vil ifølge styrelsens vurdering være til gavn for konkurrencen blandt indlødere i Danmark. Forslaget og forordningen giver også mulighed for, at flere aktører vil kunne indløse dankort, hvilket dels vil kunne skabe et mere effektivt prispres på dankortgebyrerne på internettet, hvor Nets p.t. er eneste udbyder, dels gøre det nemmere for forretninger at foretage skift mellem indlødere, idet flere udbydere vil kunne tilbyde samme portefølje af betalingskort.

⁶⁴ Se www.trustly.com og www.sofort.com for nærmere information.

Nye regler for overvæltning af gebyrer

I sammenhæng med forordningen om interbankgebyrer indføres der, i artikel 55, stk. 4, i betalings tjenestedirektivet et forbud mod overvæltning af gebyrer, når der benyttes de betalingskort, som er omfattet af reguleringen af interbankgebyrer. Generelt vil forretningerne dog fortsat have mulighed for at tilskynde kortbrugerne til at anvende eksempelvis de billigste og mest effektive betalingskort ved fx at give en rabat til kortbrugeren, når der anvendes et givent betalingskort.

Såkaldte firma- eller forretningskort ("corporate cards" eller "commercial cards") samt betalingskort baseret på tre-partssystemer (fx American Express og Diners) vil ikke være omfattet af reguleringen af interbankgebyrer og derved heller ikke forbuddet mod overvæltning. Forretningerne vil således kunne opkræve gebyr ved betaling med disse betalingskort. Baggrunden er, at Kommissionen vurderer, at omkostningerne ved disse kort på denne måde kan overvælttes på de kortbrugere, der drager fordel af de pågældende kort, frem for at omkostningerne blive båret af alle kortbrugere.

I Danmark har der hidtil været særlige regler, hvad angår forretningers mulighed for at overvælte gebyrer på de handlende. Således har overvæltning været tilladt for alle kort i den ikke-fysiske handel (fx internethandel), mens det i den fysiske handel alene har været tilladt at overvælte gebyrer, når der benyttes kreditkort og ikke debetkort. Hvis direktiv og forordning vedtages i sin nuværende form, vil det betyde, at forretninger ikke længere vil kunne opkræve gebyrer, når der benyttes de mest almindelige kreditkort i den fysiske handel, ligesom overvæltning af gebyrer vil være forbudt i den ikke-fysiske handel, når der benyttes de mest almindelige debet- og kreditkort.

Dankortet, samt almindelige internationale debet- og kreditkort, vil blive gebyrfrie at anvende for forbrugerne, mens dyrere betalingskort, såsom firmakort, kan blive forbundet med gebyrer. På denne måde kan forbrugere blive tilskyndet til at vælge de billigste betalingskort, idet forretninger har mulighed for at overvælte gebyrer på de dyrere betalingskort, som ikke er omfattet af reguleringen af interbankgebyrer.

Årsagen til forbuddet mod overvæltning er, at loftet på interbankgebyrerne i forordningen ifølge Kommissionen medfører store besparelser for forretningerne, således at overvæltning af resterende gebyrer på disse kort ikke kan berettiges. Dette nødvendiggør imidlertid en effektiv konkurrence på indløsermarkedet, hvilket forordningens øvrige bestemmelser kan være med til at skabe. Med en effektiv konkurrence blandt indløserne er der større chance for, at besparelsen, som generes i kraft af reguleringen af interbankgebyrerne, resulterer i lavere servicegebyrer over for forretninger og i sidste ende over for forbrugere.

9.3 Kommissionens forslag til forordning om interbankgebyrer

Det væsentligste i forordningen er indførelsen af et specifikt loft for interbankgebyrer, som vil gælde for både grænseoverskridende og nationale betalinger. Interbankgebyrer er gebyrer, der betales fra kortindløser til kortudsteder for hver kortbetaling. Forordningen indeholder imidlertid også en række andre bestemmelser, der kan have konsekvenser for betalingstjenesteudbydere og markedet for betalinger generelt.

Loft over interbankgebyrer

Med forordningen om interbankgebyrer indføres der grænser (maksimum) for størrelsen af interbankgebyrer ved transaktioner baseret på forbrugernes debet- og kreditkort. Kommissionen vurderer, at de foreslåede ændringer af interbankgebyrerne vil fjerne en væsentlig hindring mellem de nationale betalingsmarkeder og reducere interbankgebyrer.

Med forordningen fastsættes der konkrete prislofter for interbankgebyrer på 0,2 % af transaktionsværdien for debetkort, fx dankortet og Visa Elektron, og 0,3 % af transaktionsværdien for kreditkort, fx MasterCard.⁶⁵ I en overgangsperiode på 22 måneder vil der alene være lofter over interbankgebyrerne for debet- og kreditkort ved grænseoverskridende transaktioner, fx når en forbruger bruger sit kort i et andet land, eller når en forretning benytter en indløser i et andet land. Derefter vil disse lofter også gælde for indenlandske transaktioner. Sådanne firma- eller forretningskort ("corporate cards" eller "commercial cards") samt betalingskort baseret på tre-partssystemer vil ikke være omfattet af prislofterne.

Niveauet på interbankgebyrer er i Danmark i dag op til 0,30 % og 0,75 % på henholdsvis debet- og kreditkort. Reguleringen af interbankgebyrer vil således betyde en væsentlig reduktion af forretningernes omkostninger ved at modtage betalingskort, som kan komme forbrugere til gode i form af billigere og mere effektive betalingsmuligheder. Dette nødvendiggør en effektiv konkurrence blandt indløserne på det danske marked, således at de lavere interbankgebyrer i kraft af konkurrencen også medfører lavere serviceafgifter over for betalingsmodtagere og i sidste ende forbrugerne.

Boks 9.2 Er interbankgebyrer reguleret i dansk lovgivning?

I dansk lovgivning er interbankgebyrer allerede delvist reguleret i betalingstjenestelovens §§ 79 og 80. Overordnet set finder lovens § 79 anvendelse for alle gebyrer forbundet med gennemførelsen af en betalingstransaktion, herunder interbankgebyrer. Bestemmelsen sikrer, at en udbyder ikke opnår urimelige priser og avancer gennem fastsættelse af gebyrer.

For dankortet gælder den såkaldte abonnementsmodel, hvor forretningerne betaler et årligt abonnement beregnet ud fra omkostningerne ved driften af systemet. Reguleringen sikrer, at forretningernes betaling maksimalt dækker de omkostninger, der er forbundet med dankortsystemet.

Andre forhold i forordningen om interbankgebyrer

Udover selve reguleringen af interbankgebyrerne indeholder forordningen en række tiltag med henblik på at styrke konkurrencen på markedet for indløsning af betalingskort.

Det drejer sig bl.a. om en udvidelse af forretningers mulighed for at afvise dyre betalingskort, således at kortindløserne ikke kan påtvinge forretninger at modtage en bestemt type eller kategori af betalingskort. Dette vil gøre det nemmere for forretninger kun at modtage de betalingskort, som forretningerne finder formålstjenligt.

Forordningen indeholder også en række bestemmelser, som medfører en adskillelse af kortselskaber og processingselskaber (dvs. aktører der udfører tekniske funktioner i forbindelse med en kortbetaling) og forpligtelse til, at kortbetalinger kan adskilles og behandles af forskellige processingselskaber. Disse tiltag kan ifølge Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen bidrage til en bedre konkurrence på betalingskortinfrastrukturen, hvis flere aktører får bedre mulighed for at kunne tilbyde ydelser, der er forbundet med den tekniske behandling af transaktionerne.

⁶⁵ Baggrunden for prislofterne på henholdsvis 0,20 pct. for debetkort og 0,30 pct. for kreditkort er ifølge Kommissionen, at det er de niveauer, der bl.a. blev foreslået af en række kortselskaber (Visa Europe, MasterCard, Groupement des Cartes Bancaires) i forbindelse med konkurrenceretlige sager anført af Kommissionen. Niveauerne er baseret på den såkaldte "Merchant indifference test", hvor der estimeres et interbankgebyr, der medfører, at forretningen er indifferent mellem at modtage en betaling i kontanter eller med et betalingskort. Se evt. http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-719_en.htm?locale=en#footnote-2

Konsekvenser for dankortet

Nationalbankens Betalingsråd har undersøgt de mulige konsekvenser, som forordningen kan få for dankortet, hvis forordningen bliver gennemført i sin nuværende form. Resultaterne af denne undersøgelse er beskrevet i boks 9.2.

Hvad angår regeringens foreløbige generelle holdning, er denne anført i et såkaldt grund- og nærhedsnotat om "Betalings tjenester i det indre marked samt interbankgebyrer for kortbaserede betalingstransaktioner". Heraf fremgår det, at forslaget kan have visse konsekvenser for den nuværende dankortmodel. Dog er det vurderingen, at forslagene samlet set ikke forhindrer, at dankortet fortsat kan udvikles og udbydes.⁶⁶

Boks 9.3 Forordningens konsekvenser for dankortet

I oktober 2013 nedsatte Betalingsrådet en arbejdsgruppe, der skulle analysere forordningens konsekvenser for dankortets regelsæt og organisering. Arbejdsgruppen bestod af repræsentanter fra relevante myndigheder, brancheorganisationer og Nets. Nationalbanken varetog formandsskabet og var sekretariat for arbejdsgruppen. Rapporten konkluderer overordnet omkring dankortet:

"Organiseringen og modellen for finansiering af dankortet adskiller sig på flere måder fra gængs praksis for andre kortsystemer. For det første varetager Nets en række funktioner, der for andre kort er fordelt på flere aktører. Foruden at eje rettighederne til kortet er Nets eneindløser af dankortbetalinger og står desuden for behandlingen af betalingerne, kaldet processing. Derudover er forretningernes gebyr til Nets som indløser reguleret i lovgivningen i form af den såkaldte abonnementsmodel.

En række af bestemmelserne i forslaget til forordning er ikke i overensstemmelse med dankortets nuværende regelsæt og organisering. De nødvendige ændringer, hvis forslaget vedtages, kan umiddelbart medføre højere omkostninger ved at drive dankortsystemet, som i kraft af abonnementsmodellen skal afholdes af forretningerne. Dertil kommer, at brugen af dankort kan blive reduceret til fordel for andre kort, inklusive kreditkort, som er dyrere at modtage for forretningerne. Omvendt kan andre bestemmelser have positive effekter – afledt af den øgede konkurrence og valgfrihed for forbrugere og forretninger – som er vanskelige at vurdere."

Kilde: Nationalbankens rapport vedrørende forslag til EU-forordning om interbankgebyrer (2014).

[http://www.nationalbanken.dk/C1256B730054214F/sysOakFil/Betalingsraadet_rapport_EUforordning_interbankgebyrer_marts2014/\\$File/Betalingsraadet_Interbankgebyrer.pdf](http://www.nationalbanken.dk/C1256B730054214F/sysOakFil/Betalingsraadet_rapport_EUforordning_interbankgebyrer_marts2014/$File/Betalingsraadet_Interbankgebyrer.pdf).

⁶⁶ www.euo.dk/upload/application/pdf/ca7ff3c0/201305501.pdf?download=1

Kapitel 10

Nye betalingsløsninger

10.1 Indledning

Teknologisk udvikling og innovation har igennem de seneste år præget markedet for betalingsløsninger. Med større eller mindre succes udvikles nye betalingsløsninger, der alle som udgangspunkt har til formål at gøre det mere enkelt for forbrugere og forretninger at gennemføre betalingstransaktioner. Der efterspørges betalingsløsninger, som er sikre og effektive og som kan erstatte kontant- og kortbetalinger. Udvikling af nye betalingsløsninger afhænger af den allerede eksisterende betalingsinfrastruktur, hvilket kan have en begrænsende effekt.

Udvikling af nye betalingsløsninger er yderst aktuelt, og derfor udgav Betalingsrådet en rapport om nye betalingsløsninger i november 2013. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen deltog i arbejdsgruppen for udarbejdelse af rapporten, hvor Nationalbanken varetog både formandskabet og sekretariatet. Dette afsnit om nye betalingsløsninger gennemgår de væsentligste konklusioner i rapporten.

Boks 10.1 Hovedkonklusioner

- » **Markedet for betalingstjenester forekommer at være i rivende udvikling i disse år.**
- » **Den teknologiske udvikling er en væsentlig årsag til innovationen på markedet for betalingstjenester.**
- » **Særligt udbredt i disse år er betalingstjenester over mobiltelefonen.**

10.2 Hvorfor nye betalingsløsninger

På trods af en rivende udvikling inden for betalingsløsninger er dankortet stadigvæk det mest anvendte betalingsinstrument i Danmark⁶⁷. Modsat er andelen af omsætningen i danske forretninger, der angår betaling med kontanter eller checks, markant faldende, på trods af at forretninger med betjent salg lovmæssigt er forpligtet til at modtage kontanter som betalingsmiddel. Kontanter anvendes primært til mindre betalinger af runde beløb.⁶⁸ I sådanne situationer anses kontanter for en nem og hurtig betalingsform. Der er en overvægt af ældre og personer med en indkomst under gennemsnittet, som foretrækker at betale med kontanter. Denne gruppe er generelt mere afvisende over for nye betalingsløsninger og anvender inter-nethandel i et mindre omfang end resten af befolkningen. Omvendt ses at unge udgør en stør-

⁶⁷ Rapport om nye betalingsløsninger 2013, s. 13.

⁶⁸ Rapport om nye betalingsløsninger 2013, s. 58.

re andel, der dels har en smartphone dels anvender den til betalinger og overførsler. Denne gruppe fortager i forhold til resten af befolkningen hyppigt køb på internettet.⁶⁹

Forbrugere og forretninger ønsker hurtige og billige betalingsløsninger.⁷⁰ Forbrugerne fokuserer primært på bekvemmeligheden af løsningen, mens forretningerne har fokus på udgifterne til udbyderen af betalingstjenesten. Forbrugernes valg af betalingsform er styret af et økonomisk incitament, og her kan gebyrer spille en afgørende rolle. Grundlæggende er forbrugerne dog ikke bekymrede for misbrug, hvilket primært skyldes, at et eventuelt tab typisk dækkes af forretningen og/eller udbyderen.⁷¹ Det kan derfor være vanskeligt at få forbrugerne til at skifte til mere sikre betalingsløsninger, hvis det sker på bekostning af eksempelvis en kortere betalingstid.

10.3 Nye betalingsløsninger

Fælles for mange af de nye betalingsløsninger er, at de har til formål at reducere betalingstiden, og der er tilmed færre omkostninger forbundet med elektroniske betalinger end kontantbetalinger. Banker og bankejede virksomheder har traditionelt været de dominerende udbydere på betalingsmarkedet i Danmark, men med den seneste udvikling ses det, at bl.a. store verdensomspændende it-virksomheder udvider deres forretningsområde til betalinger, mens eksisterende globale udbydere forsøger at udnytte nye teknologier og mulighederne for at styrke deres markedsposition.

Fælles på markedet ses, at det kan være vanskeligt at lancere nye betalingsløsninger, da forretningerne som udgangspunkt er mere villige til at tilslutte sig nye løsninger, når forbrugerne har taget dem til sig – og omvendt.⁷²

I det følgende gennemgås en række nye innovationer på betalingsområdet.

Kontaktløs teknologi

Rejsekortet og BroBizz er eksempler på kontaktløs teknologi, hvor brugeren fører et instrument, fx et kort eller en mobiltelefon, forbi en aflæser, der registrer betalingen. Teknologien er særligt anvendelig for betalinger af mindre beløb, der ønskes ekspederet hurtigt. I Danmark er kontaktløs teknologi ikke særligt anvendt på nuværende tidspunkt. Dog er en stor del af de danske forretninger i færd med at udskifte deres kortterminaler for at leve op til nye sikkerhedsstandarder. Flere af de nye terminaler, der installeres, vil kunne modtage kontaktløse betalinger, eventuelt efter en mindre opdatering af softwaren.

Mobilbetalinger

Flere nye betalingsløsninger er baseret på mobiltelefonen, der i fremtiden forventes at opnå en stigende betydning som betalingsinstrument. Både i fysiske forretninger og ved køb på internettet kan mobiltelefonen anvendes. En type løsning er betaling via sms, hvilket indebærer, at man sender en sms til et angivet telefonnummer – betalingen skal efterfølgende bekræftes af forbrugeren. Det er fortrinsvis teleselskaberne, der udbyder sms-betalinger, og derfor sker afregningen over kundens telefonregning.

De seneste tiltag for mobilbetalinger er Danske Banks produkt MobilePay, bankernes løsning SWIPP og telefonselskabernes Pii. MobilePay kan anvendes som betalingsmiddel og til pen-

⁶⁹ Rapport om nye betalingsløsninger 2013, s. 59.

⁷⁰ Rapport om nye betalingsløsninger 2013, s. 51.

⁷¹ Rapport om nye betalingsløsninger 2013, s. 62.

⁷² Rapport om nye betalingsløsninger 2013, s. 67.

geoverførsler via dankorttransaktioner. Det er dog et krav, at modtageren af beløbet også er bruger af MobilPay. Swipp er udviklet i et samarbejde mellem Nordea, Nykredit, Arbejdernes Landsbank, Spar Nord, Sydbank, Jyske Bank og foreningen af Lokale Pengeinstitutter. Swipp baserer sig i modsætning til de to andre løsninger på kontooverførsler, hvilket i langt de fleste tilfælde er den billigste løsning for forbrugeren. Paii er en optankningsløsning, hvor man ved hjælp af et betalingskort tanker kontoen op, når der er behov for det.

Mobilterminaler

I forretninger kan smartphones og tablets bruges til at modtage kortbetalinger ved hjælp af et vedhæng, også kaldet en mobilterminal, som indtil nu primært er blevet markedsført over for mindre forretningsdrivende. En udbyder af mobilterminaler, der er aktiv i Danmark, er iZettle. Baggrunden for anvendelse af mobilterminaler bygger ofte på et behov for at kunne modtage betalinger ude i forretningen – altså væk fra kassen for at opnå en hurtigere ekspedition.

Forudbetalte kort

Forudbetalte kort indeholder en på forhånd overført pengeværdi, som kan anvendes til betalinger. Pengeværdien kan være lageret på kortet i en chip eller ved registrering på en konto på en server eller på internettet. Typisk vil kortet være fysisk, men det kan også være virtuelt i form af en app-løsninger eller en digital tegnebog.

Netbankløsninger

Netbankløsninger anvendes ved køb på internettet og fungerer således, at forbrugeren i internetforretningen klikker på et ikon, som leder forbrugeren videre til sin netbank, hvor der logges på som sædvanligt, og hvor betalingen godkendes. I udgangspunktet kan netbankløsninger ikke anvendes til grænseoverskridende betalinger. Hollandske iDEAL og eDankortet er eksempler på netbankløsninger. Udbyderne af netbankløsninger har som hovedregel indgået aftaler med de deltagende banker. Et af de første eksempler på et forudbetalt kort i Europa var Danmønt, som primært var tiltænkt småbetalinger i telefon- og billetautomater, kantiner o.l.

Internetkonti

En anden form for betaling på internettet kan ske ved træk på en internetkonto eller en såkaldt e-wallet. I sådanne tilfælde overfører forbrugeren løbende penge til internetkontoen – alternativt har forbrugeren et betalingskort tilknyttet, som der løbende kan overføres fra. De forudbetalte beløb på en internetkonto anses i Europa som elektroniske penge, hvis de kan anvendes hos andre end udstederen selv. I Danmark anvendes betaling over internetkonti i begrænset omfang. I 2002 blev den danske løsning CoinClick lanceret – måske bedre kendt er virksomheden PayPal, der også udbyder internetkonti.

Overlay Services

Ved overlay service indtræder udbyderen mellem forbrugeren, dennes bank og forretningen. Udbydere modtager netbank-login oplysninger samt bankkonto fra forbrugeren og anvender disse til at logge ind på forbrugers netbank og gennemføre overførslen. Forbrugere er som udgangspunkt aftaleretligt forpligtet til ikke at videregive sine Nem-ID- oplysninger til 3. mand, hvilket skaber en vis usikkerhed omkring denne type betalingsløsning. Udbyderen har som udgangspunkt kun indgået en samarbejdsaftale med forretningen vedrørende betalingsløsningen. Forbrugers bank er således ikke direkte involveret i transaktionen. På nuværende tidspunkt er overlay services ikke reguleret på europæisk plan, da tjenesten falder uden for betalingstjenestedirektivets anvendelsesområde. Trustly er en af de mere udbredte udbydere af overlay Services.